ČECHOAUSTRALAN

KRAJANSKÝ LIST

PODZIM/JARO 2012

www.cechoaustralan.com

AUSTRALIA DAY 2012

foto maja garland

Generální konzulát České republiky: JUDr Milan Kantor
500 Collins Street, Melbourne 3000,
Tel: 03 9629 6196, Fax: 03 9629 1311

HEY TRUE BLUE

Barbara Semenov

Hey True blue, is it me and you
Is it mum and dad, is it a Cockatoo
Is it standin' by your mate when she's in a fight
Or just vegemite
True-ue-ue blue…

Historickou loď Endeavour, která objevila Austrálii, jsem zachytila kamerou v Tichém oceánu během plavby z Freemantlu na Rottnest Island 17. listopadu loňského roku

- charakteristicky zabarvený hlas australského country zpěváka Johna Williamsona zazní z ničeho nic do éteru a okolí se udiveně rozhlíží. Připomínkou, kým jsme v Austrálii, není nikdo jiný, než má čechoaustralská maličkost. Zalovím provinile v kapse pro svůj „vlastenecky" vyzvánějící mobil. V Praze mi zní jako uvítací melodie Smetanova Vltava. Tož v Melbourne – *True-ue-ue blue…*

True Blue znamená *v australštině* - „skutečný Australan". Naše druhá domovina má vskutku výjimečnou schopnost udělat během krátkého času z nově příchozích skutečné Australany. Jak je to možné, nevím. Něco z receptu je obsaženo v jednoduchých slovech dnes už ikonické písně z roku 1981. – Rodina, příroda, přátelství, tradice,… Hodnoty, které jsou blízké každému dobrému člověku.

Bylo to pouze před 224 lety – 26. ledna 1788, když na půdu Austrálie vstoupil první „novodobý Australan". Dnes tato země patří, vedle původního domorodého obyvatelstva, mladému národu vytvořenému ze zdánlivě nesourodé skupiny lidí, kteří sem od té doby dorazili z nejrůznějších světových končin.

Oslavy památného Australia Day odpovídaly i letos velikosti významu tohoto historického dne. Ohňostroje nad velkými městy korunovaly australskou slávu – v Sydney Darling Harbour byly ještě velkolepější než ty světově nejslavnější silvestrovské; spojeny tentokrát navíc s barevnými vodními vodotrysky a velkou laserovou show. V Perthu se k plejádě světel na noční obloze přidala i matka příroda a doplnila ji strhující podívanou blesků. A na Melbourne se ten večer dívala podstatná část světa v přímém přenosu z tenisového Australian Open, kdy nad Rod Laver Arena odloudilo ozářené velkoměsto pozornost od největší hvězdy večera Novaka Djokovice.

Ještě víc než australské ohňostroje zářily však toho jasného letního dne hlavní ulice australských měst. Těm, kdo vyšli ven, musela znít hlavou slova další patriotické písně této země – *We are one, and we are many / And from all the lands on earth we come / We share a dream and sing with one voice: / I am, you are, we are Australian.*

Pestrý průvod Australanů hýřil barvami – pleti, krojů, dekorací. Starousedlíci, novousedlíci, lidé nejrozličnějších původních národností se slévali v jednu vlnu oslavující svůj domov. A nad tím barevným mraveništěm lidové veselice - vlání nespočtu australských vlajek. Jak se nám dmula srdce pýchou, že patříme do této velké rodiny, kde „jsme mnozí, a přesto jednotní".

V největším australském deníku The Age jsem se však dočetla, že já a všichni ti vlajkonoši jsme vlastně rasisté. Odborníci z Univerzity v Západní Austrálii provedli průzkum, že auta vyzdobená australskými vlajkami u příležitosti oslav Australského dne jsou projevem rasistického postoje.

Socioložka a antropoložka Farida Fozdar s týmem asistentů zkoumala odpovědi 513 lidí přítomných loňského roku na ohňostrojových slavnostech na břehu Swan river v Perthu. A zjistila: Každý pátý přítomný měl národní vlajku na autě. 43 procent z ovlajkovaných se domnívá, že White Australia Policy zachránila Austrálii od mnoha problémů, které dnes mají ostatní země, zatímco pouze 25 procent z nevlajkových řidičů souhlasilo s tímto názorem. A 56 procent vlajkonošů se obávalo, že australská kultura a její nejdůležitější hodnoty jsou ohroženy, oproti 34 procentům těch bez vlajek.

Profesorka Fozdar řekla, že 35 procent lidí s vlajkami se domnívá, že skutečný Australan může být jen ten narozený v Austrálii, 23 procent věří, že skutečný Australan má být křesťan, ve srovnání s 22 procenty a 18 procenty souhlasných názorů ve skupině, která vlajky neměla.

Usoudila z těchto statistik prý jasné rozdíly postojů k diverzitě mezi těmi, kteří si dali na auto vlajku a kteří ne. Profesorku, zdá se, překvapilo i to, že 91 procent ovlajkovaných souhlasilo, že lidé, kteří se do Austrálie přistěhují, mají adoptovat australské hodnoty, zatímco mezi lidmi bez vlajek se našlo pouze 76 procent tohoto přesvědčení.

"Ve smyslu nacionalismu, 88 procent těch s vlajkami se domnívá, že vlajka je výrazem hrdosti na to být Australanem, zatímco pouze 52 procent těch bez vlajek sdílelo tento pocit. Někteří vlajkonoši prohlašovali, že vlajky na autech na Australia Day jsou projevem vlastenectví, jiní tvrdili, že jdou jen s proudem, aby se nezdálo, že nejsou patrioti. Zajímavé bylo, že mnoho lidí vlastně nevědělo, co by řeklo o tom, proč se rozhodli *vlát vlajku* či ne", uzavřela svá pátrání univerzitní profesorka.

Kdybychom tedy považovali dnešní tisk za bernou minci, napadlo by nás, že v rámci politické korektnosti je diskutované vlajkovlání dnes dokonce nežádoucí, podobně tak jako vlastenectví. Že to vlastenectví už vlastně nemá ani co dělat v našem globalizovaném světě, kde jsme všichni "one" a "many"?

Pevně věřím, že tomu tak není. Právě ta nejkrásnější forma moderního vlastenectví byla demonstrována v průvodu etnických skupin, hrdých na své tradice a ještě hrdějších na svoji sounáležitost k australské vlajce - k tomuto sjednocujícímu symbolu jejich nové vlasti, s jejímž způsobem života a uspořádáním se rádi ztotožňují.

Osobně dále věřím, že vlastenectví je jednou z podstatných hodnot lidského života. To je, co nás povznáší z obyčejnosti a lhostejnosti, co nám dodává zázemí, inspiraci, sílu a naději. Vlastenectví zůstává důležité i v dnešní moderní době globalizace světa. Příkladem může být v těchto dnech opět Amerika. V nedávném projevu Baracka Obamy o stavu unie byla prezidentem naznačena správně volená strategie, podle které se Spojené státy pomalu dostávají z dříve zdánlivě nevybřednutelné krize. Obamova strategie je stará jako jeho země sama – je založena na duchu amerického vlastenectví.

Podobně tak doufám, že i český národ se vrátí k vlastenectví, které jej vždy činilo silným a jistilo místo v jeho slavné dlouhodobé historii. Země evropské unie budou moci vzkvétat tehdy, když vedle ekonomické nápravy a rozumného řízení mezinárodního svazku zůstanou důrazně zachovány jednotlivé atributy vlastenectví zúčastněných zemí. Jen ať každá z nich zůstává nadále hrdá třeba i na to, že má nejlepší víno v celé Evropě, jiná nejlepší sýry, druhá pak nejlepší auta, ta zase nejlepší pivo,... jiná nejkrásnější pobřeží, nejhezčí tulipány,... Protože právě z této národnostní diverzity a vlasteneckého cítění jednotlivých států může při jejich tolerantním sjednocení vzejít něco nového a obohacujícího.

O něčem podobném je i naše Austrálie. A z nás – Čechoaustralanů - se tak přirozeně stávají i vlastenci australští. Když už nic jiného – krásně to hřeje u srdce, moci být také *True Blue...*

Z TRESTANECKÉ KOLONIE K VZORNÉ DEMOKRACII - dokončení

Bořek Šindler

Kořeny onoho neuvěřitelného transformačního procesu z opovrhované trestanecké kolonie živořící na periférii glóbu na stěžejní místo mezi vzorné světové demokracie lze bezpochyby hledat a najít již za osvícené administrace guvernéra Nového Jižního Walesu skotského původu Lachlana Macquariho. Guvernér Macquarie počal počátkem devatenáctého století předvídavě prosazovat systém brzkého propouštění trestanců z okovů a nesvobody - a to i v určité opozici k politice svých londýnských představených. Vycházel z celkem logické úvahy, že vězňové nemají v australské pustině prakticky kam zběhnout, a že pobyt v dálné Austrálii je sám o sobě dostatečným potrestáním. Ukazovalo se také, že mezi trestanci bylo i dost protřelých podnikavců. Jeden z nich, jistý „propuštěnec" John Macarthur, se ukázal být dokonce velice úspěšným podnikatelem. Dovezl si ze Španělska stádečko ovcí druhu merino, ty se mu v příznivých australských klimatických poměrech brzy rozmnožily, a to pak vzápětí dalo Austrálii vhodný impuls k opanování světových trhů hodnotnou vlnou. Genialita Macarthurova nápadu spočívala i v důvtipné úvaze, že ovce je hustou vlnou chráněna nejen před mrazem, ale i před nesnesitelným vedrem. Dalším takovým australským esem bylo objevení zlata, a do Nového Jižního Walesu se počaly odevšud valit vlny zlatokopů. To byly první vlny svobodných přistěhovalců. Někteří z nich moc valounů zlata nikdy ani nenakopali, objevili však přitažlivost a volnost obrovitých prostorů, kde se pak kromě ovcí počal pěstovat i hovězí dobytek. Tak se na světové trhy dostala i australská hovězina, a Austrálie si vedle Argentiny vydobyla místo jejího světového dodavatele. Než se se světem rozloučilo devatenácté století, stálo už někdejší koloniální smetiště na samém prahu vytvoření svobodné federace šesti států spjatých poměrně volnou konstitucí. V jistém smyslu se už i tehdy stala dříve opovrhovaná kolonie „down under" předmětem vystěhovaleckých tužeb britské chudiny. Místo trestaneckých flotil počaly britské lodi dovážet do zaslíbené Austrálie tisíce svobodných novousedlíků. Tou dobou ovšem jen výlučně bílých. Přestože už byla kýženým cílem britských plebejců, nebo snad právě proto, ještě v první polovině dvacátého století zela však tato země kulturní nicotou. Skoronicotou. Leč pomněme, že „mladý" pátý světadíl byl systematicky osazován Evropany jen po relativně kratinkou dobu sotva půldruhého

Velvyslanectví České republiky:
8 Culgoa Circuit, O'Malley, ACT 2606
Tel: 02 6290 1386, Fax: 02 6290 0006

století. Domorodé osazenstvo tmavé pleti dávalo dotud přednost způsobu žití, jímž jeho předkové dovedli žít těch nějakých čtyřicet tisíc let - nejméně čtyřicet tisíc let - a vláda bílých přistěhovalců tmavé domorodce dlouho vůbec nečítala mezi své uznávané obyvatele.
V první světové válce, právě tak jako Nový Zéland, přispěla Austrálie vojensky své britské mateřské zemi stovkami tisíc nadšených dobrovolníků. Desetitisíce jich také padlo na bojištích tisíce mil vzdálených od svého rodiště. I v druhé světové válce vyrukovala zprvu Austrálie vojensky do Evropy a na Střední východ na pomoc Británii, leč po kapitulaci britské pevnosti v Singapuru a po útočném zásahu Japonska v Tichomoří proti Spojeným Státům pak včas stáhla své vojenské síly blíž k ohroženému domovu. Austrálie bojovala i ve druhé světové válce již jako samostatné britské dominium, jako samostatná země, pod vlastním praporem. Když se po vítězném zakončení bojů počalo britské impérium přetvářet na Britské společenství národů, včlenilo se někdejší opovrhované odpadiště britských zločinců do tohoto soručenství jako jeden z jeho zámožnějších a hospodářsky prosperujících článků. Společným jmenovatelem členů tohoto britského Společenství - The British Commonwealth of Nations – zůstává dodnes, až na jisté výjimky, osoba britského panovníka, i když v případě Austrálie jde o prapouhou konvenční formalitu.

Britské společenství národů je velice nesnadno definovatelným souborem státních celků těch nejrůznějších dějinných původů, politických zabarvení a barvy pleti jejich obyvatel. Je to podivuhodný konglomerát zemí rozsetých po celém glóbu podivuhodně spojených především nepsanými a nijak přesně nedefinovanými konvencemi, v podstatě nechápaných ani jimi samými, jejichž kupodivu trvalá soudržnost je pro veškeré nebritské nezasvěcence neluštitelnou právní záhadou. Tím společným jmenovatelem oněch všech držav a bývalých kolonií je opravdu jen někdejší příslušnost k britskému světovládnému impériu a jeho téměř zázračnému přetvoření se ve volné mezinárodní společenství zemí nikdy předtím v dějinách lidstva neexistující pod blahovolným patronátem britské koruny. Je samozřejmě třeba rozlišovat i mezi jednotlivými a často nesourodými a nesnadno pojmenovatelnými koloniálními celky, a britskými dominiemi, jakýmisi nadřazenými útvary onoho Společenství. Ovšem nadřazenými jen čistě konvenčně. Je nutno brát v úvahu i jisté – opět velice těžko definovatelné rozdíly – mezi jednotlivými dominiemi. Tak třeba historický vývoj Indie, Pákistánu a státu Bangladéš činí srovnávání s dominiemi jako je poměrně mladičká Kanada nebo její ještě mladší sestra Austrálie nijak lehce postižitelnou skutečností. Tato dvě britská dominia, Kanada a Austrálie, spolu s Jižní Afrikou ještě za doby působení burského Churchillova oblíbence maršála Smutse, tvořila v prvním dvacetiletí po druhé světové válce jakousi Británií důvěrně leč fakticky preferovanou trojici favorizovaných dominií. Jižní Afrika však se z rasových důvodů ocitla na poněkud šikmé ploše, a byla pak po velmi dlouhou dobu Britským společenstvím i Británií samotnou ostrahována. Kanada s Austrálií si přízeň své „mateřské země" dovedly udržet dodnes, i když byla Británie nucena přimknout se ke geograficky bližší, i když jí dost historicky nepříbuzné Evropě. Jak lze však právně zharmonizovat republikánství Indie a Pákistánu s tezí vše jinak slučující britské monarchie zůstává paradoxní politickou hádankou.
Poněkud starší leč geograficky z Británie snadno dosažitelné dominium Kanada si před daleko vzdálenější Austrálií zachovávalo až do nedávna jakousi ne vždy úspěšně zastíranou přízeň Londýna. A to i přesto, že Kanada nehraje kriket – a to je vlastně téměř neprominutelné imperiální faux pas – a také i přesto, že vládnoucí britský monarcha a členové jeho rodiny jsou nuceni při návštěvě Quebeku pronést aspoň hrst vět alespoň do jisté míry vybroušenou francouzštinou. Při povrchním pozorování vývoje těchto dvou sesterských dominií by se zdálo, že Kanada, už jen jako přímý soused Spojených Států, požívá jistých výhod onoho sousedství pramenících již z pouhého faktu, že mít za souseda mocnou hospodářskou, vojenskou a politickou velmoc dodává určitou prestiž a možnost prostě si alespoň částečně po sousedsku přisvojit sousedův „know how". Kanaďané se prostě ohlédnou přes plot, opíšou si rychle, co se opsat dá, a půl je hotovo.
Lodi kdysi před prokopáním suezského průplavu pluly do Austrálie celé měsíce, zprávy z civilizovaného světa docházely z Londýna do Sydney s neskutečným zpožděním. Do Kanady stačilo jen překonat daleko kratší cestu přes louži Atlantiku. Kanada má svůj ledovatý sever. Obě dominia hýří obrovskými pásy divočiny. Kanada má své ledovce, severní Indiány a Eskymáky. Austrálie má svůj tropický sever a domorodé obyvatelstvo již v zemi sídlící dobrých těch čtyřicet tisíc jar a let. Jsou ale hlubší rozdíly.
Pravda, někdejší australská trestanecká kolonie vzdálená na tisíce mil od náručí nelaskavé britské matky a evropské civilizace trpěla kdysi obrovským komunikačním handicapem. Kdysi. To bylo ovšem v dobách bez telegrafů, bez telefonů, bez geniálních elektronických sdělovacích pomůcek. Čas však oponou trhnul a změněn svět. A změněna tudíž i Austrálie. Co bývalo problémem měsíců, je dnes otázkou několika vteřin. Zatímco Kanada jakoby se tísnila mezi Aljaškou a ostatním územím velkého bratra, jehož všeobecné ochrany za cenu jisté závislosti požívá, Austrálie se -

zatím nerušeně - pohodlně rozprostírá po celé délce a šířce vlastního kontinentu, pyšně načechraná mezi Darwinem a Hobartem, a od Perthu po Brisbane. Britská máti na ni třeba i v jistých ohledech zanevřela, už od samých počátků ji nepokrytě a ostentativně přehlížela, ale milá australská dcerečka si časem docela šikovně vybudovala svá obranná protiopatření. Když sama, mami, tož sama, jako by si byla usmyslila. Matinku Británii to zprvu a po léta poněkud iritovalo, trochu se ošívala, trochu ji ten nevděk - nevděk? - hnětl, leč od maminčiny sukně zběhlá Austrálie se už na mateřskou hruď znovu přitisknout nedala. Jede si dnes vlastní cestou a má i samostatný jízdní pořádek. Je vlastně už dnes téměř dokonale sama sebou. Trestaneckou minulost ze sebe dovedla setřást, a ať se to komu líbí či nelíbí, probíjí se sama a za vlivného přispívání svého nového amerického partnera srdnatě vpřed. Nu, i to je pravda, že královně v Británii zachovává povinnou úlitbu. Jen ale úlitbu. Svou starší sestru Kanadu respektuje, ale co se má dnes už od ní přiučovat?
A být občanem takové osvobozené, sebevědomé a úspěšné země je radostným povzbuzením. Jsme mladí a jsme svobodní.
Ano, milí přátelé. Jsme mladí a svobodní.

ČESKO-SLOVENSKÝ SEN V AUSTRÁLII

Jana Benešovská

Austrálie má pro Čechy zvláštní kouzlo
Ročně jich sem míří několik stovek s různými cíli: ochutnat jinakost, naučit se angličtinu, najít sám sebe, možná začít nový život nebo rovnou od všeho trochu. Patřím k nim i já. Třetí měsíc žiju v Sydney, bezesporu jednom z nejkrásnějších měst světa. Je málo složitějších úkolů, než popsat po tak krátké době život tak daleko od domova. Nemám proto ambici psát text o Austrálii podložený fakty a sáhodlouhými citacemi. Chtěla bych jen zprostředkovat pocit svůj a pocity lidí, které jsem tady zatím stihla poznat. První pocit z Austrálie je až úsměvný, uvážím-li, že všichni, kdo sem míří, tu informaci vlastně už dávno vědí: je to sem opravdu daleko. Čtrnáctou hodinu v letadle z Dubaje do Sydney už vážně nevím, jak bych si sedla, ale když pak z okýnka vidím Harbour Bridge a budovu Opery v třpytivé záplavě modré vody, všechny nepříjemnosti jsou okamžitě zapomenuty. Je těžké tohle město charakterizovat – Sydney je skvělé, říká každý, kdo tady nějakou dobu pobyl. Pravda je, že tohle město má všechno, na co si člověk vzpomene: krásnou architekturu, široké bulváry ve stylu staré Anglie, mrakodrapy „ala" New York, spoustu zeleně, kouzelné pláže… Několik místních mi řeklo, že na rozdíl od jiných australských měst je Sydney možná trochu „posh" (nóbl), ale to mu prý odpustíte, sotva vkročíte do první restaurace a dostanete na stůl. Nemůžu posoudit, v žádné jsem zatím nebyla. Sydney je totiž, kromě jiného, jak se vyjádřil můj australský kamarád Les – přes všechny promo nabídky a akce typu „bargain Tuesday", taky *ridiculously expensive* (směšně drahé). A když člověku něco takového řekne Australan, je třeba zpozornět. Takže to není jen můj dojem, že je tady draho?!
Co se týká studentů přicházejících do Austrálie, začátky nejsou jednoduché. S vědomím, že máte v kapse něco kolem 900 dolarů (můj případ), přičemž bydlení – mluvíme-li o Manly – stojí kolem 250 – 300 dolarů na týden + nejméně 50 dolarů týdně utratíte za jídlo a 50 za týdenní jízdenku na městskou hromadnou dopravu, nemáte práci a nevíte, kdy nějakou seženete, odpočítáváte každý dolar a přepočítáváte – jogurt za 42 českých korun?! Mému známému Standovi je pětačtyřicet a do Sydney přijel v září bez znalosti jediného slovíčka angličtiny.

Brzy se seznámil s partou Čechů, která ho přivedla k práci na stavbě, ale než se tak stalo, živil se suchým toastovým chlebem a marmeládou ze supermarketu Coles. Přesto, když jsem ho v polovině listopadu viděla stát u budovy Opery, měl na tváři široký úsměv a byl rozhodnutý, že z této země se tak hned domů nevrátí. Vrtalo mi to hlavou – proč?

Moje angličtina je na nic

Co člověk, to zcela jiný příběh, a tak je těžké paušalizovat, jak se tady vlastně žije. Spoustu názorů můžete vyslechnout v Manly, ležícím dvacet minut jízdy lodí ze Sydney - City, konkrétně v restauraci jménem Bavarian Bier Cafe, kde prodávají – podle mnoha Čechů a Slováků – docela dobré pivo. Každý pátek se tady schází parta lidí, aby probrali život, případně si pomohli, když je potřeba – někdo ví o práci, druhý o bydlení, třetí má auto, takže může pomoct odstěhovat nábytek, čtvrtý zase zná taktiku, jak na úřady a taky jak úřady obelstít pro případ, že si pobyt v Austrálii chcete prodloužit nelegální cestou. Markovi je třiatřicet, v Sydney žije nějakých osm let, ale do žádné česko-slovenské party nikdy nepatřil. „Přijel jsem s tím, že se chci naučit anglicky, a proto je dobré držet se alespoň nějaký pátek od krajanů co nejdál. Ne že bych ty lidi neznal, ale jejich debaty mi připadají pořád dokola: kdo co studuje, na jak je tady dlouho, kdy a jak bude žádat o píára (permanent residency – trvalý pobyt, pozn. red.). Nebavilo mě to, takže jsem se nedružil a snažil se hledat kamarády jinde," vypráví. Jeho začátky kvůli tomu byly možná ještě složitější, ovšem dnes má v Austrálii legálně vyřízený trvalý pobyt, dobrou práci v bance i vlastní byt. Z mnoha Čechů a Slováků stejného věku, které jsem tady zatím poznala, je jediný, který dosáhl něčeho takového. Ne snad že by to nebylo možné. Právě naopak. Stejně jako v Americe, i v Austrálii platí, že „if you want something enough, you will get it (když něco opravdu chcete, dosáhnete toho)!"

„V první řadě musíte ukázat, že umíte, pak se z kuchaře během pár let klidně můžete vypracovat na ředitele," říká Marek a pokračuje: „A pak – to je možná ještě důležitější – mít trpělivost a věřit." Zázraky se totiž nedějí přes noc, a tak i on si pochopitelně vyzkoušel, co to je umývat deset hodin denně v restauraci nádobí, končit o půlnoci, ráno vstávat v šest, napsat úkoly, běžet do školy a dřít angličtinu, skončit ve tři a z lavice se přesunout rovnou do restaurační kuchyně… A zatnout zuby a vydržet tohle „tempo" dva roky. A propos, angličtina je snad jediné téma, na kterém se tady všichni shodnou, bez ohledu na okolnosti, za jakých sem přišli a sociální postavení. Ať doma studovali sebelepší kurz, po příchodu do Austrálie zjistili, že anglicky prostě neumějí – angličtina ulice, angličtina v práci a dokonce i angličtina ve škole, je totiž úplně jiná než ta, která se objevovala v učebnicích doma. Asi nejvýstižněji to charakterizovala moje spolužačka Barbora, která přijela do Sydney přesně před rokem s maturitou z angličtiny: „Pamatuju si to jako dneska. Seděla jsem na pláži a přišel za mnou člověk, na cosi se mě ptal. Mluvil a mluvil a já jsem zatím v duchu přemýšlela, jestli je to angličtina nebo jsem si spletla zemi…"

Draho? Jak se to vezme…

Pro mě osobně je právě téma angličtina možná to nejsložitější, s čím se tady musím vyrovnat. Čtu, rozumím, píšu jednu esej za druhou, a přestože každým dnem cítím obrovský pokrok, kdykoliv dojde na konverzaci „na ulici", stále nejsem schopná komunikovat přirozeně, myšleno bez zadrhávání, přemýšlení nad slovíčky a „czechenglish" gramatiky neboli předlouhých vět a pochopitelně – bez specifického přízvuku. Ten ovšem, abych byla upřímná, Australany spíš baví a nesčetněkrát mi přinesl výhodu, nejčastěji v podobě spropitného ve zmrzlinárně, kde pracuju. Naučit se pořádně anglicky prý trvá roky, říkají někteří. A snad teprve když se člověku zdá první sen v tomhle jazyce, může o sobě prohlásit, že „něco málo umí". Kdo studuje kurzy angličtiny, které – odmyslíme-li studium college – patří mezi nejdražší a navíc vyžadují prakticky dennodenní docházku do školy, často řeší dilema, jak skloubit vše, co tato země nebo město umožňují. Jak být zároveň v lavici, v práci, na pláži, na lekci surfingu, na koncertě…? Jak vydělávat peníze a jak cestovat? A jak to cestování zvládnout za pouhý měsíc, který australská vláda nabízí ke studentskému vízu jako bonus, když tento kontinent je tak obrovský a ze všech stran se na vás hrnou obrázky míst, která byste určitě neměli minout, protože… co když jste tady poprvé a naposledy v životě?

„Na školu jsem doma v Česku šetřila několik let, takže to je jasně daná priorita. Na druhou stranu, nechci být studentka bez peněz, abych si nemohla koupit ani zdejší výbornou kávu, takže občas škola ustoupí práci. Pak mě to mrzí, vyčítám si, jak to, že pořád nic nestíhám, že vlastně nejsem pořádně tam ani tady a obojí dělám tak napůl, je to prostě takový začarovaný kruh…," říká sedmadvacetiletá Lenka, která do Sydney přijela před dvěma měsíci. A tak mnoho těch,

kteří sem přijeli původně na šest měsíců, platí další školy, do kterých nemusí chodit denně, pracují, šetří, cestují… žijí a doufají. I když… v co vlastně? U většiny pracujících studentů samozřejmě nejde jenom o přivýdělek na kávu, párty se spolužáky nebo cestování, ale vůbec o to uživit se. To se při prvním pohledu na ceny ubytování nebo potravin může zdát jako nemožné, z vlastní zkušenosti ale vím, že to jde. Ona i výše zmíněná „drahota" je vlastně spekulativní téma. Jste-li místní a máte-li slušnou práci s alespoň průměrným příjmem (což je podle australského ženského měsíčníku Cleo cca 900-1000 dolarů týdně po zdanění pro ženu mezi 25-32 lety), nemáte důvod si stěžovat.
A pravda je, že Australané to rozhodně nedělají. Dokonce i můj britský učitel Paul musel nedávno přiznat, že jedině v Sydney uživí sebe i svoji ženu z pouhého jednoho platu, což – jak se vyjádřil – je ve Velké Británii v současné době ekonomické recese „absolutely impossible" – absolutně nemožné. Tím však ani já ani on neomlouváme zdejší ceny. A už vůbec ne ty – ve srovnání s Evropou, Prahou především – špatně fungující městské hromadné dopravy. Studenti si prací v restauracích nebo úklidem vydělávají v současné době mezi 15 – 20 dolary na hodinu. Českýma očima se to může zdát dost peněz, ovšem na život v Sydney – z vlastní zkušenosti - žádná velká výhra.

Foto - Eva Jančík

Kam a jak dál?
Možná že jsou to právě peníze a absence jisté úrovně životního stylu, které nakonec řadu Čechů po x-tém prodloužení víz přimějí vrátit se zpátky do Evropy. Pravda, to rozhodnutí je snad ještě složitější než zvládnout zdejší začátky, na Austrálii je totiž cosi nakažlivého a zdaleka to není jenom oceán nebo pláže. Dalo by se na několika stranách psát o obrovské toleranci, životní vitalitě, požitkářství, schopnosti užívat si života všemi smysly nebo dobrém jídle… Když k tomu všemu přičtete slunečné podnebí umožňující hlavně venkovní zábavu a tolik oblíbené grilování plus to, že vás ráno při běhání pozdraví dvacet lidí, kteří běží proti vám, nepoznala jsem člověka, který by neměl chuť roztrhat zpáteční letenku nebo aspoň věřit v to, že když už zpátky do Evropy odletí, zase se sem brzy vrátí. Možná vám to nedává smysl: proč odjíždět, když je tu skoro všechno a navíc příležitost, která když opravdu chcete…?

Moje kamarádka Petra, která coby nelegálka „přežívá" už šest let v New Yorku, to kdysi charakterizovala tak, že když je člověku třicet, začíná se rozhodovat, co se životem. A ať je Amerika nebo Austrálie jakkoliv skvělá, mnoho lidí prostě neumí a nechce čekat… než dostanou to správné vízum, aby mohli hledat lepší práci, než ji pak najdou, než se v ní zapracují, než… žijeme v době, která je natolik poznamenaná důrazem na výkonnost, vzájemné srovnávání a jisté elitářství, že trpělivost prostě není lidem vlastní. Proč mám coby Čech čekat pět, deset, patnáct let, než se dostanu na úroveň, které rodilý Australan dosáhne v pěta-dvaceti, řeknou si mnozí. Na druhou stranu, opravdu je to jenom vina zdánlivě neprůchodného systému nastaveného australskou vládou, že se někteří za pět let pobytu v zemi neposunuli z pozice číšníka v restauraci ani o píď? A platí další a další školy, které je sice nebaví, ovšem zároveň je to cesta, jak tady zůstat další půl rok, rok nebo dva? Není to u některých tak trochu alibismus – vymlouváme se na systém, abychom omluvili svoji pohodlnost, nebo dokonce lenost? Je tady ale ještě jeden důvod, podstatně vážnější, proč to některé Čechy táhne domů. 17 000 kilometrů není vzdálenost, kterou byste navzdory moderním technologiím a promo nabídkám leteckých společností překonávali pokaždé, když se vám zasteskne po domově. A když vám pak jednoho dne zavolají rodiče, že už nejsou nejmladší a že už tady možná dlouho nebudou, jak se rozhodnete? Necháte všechnu tu námahu a čas vložený do života v Austrálii plavat, abyste byli s nejbližšími, nebo se rozhodnete odjet? Na jak dlouho? A otázka nejdůležitější: budete tam – zpátky v Evropě - ještě vůbec umět žít?

POKLADY KLASICKÉ ČESKÉ KUCHYNĚ jako první elektronická kuchařka

Pražský kulinářský institut v čele s Romanem Vaňkem vytvořil první elektronickou kuchařku s českou kuchyní. V tomto moderně zpracovaném průvodci českou klasikou – POKLADY KLASICKÉ ČESKÉ KUCHYNĚ aneb jak to ta babička tenkrát vařila - naleznete vše, co současná e-kniha umožňuje. Kromě precizně zpracovaných produktových a postupových fotografií naleznete k mnoha receptům i video postupy. Video postupy jsou součástí knihy off line. Tedy po stáhnutí celé knihy již nemusíte vaše zařízení připojovat k Internetu, aby vám videa v knize fungovala. Jsou zkrátka její nedílnou součástí. Elektronickou knihu můžete využívat i k vkládání vlastních poznámek, které můžete editovat nebo sdílet s přáteli elektronickou poštou. První česká e-kuchařka obsahuje bezmála 190 klasických receptů, více než 280 barevných fotografií, téměř 90 video návodů a mnoho užitečných rad, které vás krok za krokem navedou, jak správně pokrmy poctivé české kuchyně vždy dokonale uvařit.

http://www.poklady-prakul.cz/kka

Konzulát České republiky,
169 Military Road, Dover Heights, NSW 2030
Tel: 02 9581 0111, Fax: 02 9371 9635

Z Čech do Austrálie neboli jak jsem se dostala z Prahy do Perthu

Zina Pacák

Už několikátý týden sedím v Perthu na Polytechnic West v jazykovém kurzu angličtiny a snažím se, abych lépe mluvila, rozuměla, četla i psala. Samozřejmě anglicky. Jsem zralá dospělá žena a najednou je ze mne studentka? Donedávna jsem stávala na protější straně katedry já a vysvětlovala studentům z celého světa českou gramatiku německy nebo anglicky. Sedíme za stolem, který je plný materiálu. Děláme *Project – Product Design*. Vlevo vedle mě soustředěně pracuje mladá žena z Kolumbie, vpravo ze Somálska, přede mnou jeden z Ázerbájdžánu a druhý z Afghánistánu. U vedlejších stolů sedí dámy a pánové z Číny, Indie, Ruska, Indonésie, Japonska, Argentiny,… Tu a tam se dusím smíchy, protože pakliže náš učitel zadá nějaký úkol, tak se nemůžu naklonit ani doleva ani doprava či dozadu a zeptat se ve své mateřštině:
„Co říkala? Cože to máme dělat?“
No, mohla bych. Ale asi by se mi české odpovědi ani pomoci nedostalo, že?
Každý pátek míváme konverzaci a tentokrát máme záskok. Každý z nás se musí představit a říct o sobě pár slov. Odkud jsme, co tady děláme a jaké jsou naše představy a sny v této „land/country of dreams”?
Bože, pokolikáté už? Nerada o sobě mluvím ve svém rodném jazyce, natož v anglickém! Mladý kolega z Ázerbájdžánu o sobě mluví už patnáct minut a jde mu to lehce a snadno. Umí docela dobře anglicky.

Každý ze studentů má svou poutavou a velmi zajímavou story. V hlavě se mi honí smršť vzpomínek a událostí z loňského roku, ba i z let hodně minulých. OK, než promluvím, tak si ty vzpomínky musím trochu srovnat.
Začnu Silvestrem 1977, který jsem trávila na mé rodné Moravě se svým milým u jeho sestry, která byla tehdy rok vdaná a právě čerstvou maminkou. Úžasně jsme se všichni ten večer bavili – i malinký Michálek -, smáli se, tancovali, popíjeli, hráli hry i na kytaru a zpívali celý silvestrovský večer. Tehdy jsem s mým milým chodila už několikátý rok a měli jsme toho hodně před sebou. Já maturitu a přijímací zkoušky na univerzitu, Petr diplomovou práci, promoci a samozřejmě rok vojenské služby, která byla v té době povinná. A taky MOŽNÁ svatbu, jak si někteří kolem nás mysleli a mnozí z nich i očekávali. Byli jsme tehdy oba dva mladí, šťastní a velmi zamilovaní. Zkrátka - plni očekávání budoucího života, který bude samozřejmě jen a jen úžasný!
Hodiny na věži odbyly půlnoc, všichni jsme radostně přivítali rok 1978 a my jsme si s Petrem připili na šťastný a krásný život propojený tělem i duchem…
“And you? What's your name and where are you from?”
Náhlá otázka mě vytrhává z hlubokého ponoření do dávné minulosti. Hrome, vždyť ještě nejsem připravena.
„Ahoj, jmenuju se Zina a jsem z Evropy, z Česka.“
Většinou, tady ve třídě, téměř nikdo neví, kde je Evropa, natož pak Česko. A už vůbec ne Praha!
“Oh, Czech Republic and Prague! Your president is Vaclav Havel, isn´t he?”
Nemůžu uvěřit svým uším? Překrásně mi to v nich zvoní blažeností, když se najde na opačné straně zeměkoule osoba, která má nějaké ponětí o mé milé rodné zemi a o mé milované Praze, kde jsem strávila svou první dospělost. A tato příjemná osoba dokonce ví, jak se jmenuje náš prezident? To je prostě úžasné!
“How long have you been here?”
“Jsem tady v Austrálii od června 2010.”
Tak tuto otázku opravdu nemusím. Každý se ptá jen na to, co se týká JEN pobytu tady v Austrálii. Jako by náš život PŘED příletem do Austrálie vůbec neexistoval? Je úplně jedno, jestli jeden přiletěl včera či před rokem. Pro nás imigranty je důležité i to, co bylo před příletem. Každý z nás sice přiletěl s kufrem v ruce a s patřičným zmatkem v hlavě, ale s obrovským potencionálem svých rozvinutých či skrytých vědomostí, dovedností, schopností a znalostí. Jenže!, zatím o nich neumíme solidně mluvit ve svém druhém, třetím nebo dokonce i čtvrtém jazyce. Proto se cítíme – a jistě i tak působíme – neohrabaně, možná že i malinko omezeně.
“Are you married?”
“Ano, jsem. V dubnu 2010 jsem se tady v Perthu vdala.”
“Your husband is Australian?”
“Ne, není. Je Čech. Vlastně se známe docela dlouho…“
Standardní otázky. Jsou to jen obecné informace, které bohužel nic neříkají. Nikdo se nezeptá: Co ti dělá opravdovou radost? Jaká barevná kombinace se ti líbí? Zpíváš si ve sprše? …
“Oh! Really?”
Konečně cítím nějaké zaujetí. Tak dobře, já o sobě něco řeknu…

Ano. Chodili jsem spolu pár let, když já jsem studovala na střední škole a on na univerzitě. Pak jsme se po nějaké době rozešli a každý si šel svou cestou, čímž jsme na sebe úplně ztratili kontakt. Posléze jsem se vdala do Prahy a Petr emigroval sem do Austrálie."

"This is very interesting!"

"A v lednu 2010 jsme se po mnoha a mnoha letech našli díky nejrevolučnějšímu médiu dnešní doby - internetu. Tři týdny jsme spolu přes mail vzpomínali na léta minulá, líčili si léta současná, když mě Petr koncem ledna náhle pozval sem do Austrálie. Na rande. Po 30 letech."

"That's incredible!"

"Tak jsem následující měsíc - druhého února - celá roztřesená přiletěla sem do Perthu. Petr mě na letišti srdečně přivítal a přátelsky objal, a následující dny mi ukázal všechny krásy Západní Austrálie. Vše bylo tak přirozeně úžasné a krásné, že dva týdny na to jsem se vracela domů zasnoubena a s plným vědomím, že mé dny v Praze jsou definitivně sečteny."

"How is this possible? So it is fate."

Čtvrtého dubna pár minut po půlnoci jsem sem do Perthu přiletěla podruhé se svatebním kostýmkem v tašce, následujících pět dní jsme organizovali, sháněli, vyřizovali náš svatební ceremoniálek a desátého dubna jsme se vzali. Vypadalo to tak, že i matka Země byla z nás tak dojata a pohnuta, že nám naše líbánky prodloužila o celé dva týdny. Kvůli nám probudila vulkán na Islandu, zahalila všechna letiště svým prachem a já tak mohla zůstat v novomanželské náruči déle…

A dvacátého pátého června jsem přiletěla do Perthu s kufrem v ruce a s jistotou v očích potřetí, že je to *Forever*! Přiletěla jsem sem strávit poslední třetinu – že by polovinu? - svého života s plným vědomím, že zde za nějaký čas zestárnu po boku své první lásky a taky pravděpodobně vtančím do náručí smrti."

"This is absolutely amazing!"

Já vím, pěkně se to poslouchá a ještě krásněji žasne. Osud a bohové nám byli nakloněni a my dva máme teď před sebou kýženou společnou budoucnost. Ale za tímto báječným příběhem je jistě také pár malinko smutných srdcí, které jsem bez varování a tak náhle opustila. Jak říká klasik – Život je změna. Nebo změna je život?

Jsem ráda, že představování skončilo a že máme *coffee break*. Fadduma ze Somálska se sendvičem v ruce se ke mně naklání s nevinnou otázkou na rtech:

"Why did you break up?"

Jsem nějaká rozpovídaná, tak doplňuji.

"Víš, na jednom rande mi Petr řekl, že v září musí jít na vojnu. Na rok. Tak jsem mu bez přemýšlení a sebemenšího zaváhání odpověděla, že na něho nebudu čekat. Bohužel. Že rok je moc dlouhá doba. No, a tím jsme se rozešli."

Fadduma se nemůže udržet smíchy - Rok čekání pro mě byl tehdy hodně a nakonec jsme na sebe čekali celých TŘICET LET…

Ano. Změny jsou přirozené, ať už je očekáváme nebo ne.

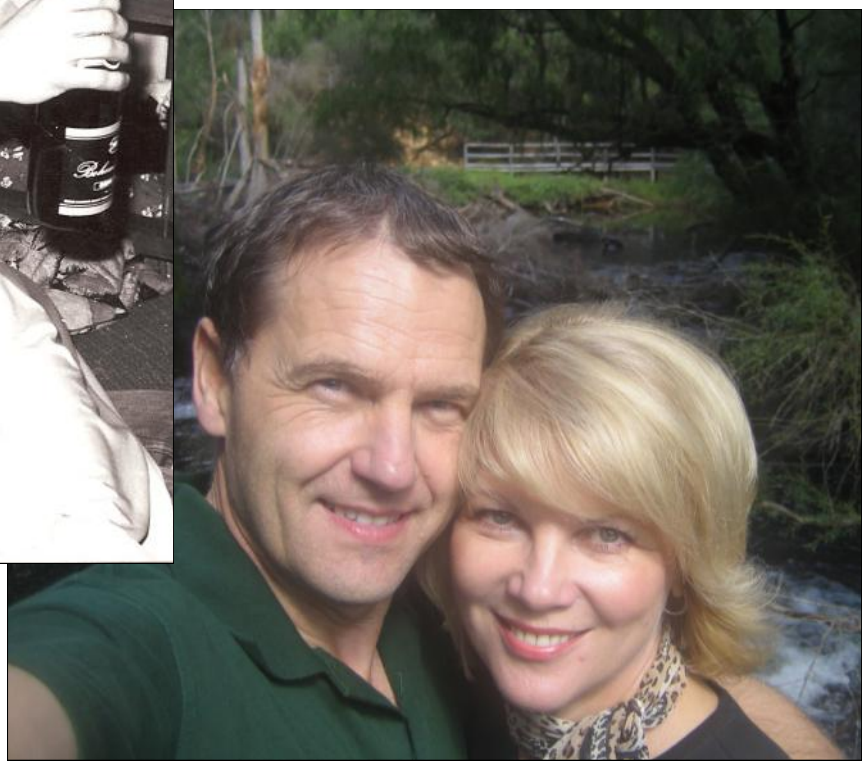

ČECHOAUSTRALAN
10

Muzeum českého a slovenského exilu 20.stol., Štefánikova 22, Brno 602 00, Email: muzeumexil@muzeumexil.cz

Z Nového Zélandu přes Jižní Ameriku, Afriku až do Austrálie

Dagmar Honsnejmanová

Cestování patří určitě k těm nejlepším lidským požitkům, které si umíme jen představit. Snad každý z nás jednou v životě zatoužil navštívit nějakou vzdálenou zemi. Pro nás, zdravé lidi, je to úplně jednoduché. Můžeme si koupit letenku, jízdenku na vlak, nasednout do auta nebo si jen tak vzít batůžek a vyrazit. Člověk, který je upoután na invalidní vozík, musí při tom řešit spousty překážek. Ale nic není nemožné, a když má za sebou rodinu, která ho miluje a snaží se mu splnit jeho sny, je i život pak o něco lehčí, bohatší a veselejší.
A tak se rodina Márových, se svojí nezdolnou vůlí a odhodláním, stala příkladem pro spousty rodin, které svůj aktivní život díky vážným nemocem již vzdaly.
Jiří Mára vystudoval vysokou školu ekonomickou a 15 let pracoval v Komerční bance. Svoji práci měl rád, ale rodinná situace a nemoc syna Jirky ho donutila ukončit pracovní poměr a získat tak více času na svoji rodinu. Svoji první cestu podnikl v roce 2004 na Nový Zéland, kde strávil tři měsíce studiem angličtiny. Žil přímo v novozélandské rodině a měl tak možnost poznat domorodý životní styl.
O rok později, v roce 2005, vydal o této cestě svoji první knihu s názvem *Nový Zéland – země protinožců*. Není to klasický cestopis, ale je to kniha plná cestovatelských zážitků, exotických receptů a pohledu na všední i nevšední život novozélandských rodin. V knize najdeme spoustu barevných fotografií. Jedná se o unikátní snímky rostlin a zvířat žijících pouze v této zemi. Psaní knihy v něm vyvolalo spousty vzpomínek, rozvířilo touhu se do této země opět vydat. Je to jako když nahlédnete pod tajemnou pokličku a snažíte se uvidět až na dno, někam dál.
Dál poznávat zemi, která je na druhé straně naší polokoule, zemi plnou duševní pohody, krásné přírody a zvláštních tradic.
Kniha byla velmi úspěšná, jejím prodejem se podařilo získat pro syna Jirku finanční prostředky na drahý rehabilitační přístroj, který mu slouží ke každodennímu cvičení.
A snad i díky tomu se mohli spolu na přelomu roku 2006 a 2007 na Nový Zéland vrátit. Společně procestovali oba největší ostrovy a prožili v zemi Pána prstenů nádherných šest týdnů. Cílem této cesty bylo dokázat, že zemí na konci světa se dá projet i s invalidním vozíkem. Jirka se tak stal prvním českým vozíčkářem, který procestoval nejvzdálenější zemi na světě - Nový Zéland.
Celkem spolu naletěli přes 40 tisíc kilometrů letadlem na Nový Zéland a zpět a 10 tisíc kilometrů autem, lodí, vlakem, autobusem, motorovým člunem či pěšky a na vozíku po obou ostrovech Nového Zélandu.
Jak se dá shrnout do tří vět taková cesta? Na to odpovídá Jiří Mára takto:

„Viděli jsme mnoho nádherných přírodních scenérií i cizokrajných měst, ale co hlavně... svého syna jsem nikdy v životě neviděl šťastnějšího. V jeho životním osudu je to pro nás pro všechny, kteří mu to přejí, obrovské vítězství a krásný pocit. Pevně věřím, že právě vy tento pocit sdílíte společně s námi“.
S úmyslem dodat motivaci lidem se zdravotním hendikepem a optimistickým způsobem je podpořit v jejich boji za naplnění vlastního snu vyšel druhý díl knihy s názvem *Nový Zéland - návrat k protinožcům* a nově také DVD *Nový Zéland - Severní ostrov a Nový Zéland - Jižní ostrov.*
Jirka ml., přesto, že je díky neléčitelné progresivní svalové dystrofii upoután na invalidní vozík, dokáže jít za svým snem. S podporou celé rodiny se věnuje cestování, připravuje různé expedice po naší republice, ale také do ostatních zemí a vzdálených kontinentů. Cestování se pro něj stalo nejen splněním snu, ale i výzvou pro všechny lidi, kteří hledají odvahu při uskutečňování svých snů v jejich nelehkém údělu.
O rok později, v roce 2008, tedy následovala další expedice, tentokrát do Jižní Ameriky, kam s sebou vzali také maminku Alenu Márovou. A tak co se všichni ve škole v Ekvádoru prokousávali do té doby neznámou španělštinou a současně poznávali tuto nádhernou zemi, dcera Monika zůstala doma a zajišťovala spojení s rodinou. Nezapomenutelným zážitkem pro ně byl určitě pobyt v amazonské džungli, seznámení s pralesními indiány a také pozorování ojedinělých zvířat tajuplných Galapág. Z této cesty vznikla kniha *Na vozíku na rovníku* a nový dokumentární film *Hola Ekvádor a Galapágy*.
Další cesta vedla do Asie, do Japonska (2009), kam se vypravila již celá rodina. Důležitou roli ve výběru hrál i rodinný japonský přítel Kai, který pomáhal s ubytováním, jako průvodce a tlumočník. Díky jeho znalostem bylo možné dokonale poznat japonskou kuchyni, obléknout si kimono, navštívit rjókany s termálními prameny a poznat krásu i zvláštnost místní přírody i velkoměst. Výlet byl neskutečně pestrý. Zážitkem bylo prožít spoustu dní přímo v místní rodině a poznat tak jejich způsob života, cestovat na vlastní pěst, což je obzvlášť v Japonsku dobrodružství samo o sobě. Těžko označit nejkrásnější zážitek, ale rozhodně nezapomenutelná byla návštěva osmi pekel v Beppu, pohled na majestátnou Fudži, poznávání obrovských měst, zápasy sumo, koupající se opice a samozřejmě všechny japonské chrámy a zahrady. V Japonsku byl úžasný každý den.
Z nádherné cesty po Honšú, Kjúšú a Šikoku vznikla cestopisná kniha *Japonskem s otevřenou pusou* i filmový dokument *Japonsko - v zemi pramenů a zahrad*.

Márovi nezapomněli ani na Evropu, která také skrývá celou řadu exotických míst. Další cesta se uskutečnila v roce 2010, přesněji severská cesta přes Dánsko a Faerské ostrovy na tajuplný Island a na skok do Grónska. Dokumentaristickým výsledkem expedice se stal nový film *Kde se zlobí sopky a telí ledovce* a v pořadí pátá kniha *Ve stopách Vikingů*.
Zatím poslední dokončenou cestou Márových byla výprava na černý kontinent, do Afriky, odkud se zcela nedávno vrátili a již dnes co nejrychleji chystají pro své příznivce, čtenáře i posluchače zpracovat veškerý materiál z cesty. Zážitků bylo opět nepočítaně, nadšení nebralo konce. Na své cestě ujeli 8500 km, viděli mnoho zvířat, písečné duny, vodopády, navštívili místní vesnici. Největší zážitky? Těžko vybírat, ale třeba, když Jirku obstoupily chudé ženy z kmene Himbů (to jsou ty nahaté dámy, které se celý život nemyjí a jsou napatlané hlínou od hlavy až k patě) a každá mu dala malinký dárek jako úctu k jeho statečnému cestování. To bylo velmi dojemné a vhánělo slzy do očí. Nezapomenutelným zážitkem bylo setkání se skupinou asi 70 slonů, kteří se vraceli od řeky sloní stezkou a procházeli těsně kolem auta. Sto tisíc lachtanů v zátoce v Namibii byl zážitek spíše smradlavý, ale parádní. Let nad písečnými dunami nebo Viktoriinými vodopády všechny uchvátil. Pro Jirku to byla nejlepší cesta a byl opět absolutně šťastný. A to byl ten největší dar pro celou rodinu Márových…

Paradoxně hendikep Jirky Máry mladšího stmelil celou rodinu dohromady, stal se z nich opravdový tým, který jde za snem svého syna jako jeden muž. V současné době uskutečňují po celé republice poučné i veselé cestovatelské přednášky, píší knihy, točí filmy a pomáhají tak dalším lidem s podobným osudem. Všichni sníme. Každý člověk má nějaký ten svůj sen. Málokdo jej však dokáže naplnit. Sny se neplní jen tak, samy. Popravdě, je to velká dřina, sebezapření, odhodlání, silné vůle a trpělivosti. Ale když člověk plní sny někomu, na kom mu záleží a koho miluje, všechna ta dřina jde stranou, je zapomenuta. Popřejme tedy Márovým, aby měli dost sil plnit sny svého syna a aby mohli svými zážitky potěšit i nás, kteří nemáme tu odvahu se sami na cesty vydat.

Fota - Jiří Mára

Jirka Mára se tak stal prvním českým vozíčkářem, který navštívil všechny obydlené světadíly. Dokázat něco takového s nemocí zvanou progresivní svalová dystrofie té nejhorší formy, kdy prakticky nepohnete jedinou částí svého těla, je určitě skvělým příkladem i povzbuzením pro mnoho zdravotně postižených...

Zpravodajský portál iDNES vyhlásil v září minulého roku soutěž na téma: Máš svůj životní cíl? Chceš něčeho dosáhnout a chybí ti podpora? Zapoj se a napiš „Tvůj příběh“. Splň si svůj sen a vyhraj 100 000 Kč!
Do této soutěže se mohli přihlásit mladí lidé ve věku od 18 do 24 let, kteří si chtějí splnit svůj životní sen, a to nejdéle do svých 25. narozenin. Odborná porota vybrala ze všech přihlášek 100 semifinalistů, kteří na webových stránkách měli šanci představit svůj příběh a svůj sen. Jejich úkolem bylo získat takovou podporu čtenářů, aby se dostali do padesátky prvních soutěžících, kteří tak učinili první krok k výhře. Pokud soutěžící dodrží pravidla a podaří se jim uskutečnit svůj sen, získávají 100 000 Kč. Jedním ze soutěžících byl i dvacetiletý Jirka Mára, který napsal svůj příběh a získal největší počet hlasů – 1529. A Jirkův příběh? „Objedu Austrálii na invalidním vozíku.“ Austrálie byla Jirkovým životním snem, který se díky této soutěži stal reálným. Aby získal cenu, musel ji objet pěkně celou, kolem dokola. Dnes má za sebou tento mladý muž, který nemůže pohnout jediným svalem těla, neuvěřitelných 23 983 kilometrů, což je polovina obvodu zeměkoule, a další splněný sen!

Rekordní vzdálenost - Jirka s rodinou obkroužil podle plánu celou Austrálii. Vzdáleností, kterou urazili, překonali rekord v počtu ujetých kilometrů u nejvýznamnější australské autopůjčovny.

ČECHOAUSTRALAN
12

ČESKÝ DIALOG
objednávejte na adrese strizovska@seznam.cz
v Austrálii k objednání také na adrese Jana Růžička
82 Cardwel Str., Arakoon, NSW 2431
e-mail: Ruzickajana@yahoo.com.au

JUBILEJNÍ XV. VŠESOKOLSKÝ SLET

Miroslav Sígl

Sokolská organizace měla po druhé světové válce, v letech 1945 – 1948 na milion členů, byla stále nejpočetnější občanskou i tělocvičnou organizací postavenou na demokratických a vlasteneckých zásadách. Avšak již druhý den po nastoupení vlády Klementa Gottwalda byl v České obci sokolské ustaven ze samozvanců vedených komunisty akční výbor Sokola. Ten okamžitě začal s likvidací funkcionářů na všech úrovních od ústředí až po poslední tělocvičné jednoty Sokola v obcích. Následovalo pronásledování „organizátorů nepokojů", jejich vylučování a čistky v Sokole. Brzy nato začaly procesy v Brně s funkcionáři župy Moravskoslezské a další soudy, což mělo za následek de facto likvidaci celé sokolské organizace, dovršené v roce 1952 zestátněním veškerého sokolského majetku ve prospěch všech nově zakládaných již tělovýchovných (Sokol nikdy nepoužíval tento přívlastek – byl organizací tělocvičnou!) jednot "Jisker", "Rudých hvězd", „Lokomotiv" a mnoha dalších, sdružených pod praporem ČSTV v organizace totality.

Po tzv. „vítězném únoru" roku 1948 komunističtí představitelé moci ve státě spatřovali v sokolském hnutí rovněž svého silného protivníka a dokonce označovali Sokoly za nejnebezpečnější živel. Svědčí o tom některé významné skutečnosti související s pohřbem prezidenta Edvarda Beneše, který skonal 3. září 1948 ve své vile v Sezimově Ústí a státní pohřeb se konal 8. září 1948.

Pro velkou část národa se stal pohřeb nejen posledním rozloučením s bývalým druhým prezidentem naší republiky, ale také příležitostí vyjádřit nesouhlas s nedemokratickým vývojem, jaký nastal bezprostředně po „únoru". Byl obrazně řečeno „labutí písní" Masarykovy a Benešovy demokratické republiky. Lidé v ten den na ulicích plakali, ale už tehdy mezi účastníky pohřbu došlo k zatýkání.

Nejpřesvědčivěji to dnes dokazují konečně odtajněné dokumenty. V té souvislosti je velmi otřesný zápis číslo 29 ze dne 9. září 1948 ze schůze širšího předsednictva ÚV KSČ, konané bezprostředně po pohřbu Edvarda Beneše. Je v něm mimo jiné usnesení, v němž se praví: Pohřeb dr. E. Beneše: Provést ráznou očistu v Sokole od shora dolů. Konkrétní návrhy vypracuje sokolská komise ve složení s. Kopecký, s. Bareš a s. Válka.

V tomtéž zápisu je zaznamenáno doslova vystoupení generálního tajemníka ÚV KSČ Rudolfa Slánského: *Řídili jsme se názorem soudruha Gottwalda, „že není potřeba sundávat jeho bustu (rozuměj Benešovu bustu), ale že máme hodnotit jen vše positivní. Je jasné, že reakce chtěla pohřeb dr. Beneše použít velkoryse k provokačním akcím, k tomu, co se nepodařilo v únoru. Viděla v pohřbu poslední příležitost, kdy může soustředit velké masy do Prahy a využít náladu k tomu, aby odvrátila masy proti našemu režimu.*

Vystoupení generálního tajemníka ÚV KSČ pak pokračovalo: *Celý dosah věcí jsme si uvědomili, když jsme dostali do rukou číslo Sokolského věstníku, kde byla výzva, aby se sokolové hromadně dostavili do Prahy, kde by se na Václavském náměstí soustředilo 50 000 sokolů v sevřených formacích. Co by to bylo znamenalo při pohřbu, dovedli jsme si představit. Byla by z toho protivládní demonstrace. Jednoty vysílaly telegramy do všech žup, kde vyzývaly, aby se sokolové do Prahy dostavili a určily již jejich stanoviště. Nejen sokolové, ale i legionáři chtěli přijet hromadně do Prahy. Bylo by to na 100 000 lidí.*

Jakmile jsme si to uvědomili, udělali jsme opatření, aby se zasáhlo tvrdě a energicky. Byly vydány výstrahy ministerstva vnitra, ÚAV (Ústředního akčního výboru) a také Čs. obce Sokolské. Výstrahy byly vysílány rozhlasem a působily dobře. Zakázali jsme kromě toho vypravení zvláštních vlaků a jakékoliv zvláštní výpravy do Prahy. Jak jsme zjistili, bylo přihlášeno na ředitelství ČSD 120 zvláštních vlaků a přesto, že jsme dali příkaz, aby zvláštní vlaky vypravovány nebyly, někde přece vypraveny byly. Také autobusy s účastníky pohřbu byly na cestě do Prahy.

Na náš zásah za pomoci SNB podařilo se nám zamezit výpravám na 90 – 95 % příjezd do Prahy. Tady se osvědčila strana i SNB. Příslušníci strany a SNB kontrolovali ve vlacích cestující, svlékali sokoly z uniforem, zastavovali vlaky a autobusy. V Praze jsme zvýšili počet milice na 15 000, během dvou dnů jsme vydali 10 000 pušek. Závodní milice vyšly do ulic.

V Praze jsme natáhli provazy na Václavském náměstí pro civilisty, před ně jsme postavili dělnictvo ze závodů a ozbrojené milice. Na Václavském náměstí a na Národní třídě bylo 14 000 příslušníků závodních milicí, na Pankráci jich bylo na 2000. Psychologicky velmi dobře působilo jejich vystoupení. Vzbuzovali větší respekt nežli SNB. Výsledek také je, že pohřeb prošel klidně a že si reakce ani neškrtla. Na Václavském náměstí byly organizovány hromadné výkřiky asi 15 lidí, které však brzy zanikly. Byly tam ženy, které demonstrativně plakaly. Ty chtěly vyvolat hysterickou náladu. To se jim nepodařilo. Také proto, že na Václavském náměstí a na Národní třídě bylo desetitisíce soudruhů dělníků. Podobně na Pankrác přišlo mnoho dělníků ze Smíchova a z jiných částí města. Podle telegramů, které docházejí ze závodů, je vidět, že dělníci žádají rázný postup proti reakci. Mnoho telegramů je adresováno přímo na Ústřední výbor a žádají ostré zákroky proti reakci.

„Ve vládě bude nyní přijat zákon na ochranu republiky a zákon o pracovních táborech. Bude to mít velmi dobrý vliv mezi dělnictvem. V cizině nám to stejně neuškodí, říká se tam už dnes, že máme koncentráky", uvedl Rudolf Slánský v závěru. Není třeba zdůrazňovat, že sám se stal zakrátko obětí největší čistky na samotném sekretariátu ÚV KSČ, který řídil.

Další člen „sokolské komise" ÚV KSČ Václav Kopecký k tomu řekl (podle zápisu): *Dodatečně jsme si teprve uvědomili, co by se bylo stalo, kdyby nás na Václavském náměstí sevřelo 50 000 sokolů.*

Byli by nás pravděpodobně odřízli. Kdyby tam nebyla milice, tak mohlo dojít k vážným událostem. Sokolové by mohli udělat z pohřbu svou vlastní věc. Naše opatření se ukázala správná, i když byla udělána na poslední chvíli. Můžeme říci, že sokolové byli nejnebezpečnější živel. Legionáři tam byli také, bylo jich hodně, ale nebyli přece tak nebezpeční jako sokolové. Kdybychom byli neměli závodní milici, mohlo se skutečně něco stát. Ihned po pohřbu mají být zahájeny rázné protiakce proti původcům výzvy. Začali jsme u sokolů, učinili jsme je zodpovědné za to, že vydali výzvu v Sokolském věstníku. Sokol budeme muset důkladně přeorganizovat.

Pozadu nezůstal ani další ideologický mocipán Gustav Bareš. Podle zápisu doporučil: *Pokud jde o Sokol, musí být rozhodujícím činitelem ROH. Strana to musí samozřejmě řídit. Musíme docílit, aby Sokol vyrůstal z jiného kořene, ze závodů.*

Na závěr tohoto jednání širšího předsednictva ÚV KSČ ze dne 9. září 1948 Rudolf Slánský shrnul jednání takto: *Ve vedení Sokola jsou i komunisté, kteří z naivity souhlasí s postupem Sokola. Z vedení musíme za spolupráce ministerstva vnitra odstranit skutečné škůdce, kteří tam ještě jsou. Nejsem pro suspendaci celého vedení, ale pokud jde o známé štváče, aby byli ihned zjištěni a odstraněni. Sokolská komise nechť ihned vypracuje konkrétní návrhy, co v té věci dělat.*

Jednání a jeho závěry vynikaly komunistickou – bolševickou krutostí a nesmiřitelností s utlačovanými ve vlastním národu. Tehdejší „revolucionáři“ se nezdráhali použít k potlačení svobodných práv a národních, vlasteneckých myšlenek všech mocenských prostředků. Zvláštní pozornost věnovali tradiční české vlastenecké organizaci – České obci sokolské. Ta přitom podle zakladatelů Miroslava Tyrše a Jindřicha Fügnera usilovala o jediné – sjednocení národa v duchu sokolského bratrství proti nepřátelské přesile a v boji za svobodu a rozkvět vlasti v dobách dobrých i zlých. Jasně se prokázalo, že násilnické systémy moci jdou v době vrcholu své krutovlády vůči vlastním takto přesvědčeným lidem často ještě dále, než to dokázaly cizí, nepřátelské ozbrojené válečné jednotky německých okupantů. V tom se dějiny násilí v krátké době před sedmdesáti lety po sedmi letech vzácně opakovaly.

V době nesvobody a komunistické totality u nás doma uskutečnili Sokolové v zahraničí celkem šest sletů (1962 – Vídeň, 1967 – Montreal, 1972 – opět Vídeň, 1976 – Curych, 1982 – Vídeň potřetí, 1986 – opět Curych. V roce 1990 se konal tzv. VII. slet v Paříži již za účasti cvičenců z naší původní vlasti.

V roce 1990 Sokol znovu vzlétl. Již začátkem roku jeho věrní členové po dlouhých čtyřiceti letech zákazu a pronásledování se dobrovolně a s nadšením ve svých župách a tělocvičných jednotách pustili do své každodenní činnosti. Navázali na programové tradice, spojené s výchovným ovlivňováním člověka odpovědného za sebe, za obec, za demokratický stát. V přerušené sérii Všesokolských sletů pokračoval v roce 1994 již XII. Všesokolský slet, v roce 2000 – XIII. a v roce 2006 – XIV. všesokolský slet, a to vždy v Praze na Strahově.

Česká obec sokolská (ČOS) je dnes v České republice nejpočetnějším občanským sdružením, jehož téměř 190 000 členů se dobrovolně věnuje sportům, pohybovým aktivitám v oddílech sokolské všestrannosti a kulturní činnosti, především ve folklórních a loutkářských souborech.

Antická idea kalokagathie rozvinutá Miroslavem Tyršem a jeho následovníky dala základ společenskému hnutí, které se spojilo se vznikem a dalšími osudy českého (československého) státu. Sokol byl čtyřikrát zakázán, nebo ve své činnosti omezen válkami a totalitními režimy. Přežil v zahraničí, v komunitách krajanů ve všech kontinentech světa.

Česká obec sokolská při vstupu do nového století modernizuje svůj program. Podporuje sportovní výkony v šesti desítkách sportů. V gymnastice, házené, basketbalu, v judu a v atletice vykazují sokolští sportovci ligovou a v mnoha případech reprezentační úroveň. Rovněž tak podporuje vznik nových sportů – příkladem může být akrobatický rokenrol s tituly mistrů světa.

Nejpočetnější je odbor sokolské všestrannosti, ve kterém se vytváří program pohybových aktivit a rekreačních sportů pro občany všech věkových kategorií, včetně zdravotně postižených. Sokolské organizace v župách a v jednotách významně ovlivnily například rozšíření humanitárního dnes již tradičního běhu Terryho Foxe (1958 – 1981 – s amputovanou nohou dokázal organizovat pravidelné „maratóny naděje“). Česká republika díky Sokolům tak zaujímá, spolu s Kanadou, v počtu účastníků dnes tradičního každoročního běhu čelné místo ve světě.

Článek v úpravě pro Čechoaustralana byl otištěn ve spolupráci s internetovými stránkami www.czechfolks.com/plus/

www.leadersmagazine.cz LEADERS

Glosa Miloše Ondráška

TA NAŠE PÍSNIČKA ČESKÁ

K Vánocům jsem dostal po domácku nahraný disk s připojeným dopisem, z kterého vyjímám: *Když jsem přišla před mnoha lety do Austrálie, musela jsem, stejně jako vy, překonat mnohé potíže. Zaměstnání, které se mi nelíbilo, neznalost poměrů, jiné zvyky, jiná společnost, jistě to všichni znáte, i vy jste tím museli projít. A víte, co mi tenkrát moc pomohlo překonávat nesnáze a neklesat na mysli? Písnička. Seděla jsem třeba ve fabrice u pásu na lince a musela jsem celý den opakovat stále stejné pohyby. Abych se z té monotónnosti nezbláznila, zpívala jsem si. Nevěřili byste, jak to pomáhá. Písnička je velký lék pro duši i pro tělo. Povzbuzuje mysl, hojí smutek, přináší radost. My Češi, Moraváci a Slováci jsme, myslím, na světě jediní, kteří disponují tak ohromným bohatstvím národních písní. A nejen národních – sokolské písničky, máme skautské písně a máme nepřeberné množství krásných originálních trampských písní. Zatímco chudinky národní písničky pomalu upadají v zapomenutí, generace našich dětí je už ani nezná. Písničky z trampských potlachů jsou stále i tady v Austrálii ještě slyšet při setkání trampů v přírodě. Bylo by škoda, kdyby měly být zapomenuty. A tak jsem pro vás jako malou pozornost k Vánocům vybrala pár perliček z národní pokladnice. Někomu možná udělají radost ty od táboráku, jinému cimbálová muzika.*

Až se ta písnička ztratí, pak už nic nebudem mít, jestli nám zahyne, všechno s ní pomine, potom už nebudem žít.

„*Obdivujeme všechno, co jste tu udělali – začínali jste z ničeho a jste na tom líp než my doma“,* napsal 27. dubna 1990 do Melbourne Václav Havel a pod podpis namaloval srdíčko.

A to mne přivádí ke dni, ve kterém se zastavili i apoštolové na orloji na Staroměstském náměstí v Praze. Vánoční pohřeb Václava Havla. Zní to zvláštně, zní to hořce. Do lafety s rakví, tak stejně jako při pohřbu prvního československého prezidenta T. G. Masaryka (Osvoboditele) v roce 1937, bylo zapřaženo trojspřeží vraných kladrubských koní. Lafeta je součást děla, na níž spočívá hlaveň, je tam umístěno zařízení k tlumení zákluzu a po výstřelu k návratu do původní polohy. Toto nepíši pro nic za nic. Kladrubský kůň je nejstarším a jediným českým plemenem koní, chová se v Čechách více než čtyři sta let. Jeho klabonosá hlava je nesena na vysoko nasazeném krku a dodává mu hrdý, majestátní vzhled zejména v zápřeži. To také nepíši pro nic za nic. Václav Havel věřil v sílu slova změnit svět. Přijel mezi nás do melbournského Národního domu v roce 1995. Olga, jeho první manželka, i Havel drželi v rukou kytice australských květin obklopeni vděčnými krajany, vítali jsme mezi námi člověka, který podryl totalitní režim, čekali jsme čtyři desítiletí. Někomu z našich řad se to nelíbilo a na vrata sokolovny přilepil slizký leták vyzývající ke spáchání atentátu na prvního postkomunistického prezidenta. Nebyl to žert, tak jako špinavé a nepravdivé ostouzení namířené na Havla. Tak nás slabomyslně častoval na internetu jakýsi anonymní melbournský tupec. Prezidentské letadlo pak na zpátečním letu zdarma odvezlo díky neobyčejnému Havlovu porozumění z Melbourne do Prahy archiv exilového čtrnáctideníku Hlas domova. Strůjce československého osvobození v listopadu 1989 provázely na poslední cestě nejen pražské zvony, ale i cinkání klíčů. Znovu otevřel naši demokracii. Z celého světa přijelo na pohřeb 45 zástupců různých států včetně 15 prezidentů. Nevím o tom, že by zdejší krajanská pospolitost uspořádala smuteční vzpomínku. V republice byl vyhlášen třídenní státní smutek a jedny přední pražské noviny mne oněměly oznámením, že i “fast foody budou zavřeny“. Tím tyto noviny urazily i Havlovu památku, v posledních letech se zlobil nad korupcí českého jazyka. Kdo viděl některé z jeho dvaceti divadelních her, četl některou z jeho knih nebo slyšel jeho projevy, dobře ví, jak si potrpěl na správnou, přesnou a výstižnou mateřštinu.

V první polovině prosince 2011 navštívil Melbourne Havlův přítel, anglický, ve Zlíně z českých rodičů narozený dramatik Tom Stoppard, britskou kritikou pokládaný za následovníka W. Shakespeara. Před lety jsme zde viděli televizní hru z pražského totalitního prostředí a divadelní hru o východoevropských disidentech, obě otřásly světem. Ta naše písnička česká! Na Havlově pohřbu zazněla *Modlitba pro Martu* (slova textu napsal Petr Rada, který po roce 1968 zvolil exil a žil osm let v Melbourne), píseň se stala symbolickým projevem odporu proti vpádu vojsk Varšavské smlouvy do Československa, po dvaceti letech zákazu ji Marta Kubišová zpívala při vyhlášení Sametové revoluce na Václavském náměstí v listopadu 1989.

Ať mír dál zůstává s touto krajinou / zloba, závist, zášť, strach a svár, / ty ať pominou, ať už pominou. / Teď když tvá ztracená vláda věcí tvých / zpět se k tobě navrátí, lide, navrátí.

Vědecký projekt „Český exil v Austrálii a jeho kultura, 1948–1989“

Vážení krajané,

Historický ústav a Centrum pro československá exilová studia při Univerzitě Palackého v Olomouci se dlouhodobě věnují studiu českého a slovenského exilu po roce 1948 a zároveň se zabývají archivací a zpřístupněním pramenného materiálu a historických dokumentů pro badatelské účely. Centrum opatruje ve svých sbírkách například kompletní archiv ústředního exilového orgánu Rady svobodného Československa či osobní fondy mnoha osobností exilového života v zahraničí. V uplynulých dvou desetiletích byl výzkum Centra pro československá exilová studia zaměřen především na politickou činnost exilu a na život exulantů v západoevropských zemích a ve Spojených státech amerických. V roce 2012 Centrum zahajuje pětiletý rozsáhlý vědecký projekt, jehož cílem je systematický a analytický výzkum českého exilu v Austrálii a jeho kultury v letech 1948–1989. Vedle průběžně publikovaných studií v odborných časopisech bude hlavním shrnujícím výsledkem projektu objemná (dvoudílná) monografie podrobně mapující dějiny a charakteristiku tří hlavních vln českého (a slovenského) exilu a emigrace (1948, 1968, 70. – 80. léta 20. století). Zároveň však chce projekt přispět k záchraně postupně mizejících historických svědectví a dokumentů a k jejich uchování pro potřeby kolektivní paměti budoucích generací.
Ačkoliv pracovníci Centra již provedli základní rešerše jak v australských archivech a knihovnách tak v České republice, velmi bychom ocenili ochotu jednotlivých krajanů podílet se na našem výzkumu, ať již formou osobních svědectví či formou poskytnutí rukopisného (např. deníky, korespondence) nebo tištěného materiálu a fotografií veřejné či osobní povahy. Dle předchozí domluvy budou veškeré dokumenty buď uloženy v archivu Centra pro Československá exilová studia v Olomouci pro badatelské účely, nebo budou ofoceny a neprodleně vráceny majiteli. Za jakoukoliv pomoc a laskavé přispění k našemu projektu vám budeme velmi vděčni. Oficiální a jmenovité poděkování krajanským spolkům a krajanům, kteří budou ochotni přispět k našemu výzkumu a spolupracovat s námi v rámci projektu, bude publikováno v úvodu zmíněné monografie. Dle finančních možností Centra jim bude kniha rovněž zaslána zdarma.

Chcete-li se podílet na našem výzkumu a případně přispět zapůjčením historických materiálů a pramenů, které máte ve svém vlastnictví, kontaktujte, prosím, níže uvedenou emailovou adresu. Dokumenty a fotografie vztahující se k českému exilu a emigraci v Austrálii je možné zasílat na níže uvedenou poštovní adresu Historického ústavu v Olomouci. Pracovníci podílející se na projektu budou rovněž nejméně jednou až dvakrát ročně pobývat v rámci výzkumných pobytů v jednotlivých australských městech a v případě zájmu jsou připraveni k osobnímu setkání. Těšíme se na spolupráci a za případnou pomoc velmi děkujeme.

S pozdravem,

Prof. Jaroslav Miller
Vedoucí Historického ústavu Filozofické fakulty
Univerzity Palackého v Olomouci

EMAIL: Jaroslav.miller@seznam.cz
POŠTOVNÍ ADRESA: Jaroslav Miller
Katedra historie FF UP
Na hradě 5, 771 80 Olomouc
Czech Republic

JOSEF CHROMY
TASMANIA

Nejen Australané a zdejší krajanská komunita, ale i návštěvníci Tasmánie z celého světa včetné slavných, nešetří chválou na vína Josefa Chromého. Tato vína nesou mnohá prestižní ocenění, získala desítku trofejí a přes devadesát medailí.

Čechoaustralan Josef Chromý OAM rozvinul tasmánské vinařství do nebývalých kvalit, ze znamenitých odrůd milujících chladnější podnebí Tasmánie vypěstoval s pomocí vyspělé vinařské technologie vynikající Pinot Gris, Sauvignon Blanc, Chardonnay, Riesling, Gewurtztraminer a Pinot Noir. Znamenitá jsou také jeho šumivá vína s nám lahodně znějící vinětou PEPIK.

Návštěva vinného sklepa a restaurace Josefa Chromého v Relbii, pouhých patnáct minut jízdy od Launcestonu, patří dnes již k vyhledávaným zážitkům při objevování Tasmánie. Nedostanete-li se tam v nejbližší době, dopřejte si alespoň chutě vín tohoto úspěšného vinaře.

Josef Chromy Wines
370 Relbia Road, Relbia
Tasmania, Australia 7258
Phone: +613 6335 8700, Fax: +613 6335 8774
Email: wine@josefchromy.com.au
web: www.josefchromy.com.au

KOMUNISMUS A KŘESŤANSTVÍ
aneb Ocenění Skryté církve na Slovensku v roce 2011

Peter Žaloudek

Pod tímto mottem se ve slovenských Trenčianských Teplicích konalo ve dnech 1. – 3. prosince sympózium, které ve spolupráci s Centrem pro evropskou politiku zorganizovalo bratislavské Teologické fórum - (www.teoforum.sk).
V pozvánce, kterou jsem dostal, čtu: "Evropské komunistické diktatury se po druhé světové válce pokusily zničit náboženské myšlení a křesťanský životní styl. Tlak totalitního režimu však narazil na silný odpor. Vztah mezi státní mocí a křesťanstvím nabyl v letech 1948 – 1989 rozmanité podoby. Jejich konstantní součástí byla jak pasivní, tak aktivní rezistence motivovaných křesťanů, kteří se pustili do velice riskantního podniku na záchranu evropské kultury. Hodnoty, které tito lidé vytvořili, jsou dnes ohroženy v důsledku ztráty paměti. Přímí aktéři tehdejších událostí vymírají, dokumentace je z pochopitelných důvodů skromná a historie se přepisuje. Příběh protikomunistické křesťanské rezistence si přitom zasluhuje naši pozornost a takovou formu zpřítomnění, která umožní vyjádřit jeho nadčasové, hodnotové poselství. Proto si chceme připomenout a uctít aktéry tohoto období způsobem, který nebude kultickým svatořečením ani kladením věnců, ale který vyzvedne hlubší motivace zápasu za svobodu jak v otevřené občanské společnosti, tak v současném křesťanství.
Jedním z motivů pro naše setkání jsou nedožité 90. narozeniny charizmatického představitele křesťanské opozice v Československu Felixe Maria Davídka, biskupa Skryté církve z Brna. Na jaře tohoto roku se mu *in memoriam* dostalo formálního uznání za přínos v boji za svobodu v církvi, a spolu s ním i celé Davídkově větvi skryté církve. Cenu švýcarské nadace Herberta Haaga za Svobodu v církvi převzali ve Vídni bývalý tajně svěcený biskup Dušan Špiner, dnes působící na Univerzitě v Olomouci a Ludmila Javorová, žijící v Brně, první kněžka katolické církve v Československu, kterou Felix Maria Davídek tajně vysvětil za hluboké totality a pronásledování v 70. letech minulého století."
Na sympóziu zazněly myšlenky, které ani ve společnosti ani v katolické církvi dodnes nenašly patřičnou odezvu. Vzpomenu jen několik z nich. Až na pár publikací, neexistuje dodnes odborná literatura popisující to, co prožívali nejbližší příbuzní - manželky a hlavně děti politicky šikanovaných a vězněných manželů a otců. Děti byly traumatizované faktem veřejného posměchu za to, že jejich otcové jsou uvězněni a neměly možnost ani studovat, ani dělat pracovní kariéru. Byly jich desetitisíce - dnes se jim odborně říká - ztracená generace. V podobné situaci se však nacházely i děti tajně svěcených kněží - ženatých otců, které v období komunismu ve Skryté církvi světil

biskup F. M. Davídek a jiní. Skrytá církev byla pronásledovaná dvakrát: v čase totality komunisticko-stbáckým systémem, po pádu komunismu Vatikánem, který ve snaze nedopustit rozkol v církvi zakázal činnost tajně svěcených biskupů i mnoha tajně svěcených kněží a přinutil k mlčení a totální izolaci tajně svěcené ženy. Právě pro tento fakt odvážné, prorocké vize, kterou F. M. Davídek měl, když s nasazením života a krutého pronásledování, po prožití 14 let ve vězení se rozhodl pro svěcení ženatých mužů a žen, byl letos odměněn ve Vídni, a jak řeklo mnoho přednášejících, nastal čas, aby byl oceněn taky na území dnešního Česko-Slovenska. Velice výřečnou a potřebnou přednášku o situaci pravoslavné církve v Rusku pronesla ruská aktivistka Elena Glushko. Navzdory tomu, že tato církev ztratila v období komunismu více než 110 700 duchovních, kteří byli zavražděni, jakoby se stále nedokázala poučit z dějin, vydalo se vedení této církve na cestu servilnosti státu a obrazy vzájemných polibků mezi Putinem a patriarchy církve slouží jako propagace údajně dobrých vztahů mezi církví a státem. Podobná situace existovala kdysi v ČSSR, když stát ustanovil sdružení katolických duchovních Pacem in terris - jakousi pro-komunistickou organizaci kněží a všichni ti kněží, kteří členy nebyli, byli vystavení buď perzekuci anebo tlaku, v důsledku kterého hledali pak cestu kompromisní kněžské činnosti, jen aby nemuseli přijít o ztrátu státního souhlasu. Takováto církev však, jak dnes všichni ví, nemohla být svobodnou církví Kristovou, který byl nezávislý na politické moci a na tehdejším náboženském systému.
Někteří přednášející - pamětníci připomenuli teologické učení F. M. Davídka. Na tehdejší dobu, navzdory izolovanosti, nemožnosti cestovat a studovat právě probíhající usnesení II. Vatikánského koncilu (1962-1965) byl nesmírně pokrokový a otevřený duchu doby. Šlo mu hlavně o reformulaci biblických textů, o jejich překlad do srozumitelného jazyka současnosti,

za účelem pochopení takových výrazů, jako je např. vzkříšení, či *zázrak*. Je obdivuhodné, že všichni velcí teologové tehdejší doby žádali totéž. Davídek se však s nikým z nich neměl možnost setkávat či komunikovat. V jeho plánu byla taky moderní misionarizace. Ne na způsob středověkých cest do exotických zemí, ale vnořením teologie do všech odvětví studia a života moderní doby - jakési produchovnění činnosti lékařů, inženýrů, jazykovědců atd. Za vrchol odvážného, prorockého a vizionářského působení F. M. Davídka pak všichni považovali jeho rozhodnutí vysvětit na kněze i ženy. Jednak proto, že ženy se v době pronásledování lehčeji mohly dostat např. k uvězněným ženám a přinášet jim eucharistii, ale taky proto, že považoval ženy za rovnoprávné s muži. Jak dalece jen přeskočil dobu. Dnes jsou hlasy za zrovnoprávnění žen v církvi slyšet již všude a je jen otázka času, kdy se tímto tématem začne konečně zabývat i Vatikán, protože neexistují žádné biblické ani teologické argumenty proti argumentaci svěcení žen. Dojemně mluvila na toto téma jedna mladá Němka, původem protestantka, která přednesla strhující přednášku o tom, jak se dostala do kontaktu s československou Skrytou církví. Překládala kdysi do němčiny rozhovor s Lídou Javorovou a její myšlenky, plné moudrosti, ji zasáhly: "To, čím na mě paní Javorová udělala největší dojem, bylo, s jakou sílou, samozřejmostí a pokorou kráčela po své cestě."
Na sympóziu byla prezentována kniha z německého překladu Verratene Prophetie - Zrazené proroctví. Je to souhrn textů nejvýznamnějších kriticky smýšlejících evropských teologů, zabývajících se fenoménem Skryté církve (Hans Küng, Hans Jorissen, Hermann Häring, Walter Kirchschläger, Erwin Koller, biskup Václav Malý z Prahy, tajně svěcený biskup Jsan Konzal a jiní). Nevšední název knihy chce poukázat na jedinečnost a prorockého ducha Skryté církve, jejíž hlas byl, žel, nakonec umlčen, zrazen nejenom komunismem, ale i Vatikánem. Mohu prohlásit, že po pádu komunismu nevyšla na území Čech a Slovenska dokonalejší a historicko-teologicko-kriticky fundovanější kniha, než právě tato. Všem, kteří se o období totalitního komunistického systému v ČSSR zajímají, a hlavně věřícím lidem ji vřele doporučuji. (Zradené proroctvo, 267 stran, Vydavateľstvo Michala Vaška v Prešove, 2011)

*Vřele doporučuji navštívit multimedální projekt UK "Jan Palach" http://www.janpalach.cz/
Pěkně, přehledně udělané a velice rozsáhlé stránky jsou v češtině, ale obsahují také katalog z výstavy "Jan Palach '69" v angličtině.
http://www.janpalach.cz/pdf/katalog/katalog_en.pdf Pavel Zvěřina, Sydney*

DOMY S GENIEM LOCI

Milan Richtermoc

Lidský duch přebývá v lidském těle, a pokud jim toto spojení vychází, prodlévají spolu v harmonii jako dobří přátelé nebo stále zamilovaní manželé. Ovšem i bytost navenek vystupující ve své fyzické a duchovní jednotě k vyrovnanému životu nutně potřebuje obydlí, které má ráda a ve kterém najde bezpečný přístav po plavbě v rozbouřeném moři lidského společenství. Někdy je tímto Domovem s velkým „D“ rodný dům. Jindy je tím pravým místo, ke kterému našinec přišel až v průběhu života. Nedávno zesnulý exprezident ČR Václav Havel dával před luxusní vilou, situovanou na „dobré adrese“, přednost své celkem obyčejné chalupě v osadě Hrádeček u Vlčič na Trutnovsku. Na podiv filmového režiséra Igora Chauna – *„Štáb i já jsme čekali, že to zde budete mít luxusnější“* – Václav Havel odvětil: *„Když jsem byl vypuzen ze všech oficiálních struktur a ty disidentské ještě tolik nefungovaly, měl jsem hodně času. Byl jsem tady zalezlý, psal jsem si a měl jsem dost času dohlížet na rekonstrukci domu, který byl v zoufalém stavu. Tehdy se ten výsledek jevil mému okolí jako superluxusní vila. Od tý doby ovšem uběhlo více než čtvrt století a dneska je to normální domeček. Každej druhej má honosnější, že. Ale to mně je úplně jedno. Já nechci s nikým soutěžit. Pro mě je důležitý, že se tady cítím doma, že jsem si tu zvykl a prožil velkej kus života.“*
Havlova slova mne inspirovala k úvaze o domech s geniem loci. Vhodný dům s geniem loci jsem nemusel hledat dlouho. Je vzdálen pouhých pět kilometrů od naší venkovské usedlosti a nejméně dvakrát týdně kolem něho jezdím. A protože jsem znal osobnost kdysi zde bydlící, rozhodl jsem se podělit se s vámi o genia loci, domu Jana Palacha.
„Jenda“ už dávno není mezi námi. V neděli 19. ledna před třiačtyřiceti roky na oddělení popálenin kliniky plastické chirurgie, nacházející se v pražské Legerově ulici, v 14:30 hodin podlehl zraněním neslučitelným se životem. V lékařské zprávě je uvedeno: „Zemřel klidně a tiše.“
Přestože Jan Palach ve Všetatech neprožil tak velký kus života jako Václav Havel na Hrádečku, vždycky se zde cítil doma. Doma v domě svých rodičů. Pro přesnost musím přiznat, že Jenda se ve Všetatech nenarodil. Byl sem však, hned jak to bylo možné, přivezen ze známé pražské porodnice a od té doby zde pokojně žil až do své tragické smrti. V osudný den (psal se čtvrtek 16. ledna 1969) vstal z lůžka ve svém pokoji v prvním poschodí domu jako vždy časně ráno. Ještě za tmy vykročil

mrazivým ránem na všetatské nádraží, odkud odjel osobákem do Prahy. Na vysokoškolské koleji Na Spořilově, kde občas kvůli odpoledním a večerním přednáškám přebýval, napsal své poslední dopisy, určené předem vybraným adresátům. Ve stejný den se v půl třetí odpoledne poblíž fontány u Národního muzea polil dodnes neidentifikovanou hořlavinou, kterou pak na sobě chladnokrevně zapálil. Přivolanou záchrankou byl převezen na oddělení popálenin, kde po třech dnech zemřel. Do rodného domu (říkejme mu tak) ve Všetatech se již nikdy nevrátil.

Dům rodiny Palachových se nachází poblíž okresní silnice, spojující Všetaty s Čečelicemi. Najdete ho snadno. Stojí na rohu Smetanovy ulice pod číslem popisným 337, v místech od nepaměti zvaných „V Sejtí." Podél domu protéká malý potok zvaný Klokoč, který jinak celkem obyčejné místo oživuje příjemným zurčením, někdy připomínajícím úryvky známých pasáží ze Smetanovy symfonie Má vlast. Jak už to bývá, duší celého domu a současně hlavou celé rodiny byla Palachova maminka Libuše. Pamatuji se na ni, když prodávala čaj, kávu, rohlíky a zákusky v malém kiosku na všetatském a později neratovickém vlakovém nádraží. Milá, příjemná, usměvavá a laskavá žena, která své dva syny – Jiřího a Jana milovala stejně vroucně jako svého manžela Josefa (svatbu měli v roce 1939), cukrářského mistra a kdysi majitele malé, ale útulné a prosperující cukrárny. U Palachova skvělého učitele, spisovatele Miroslava Slacha, jsem kdysi viděl několik černobílých fotografií z doby, kdy část Palachovic domu byla vyhrazena právě cukrárně. Vyhledávané a všemi oblíbené. Počátkem padesátých let byla živnost zrušena a Josef Palach musel za prací dojíždět do Brandýsa nad Labem, kde pracoval jako cukrářský dělník v n. p. Mlýny a cukrovary. Na konci obce, kde se nachází Palachův dům, bylo tehdy v lukách velké fotbalové hřiště, neformální to středisko mnoha sportovních a společenských aktivit místních i přespolních. Nejen sportovci a jejich početní fanoušci, ale rovněž Sokolové, zamilované dvojice, studenti brandýského a mělnického gymnázia i mladí učitelé z nedaleké základní školy se neopomněli zastavit a občerstvit právě zde – v Palachově proslulé cukrárně. Specialitou mistra cukráře byly křehoučké kremrole s nadýchanou čerstvou šlehačkou. Opravdu zde muselo být neformální, živé a kultivované prostředí. Není divu, že se sem lidé často a rádi vraceli, i když fotbalové hřiště dávno přestěhovali na opačný konec obce. Mnohé z těch památných dob zavál čas. A ani po sametové revoluci po roce 1989 se sem dobré způsoby a živnosti, známé z byvších časů, již nevrátily.

Po smrti Jana, kterého v roce 1962 předběhl všemi milovaný otec František (zemřel na následky infarktu ve věku pouhých 52 let) Libuše Palachová v roce 1974 všetatský dům prodala a odstěhovala se do Kamenického Šenova k rodině svého prvorozeného syna Jiřího, který se zde usadil a pracoval v proslulé sklárně Crystalex jako brusič skla. Paní Palachová zemřela 24. září 1980. Veřejnost se tehdy ani nedozvěděla, že odešla matka, která dala našemu národu jednoho z jeho největších synů.

Zájemcům, kteří by na vlastní oči teď chtěli Palachův rodný dům vidět, bych jejich úmysl rozmluvil. Nebyl by to příjemný pohled. Dům je totiž vším možným, jen ne důstojným památníkem na velkého syna českého národa. Je trvale neobývaný. Vrata jsou zavřená, dveře zamčené a okna vytlučená. V místnostech je nepořádek, jako by sem odkudsi přiletěl kulový blesk nebo sem zavítala nezvaná parta výrostků. Na dvoře, kde se za příjemného letního počasí kdysi tak příjemně sedělo nad černou kávou a kremrolemi se šlehačkou, uhlídáte jen nepořádek, v zimě milosrdně zakrytý sněhem a v létě vzrostlou lebedou.

Zachovalá pamětní deska na domě hlásající, že zde žil a za svobodu českého národa na smrt odešel Jan Palach (1948 – 1969), zde působí až výsměšně. Nemám právo vznášet obvinění či vynášet soudy proč tomu tak je a kdo za to nese odpovědnost. Naopak. Chci přijít s nadějí. V minulém roce se totiž v tisku opakovaně objevila zpráva, že Palachův dům, který léta chátrá, bude občanským sdružením „Národ pohasl" od současných majitelů odkoupen a postupně přeměněn na Palachovo muzeum.

Úspěšnost projektu pochopitelně závisí na penězích. Sdružení je v první řadě hledá u místních podnikatelů, ale – pokud jsem dobře informován – zatím neúspěšně. Přejme si, aby Palachův všetatský dům ve Smetanově ulici, u kterého potok Klokoč pocestným občas zazpívá úryvky skladatelovy nejznámější symfonie, se v dohledné době přeměnil na deklarované muzeum s důstojnou připomínkou Palachova života a jeho oběti.

Dovětek:
28. října 1991 prezident ČSFR Václav Havel Janu Palachovi propůjčil „In memoriam" Řád T. G. Masaryka 1. třídy za vynikající zásluhy o demokracii a lidská práva. Vyznamenání z rukou pana prezidenta na Pražském hradě převzal Janův starší bratr Jiří Palach.

Článek v úpravě pro Čechoaustralana byl otištěn ve spolupráci s internetovými stránkami www.czechfolks.com/plus/

Foto - Milan Richtermoc

portál české literatury

Vícejazyčný webový **Portál české literatury (PČL)** www.czechlit.cz je určen k propagaci české literatury v zahraničí prostřednictvím poskytování informací o žijících a v současné době tvořících literátech a o jejich díle.

PODZIM/JARO 2012

19

ROZEZNĚNÍ – LIDICE 2012

Vážení přátelé,

občanské sdružení Sonosféra připravuje zvukovou rekonstrukci Lidic. Půjde o unikátní umělecké dílo dramatického charakteru k 70. výročí vyhlazení Lidic (2012) a připravujeme je ve spolupráci s předními spisovateli, herci, režiséry a hudebníky. Na přípravě tohoto neobvyklého konceptu se podílejí také programátoři z Českého vysokého učení technického, kteří upravují mobilní telefon, aby se mohl v prázdném prostoru pietního území Lidic, kde kdysi vesnice stávala, než byla nacisty vymazána z povrchu zemského, stát inteligentním přehrávačem. Ten umožní interaktivní poslech dramatické rekonstrukce vázaný na konkrétní místa, kde stávaly domovy jednotlivých obyvatel, ulice, statky, rybník, kostel či škola.
Pro tento projekt sbíráme podporu mezi českou veřejností doma i v zahraničí. Jde nám o to, aby se Lidice staly po letech komunistické devalvace opět silným českým tématem - a volíme pro to nový úhel pohledu. Nebudeme zobrazovat vesnici, která umírá, ale naopak vesnici, která žije! Fakt tragického zániku zůstane neoddiskutovatelně přítomný, ale my zobrazíme životy těch, kteří o ně měli brzy nenávratně přijít. V neposlední řadě bychom chtěli zdůraznit dobu, kdy slovo vlastenectví nebylo prázdným pojmem, a Češi pro ně dokázali obětovat i život, nemluvě o pohodlí, kariéře, rodině a podobně. Velmi se inspirujeme sběrem orální historie mezi lidickými pamětníky a pamětnicemi. Jednou z nich je i lidické dítě paní Eva Kubíková-Bullock z Kanady, která emigrovala s rodiči v roce 1948 a přibližuje nám dnes staré Lidice zcela novým, nezatíženým pohledem.
Interaktivní audiodrama v Lidicích bude spuštěno v rámci připomínkových akcí k 70. výročí vyhlazení obce – tedy v červnu 2012 - a bude k dispozici v Památníku Lidice celoročně v české a německé jazykové mutaci pro návštěvníky od 12 do 100 let. Po premiéře začne Sonosféra připravovat také anglickou jazykovou mutaci a nové audiodrama zaměřené cíleně na dětské návštěvníky.
Návštěvník si zapůjčí v muzeu Památníku Lidice telefon se sluchátky a vydá se na procházku prostoru zaniklé vsi, do pietního území. Audiodrama se bude pomocí upravených mobilních telefonů interaktivně přenášet do uší. Půjde o intimní, individuální poslech. Směrem a rychlostí své chůze návštěvník rozhodne o výsledné podobě díla. Dílčí nahrávky budou vázány na GPS souřadnice a záleží na každém hledači, kolik původních obyvatel potká, která zákoutí vesnice zaslechne… Přístroje nevyžadují obsluhu, pracují samy. Stačí jen chodit, hledat a poslouchat…
Jsme přesvědčeni, že význam lidického příběhu zůstává i po 70 letech stále aktuální. Především s ohledem na nečekanost hrozby, která na obyvatele Lidic dopadla. „Lidice“ se i v dnešním světě bohužel opakují a někdy jsou to podobně rozsáhlé tragédie, jindy mají rozměr spíše individuální, nicméně všechny tyto příběhy

jsou si podobné: v nečekanosti, neodvratnosti nebezpečí a v nepřipravenosti jejích obětí. V destrukci lidského řádu, který se tisíce let společným úsilím vytvářel, a náhle v okamžiku zaniká.
Lidické téma bylo v letech komunismu zneužito oficiální propagandou a v důsledku toho je k němu česká veřejnost z velké části lhostejná, nebo ho dokonce přijímá s nedůvěrou. Mládež zná Lidice už jen jako školní učivo, události jsou pro ni příliš vzdálené. V rámci projektu proto chceme Lidice očistit ho od nánosů klišé. Během studia pramenů jsme zjistili, že obraz Lidic má ještě mnoho neznámých odstínů a barev. Rozhodli jsme se opustit tradiční zobrazení a nevyprávět o dramatických událostech z 9. a 10. června 1942, a naopak ponořit se do každodenního života, který tragédii předcházel. Interaktivní umělecká forma díla bude mnohem přístupnější než klasické formy naučných expozic, zejména pro mladé návštěvníky.
Podrobnosti o projektu můžete najít na internetových stránkách www.rozeznění.cz.

Vilém Faltýnek, Sonosfera o.s. - realizátor projektu Rozeznění - Lidice 2012, 0042-775917913, vilem@sonosfera.cz

Břetislav Kotyza MODLITBA

Když Pánbůh dovolí
dopíši báseň a
sám sobě slibuji -
Byla to poslední
ty starý blázne
až do zítřka do rána
nechci tě
nechci tvá slova znát

Když Pánbůh dá
nalévám červené
sám sobě přísahám -
Bylo to naposled
říkám to posté
až do zítřka večera
nechci tě
nechci tě na patře znát

Když Pánbůh se nedívá
políbím ženu a
sám sebe ponoukám -
Dej Bože můj
ať není to naposled
dnešního dne a noci příští
ať nejsem v domě sám

šedesátka
web pro seniory
www.sedesatka.cz

Mezinárodní dětská výtvarná výstava Lidice (MDVV Lidice) byla založena v roce 1967 k uctění památky dětských obětí z české obce Lidice, zavražděných německými nacisty, a všech dalších dětí, které zahynuly ve válečných konfliktech. Až do 15. 3. 2012 můžou děti ve věku od 4 do 16 let posílat svá výtvarná díla do Lidic na 40. ročník mezinárodní dětské výtvarné soutěže Lidice, které se každoročně účastní děti z několika desítek zemí všech světadílů.
Tato původně národní výstava se stala v roce 1973 výstavou mezinárodní a během své historie se stala dobře známou nejen mezi dětmi a učiteli u nás, ale doslova v celém světě. V posledních letech do výstavy přichází pravidelně přibližně 20 000 velice kvalitních výtvarných děl od dětí nejen z České a Slovenské republiky, ale i z dalších 50 - 60 států, včetně exotických zemí jako jsou Čína, Japonsko, Filipíny, Indie, Keňa, Malajsie nebo Zimbabwe.
Pro rok 2012 bylo vybráno téma DIVADLO - LOUTKA - POHÁDKA na počest stého výročí narození významného českého umělce Jiřího Trnky.Více informací naleznete na: http://www.mdvv-lidice.cz/vystava/

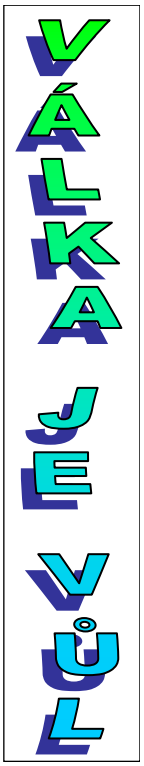

VÁLEČNÉ SVÁTKY

Frank Nykl

Jako každý rok, tak i letos jsme oslavili Vánoce a Nový rok. Zatímco svátky vánoční by měly mít znaky klidu, míru a pohody, Nový rok bývá plný rámusu z dělobuchů a ohňostrojů.
Ale tady v Chodově, kde bydlím, jako by přestali lidé uznávat hodnoty vánoční pohody a zaměřili se pouze na to, jak udělat po celé svátky napodobeninu bitvy u Stalingradu. Vždy už v listopadu, (letos to nebylo tak kruté, lidem docházejí asi peníze), se začne s boucháním různých dělobuchů a to trvá až do února. V parku pod kulturákem se začnou shromažďovat party deseti až patnáctiletých válečníků, kteří si rozdělí ulice, kam půjdou dělat rámus. Někteří zůstávají a začnou utíkat, až když se přiblíží hlídka policie. V některých ulicích už na ně u oken čekají další a ti vyhazují petardy z oken. Takže když přijede policie, děti se rozutečou, okna zavřou a je na chvíli klid.
Proč těm dětem nikdo nevysvětlí, co to jsou vánoční svátky, jak to vzniklo a proč by po ty dny měl být všude klid a mír? Obchodníci s pyrotechnikou jim nástroje na rámus bez problémů prodají, rodiče mají starosti s dárky a s vařením a ve škole to nikoho nezajímá. Tam by měli pochopit, že když si tyto děti zvyknou na to, že se jim nic nemůže stát, začnou na tom stavět a začnou vznikat gangy mladistvých, které se už nebudou bát ani opravdových zbraní. Jestli chceme vymýtit necitelnost a brutalitu mladistvých vůči starým lidem, musíme začít už tady. Jak je známo, nejvíc to z tohohle střílení odnášejí po psychické stránce starší lidé a pejskaři. Jejich miláčci se z toho ještě dlouho nemohou vzpamatovat. Rodiče by si pak měli uvědomit, že nezkušené dítě může přijít domů zraněné nečekaným výbuchem a odnášejí to většinou prsty na rukou a oči. Svátky vánoční byly vždy stvořeny k rozjímání, vzpomínání na ty, co se jich nedožili, byly plné lásky ke svým bližním. Dnešní děti ani nevědí, že tyto svátky oslavují dobu narození Krista, od které počítáme náš kalendář. Nechtějme, aby v čase Vánoc vznikaly pouliční války a později násilí. Copak válek už nebylo dost? Přesto jsou jich dnes plné automaty a videohry. V šedesátých letech jsme si bez rozdílu politického smýšlení a věku vymysleli heslo, které by mohlo platit i dnes. Je srozumitelné a jednoduché:
„Válka je vůl“!

Sonet Willama Shakespeara č. 66

byl napsán v roce 1609 a má desítky českých překladů z nejrůznějších století...

Tired with all these, for restful death I cry:
As to behold desert a beggar born,
And needy nothing trimmed in jollity,
And purest faith unhappily forsworn,

And gilded honour shamefully misplaced,
And maiden virtue rudely strumpeted,
And right perfection wrongfully disgraced,
And strength by limping sway disabled,

And art made tongue-tied by authority,
And folly, doctor-like, controlling skill,
And simple truth miscalled simplicity,
And captive good attending captain ill.

Tired with all these, from these would I be gone,
Save that to die, I leave my love alone.

Znaven tím vším, já chci jen smrt a klid,
jen nevidět, jak žebrá poctivec,
jak pýchou dme se pouhý parazit,
jak pokřiví se každá čistá věc,

jak trapně září pozlátko všech poct,
jak dívčí cudnost brutálně rve chtíč,
jak sprostota se sápe na slušnost,
jak blbost na schopné si bere bič,

jak umění je pořád služkou mocných,
jak hloupost zpupně chytrým poroučí,
jak prostá pravda je všem prostě pro smích,
jak zlo se dobru chechtá do očí.

Znaven tím vším, já umřel bych tak rád,
jen nemuset tu tebe zanechat.

Martin Hilský, 1992

Škvorecký byl také emigrant, manžel a léčitel. I v tomto punktu zajímavý.

Lenka Tomsová

Josef Škvorecký stál obklopen přáteli i novými známými, v ruce držel sklenku šampaňského a přívětivě se usmíval. K hloučku přicházela Zdena Salivarová. Spěchala, s neskrývanou obavou v očích. Josefe, nechceš se na chvíli posadit?, řekla a v těch šesti slovech a v tónu, jímž je vyslovila, bylo úplně všechno.
To bylo mé první setkání se Škvoreckými. Znala jsem je jako spisovatele, ale rázem ve mně vzbudili touhu alespoň maličko nakouknout do jejich soukromí. Měla jsem štěstí: našla jsem škvírku a nahlédla. Jen pod cípeček, ale díky za to.

Kanada byla macecha, ale hodnější než vlastní matka

Když navštěvovali Česko, říkala Zdena Salivarová "Přijíždíme domů". Musela jsem se ho tedy zeptat, co je vlastně domov. "Mám odpovědět s Ciceronem? Ubi bene, ibi patria – Kde je člověku dobře, tam je vlast, domov," odvětil Josef Škvorecký.
"Často dostávám otázku, jestli se cítím doma v Kanadě, nebo v Čechách," navázal. "Po třicetiletém životě v Kanadě jsem tam doma. Vlast jsme opustili po dvaceti letech života v režimu, v němž se člověk příliš dobře necítil. Kanada mně a mé ženě dala to, co nám naše rodná vlast nedala: svobodu, právní bezpečí, okna otevřená do světa.
Jak říká moje žena: Čechy jsou naše matka, Kanada je naše macecha. Někdy macecha bývá hodnější než vlastní matka – a to je náš případ."

Můj domov jsi ty

Pak se na okamžik odmlčel. Jakoby se na pár vteřin ztratil, ale bylo to jenom soustředění a bleskové zamyšlení. "V užším smyslu slova je ovšem domov rodina. Jsem naprostý reakcionář a myslím si, že rodinu, tedy intimní a pevný svazek dvou jedinců opačného pohlaví a jejich dětí nenahradí nic."
Jeho žena čas na rozmyšlenou nepotřebovala. "Pro mě je domov tam, kde jsme spolu s Josefem. K čemu by mi byla postel, kam dennodenně znovu a znovu uléhám, kuchyň, kamna, křeslo, gauč, kdyby tam nesídlila jiná duše?

Když jsme přišli do emigrace, neměli jsme nic než dva poloprázdné kufry. Najali jsme si malý byt se základním zařízením. Jistěže to bylo naše doma, když jsme se každý večer sešli a prostě byli spolu."
Oba lpěli na vzájemném svazku. Zdena Salivarová dokonce říkala, že je na svém manželovi velmi závislá a snad by bez něho nepřežila ani den, kdyby odešel z tohoto světa dřív než ona.
Byli hvězdný pár. On slavný spisovatel, ona uznávaná hlavně jako nakladatelka, ale též ceněná spisovatelka. On vždy nad věcí, vtipný, vstřícný. Ona starostlivá, vždy trochu ve stínu a cele oddaná svému muži. Když se před svatbou nechávala pokřtít, vybrala si jméno Josefa; jiná možnost ji ani nenapadla.

Desítky let spolu

Potom jsme mluvili o docela obyčejných situacích všedního dne. O soužití trvajícím v té době téměř čtyřicet let. "Objektivní potíže, které prý ničí mnoho dnešních manželství, v našem myslím nenastaly," pravil Josef Škvorecký.
"Snad je to dáno povahou mé manželky i mojí a také asi, v mém případě, mou katolickou výchovou. Slib daný u oltáře jsem vždycky, aniž jsem o tom přemýšlel, považoval za závažný. To samozřejmě neznamená, že bych byl manžel vzorný, že bychom se nikdy nehádali, že by nám na druhovi nic nevadilo. Ale protože zmíněný slib beru vážně, a moje žena také, naučil jsem se závady druhého tolerovat."
Zdena Salivarová se usmívala, ovšem za selanku své manželství rozhodně nevydávala. "Kdo nemá osobní problémy? Samozřejmě jsme na sebe kolikrát vylítli, pohádali jsme se, až jsem ronila slzy. Ale jedno je s námi v pořádku: nikdy jsme nešli spát rozhádaní. Ono s Josefem taky pohádat se není jen tak. Ne že by vždycky ustoupil, někdy má pěkně tvrdou palici, ale prostě s ním není možné se opravdu pohádat."
Když jsme se při jednom setkání loučili, zmínila jsem se o svých potížích s páteří. "Já bych vám mohla vyprávět," zareagovala Zdena Salivarová. "Nepomáhá mi cvičení, plavání, nic. Jediné co mi uleví, je lidský dotek. Pro mě Josefův, on je tak trochu léčitel. Stačí přiložit teplé dlaně a říct pár laskavých slov."
(www.idnes.cz)

ZIMA V KANADĚ

Ladislav Křivánek

Kanadských zim jsem již prožil či přežil víc než čtyřicet. Mám zimu rád, s nostalgií vzpomínám i na zimy mého mládí. Jako malý kluk jsem občas miloval pohled na pocukrované malostranské střechy. Hned po válce jsem chodil s rodiči na vánoční trhy na Uhelňák a na Karlák. Někdy bylo trochu sněhu, jindy břečka, nebo nic. Když se Praha oděla na pár dní do bělostného roucha, to byla poezie. Po roce 1948 jsme se odstěhovali na kraj Prahy, a já byl rád, že sníh zůstával celou zimu a my mohli denně sáňkovat či lyžovat, k čemuž bohatě stačilo 20 cm. Pamatuji se, jak nás rodiče vezli na dlouhých saních na půlnoční ke sv. Matěji.
Počátkem listopadu ’68 jsme přišli z Paříže do Montrealu v letním oblečení a s ročním klukem ve sportovním kočárku. Kanada nás krásně přivítala, ale hned jsme tvrdě poznali nejen zimu, ale i sníh. Přestože Montreal leží na úrovni Benátek, tak tu byla zima jako v Rusku, - no byl to šok. Hned druhý den jsme si museli zakoupit aspoň to nejnutnější zimní oblečení (přivezli jsme si čtyři dolary a dostali pomoc od imigračního úřadu, tak jsme to nějak zvládli).
Za dva dny jsme viděli první sníh a zažili opravdovou sněhovou bouři. Zvečera to vypadalo jako v pohádce, ale později se to změnilo v horor, protože napadlo přes půl metru. Lidé nechali na ulicích tisíce uvíznutých aut a odjížděli domů metrem. Obdivovali jsme, jak stovky fréz a pluhů se stovkami náklaďáků byly během jedné noci schopny vyčistit všechny hlavní ulice, včetně všech chodníků, a druhý den byly čisté i všechny další ulice.

Asi po dvou měsících jsme si začali pomalu zvykat, že sněží i kolikrát do týdne, občas napadne až 20-40 cm, někdy i 30-50, a že lepší to už nebude. Na mráz jsme si také postupně zvykli. Pokud nesněžilo, tak bylo nebe jak vymydlené a stále svítilo slunce. V noci jsme pak často vídali i úchvatné polární záře. Pokud počasí dovolilo, tak jsme chodili s malým na hřiště do blízkého parku, a šťastně přežili první zimu. Někdy v dubnu přišlo krátké jaro a po něm pomalu tropické léto. Na jaře jsme si hned pořídili levné starší auto (pak i malou dcerušku), a začali pomalu poznávat blízké i vzdálenější okolí. První zima byla celkem v pohodě pro pěšáky. Druhá zima nám však ukázala, zač je toho loket, pokud člověk má auto a parkuje na ulici. První roky jsme dostali každou zimu metry sněhu. Pokaždé když projely sněžné pluhy, tak zahrnuly auta až k oknům ztvrdlým prosoleným sněhem a ledem. Vydlabat auto stálo vždy fůru času a energie.

Mimo normálního sněžení však jednou přišla neobyčejná sněhová bouře. Sníh tehdy padal dva dny a napadlo asi 160-170 cm. Už první den ráno bylo přes půl metru, takže nikdo nikam nejel. Montreal byl 4 dny "tichým" městem. Chodili jsme po sněhu a ani jsme nepoznali, že máme pod sebou auta, pokud někde ze sněhu nečouhala anténa. Policajti rozváželi uvízlé lidi na skidoo (motorových saních) na metro či do provizorních útulků v kostelech a ve školách. Vjezd do garáže našeho prvního domku byl z kopce, což znamenalo pokaždé nejméně hodinu odhazovat sníh ručně, a třeba i dvakrát denně. Bylo to peklo, protože jsme měli snowstorm i kolikrát do týdne, člověk házel hodinu a víc, jel na nákup a zase musel házet znovu, aby se dostal domu. Byli jsme mladí a tak jsme to brali celkem i s humorem, až do určité doby. To jsme jeli v neděli k sestře na velikonoční oběd v jarním oblečení, i když jsme pozorovali čtyři dny, jak se na nás valí sněhová hrůza od Chicaga. Než jsme dojedli polévku, tak se otevřelo nebe. Ani jsem nečekal na další jídlo, popadl rodinu a pádili jsme domu. Co nám normálně trvalo 20 minut, nám vzalo přes 7 hodin, protože odklízeči sněhu v Montrealu se rozhodli stávkovat. Auto jsme zanechali na rohu a nesli děti v náručí po pás ve sněhu.

Již jsme si zvykli, že na předpovědi počasí není moc spoleh. Někdy hlásí úplné jobovky a nepřijde nic, což je vítáno s radostí, naopak jindy hlásí pár centimetrů a dorazí jich i 30-40. Ba ani radarová mapa není moc spolehlivá. Kanada je druhá největší země na světě a tak přirozeně v každé provincii vládne jiná zima. Zatímco na západě je cítit teplý vliv Tichého oceánu, tak od Skalistých hor na východ jsou velké, ale suché mrazy a ne moc sněhu. Teprve Ontario a Quebec pocítí vlhkost velkých jezer a více srážek. Protože naše provincie Quebec je víc na sever než Ontario, jsou naše srážky více ve formě sněhu. Přestože Montreal leží na úrovni Benátek, napadnou zde často metry sněhu. Postupem času se začalo oteplovat a začali jsme dostávat více mrznoucího deště, takže nyní Montreal a okolí dostane s bídou dva a půl metru sněhu. Kanada je rovná (až na pár hor), takže se zde mohou volně prohánět větry ze všech světových stran jakoukoliv rychlostí a počasí se změní během pár hodin. Většina populace žije podél kanadskoamerické hranice, tak nás moc nezajímá počasí u eskymáků, pakliže nedorazí během pár hodin k nám, a to samé se dá říci i o americkém počasí. Velký vliv

na každou zimu a na srážky mají proudy v Tichém oceánu a záleží, co na ten rok přijde, zda La Niña či El Niño.

Přesto mám zimu raději než naše vlhká vedra od dubna pomalu do října. Na zimu však člověk musí být připraven po všech stránkách. Do -30 to zase není tak strašné. Do -20 je to ještě paráda a člověk na kratší dobu kolikrat nepotřebuje ani šálu, rukavice či čepici. Já si ještě pamatuji, jak babička tlačila na pilu a v pražské "zimě" jsme se museli nabalit jak eskymáci. Tady omladina chodí i ve 20-30 pod nulou v teniskách, jeansových bundičkách s holýma zádama, to by je babička asi umlátila. Nejdůležitější je mít auto v pořádku, hlavně baterii. Dříve, když byly velké mrazy na denním pořádku, tak se hlavně na noc používaly elektrické blockheaters, které udržejí motory nepromrznuté, a navíc i vnitřní ohřívače.

Jednou jsme si jeli udělat Silvestra na dětský camp Hostýn v podhůří Laurentských hor, asi hodinu od Montrealu. Tam jsme zažili -45 (s větrem a vlhkostí to bylo na kůži -65), což byla síla, ale také se to dalo snést. Na hlavu se musí dát pod čepici kukla jen s otvory pro oči, kuřáci potřebují ještě otvor pro ústa. Co už se téměř nedalo snést, byla nutnost používání venkovních latrín, protože voda přes zimu v budově neteče. Nechtěně jsme tam museli pobýt déle než záhodno. Bohužel nikdo nenastartoval, takže jsme museli čekat na pomoc. Také jsme však zažili v lednu asi dva týdny 17 nad nulou, kdy rozkvetly všechny jabloňové sady, pak to pomrzlo a Quebec neměl svá jablka asi deset let. Horší je však mrznoucí déšť, kdy pod tíhou ledu padají nejen stromy, ale trhají se i dráty vysokého

napětí, což jsme si již také párkrát užili. Asi před čtrnácti lety padal týden mrznoucí déšť ve dne v noci. Tuny ledu obalily dráty, ba i sloupy vysokého napětí, které se kácely jako domečky z karet po celém území stovek kilometrů. Ulice byly plné ulámaných větví a stromů (příroda se vzpamatovávala kolik let), nemluvě o prolámaných střechách v nákupních střediscích, sportovních arénách, fabrikách, atd. Miliony lidí na severovýchodě kontinentu byly bez proudu 1-3 týdny, někteří ještě déle. Většina lidí mrzla, takže útulky byly všude zaplněné tisíci lidmi.
My měli aspoň v jedné místnosti kamínka, takže jsme tu měli nastěhovanou celou rodinu a ten týden v jedné místnosti přežili. Na kamnech jsme si jakž takž vždy něco ukuchtili, a jinak dělali jen litry a litry svařáku. Za týden jsme už měli proud, ale v některých zapadácích čekali i pár týdnů či měsíců. Holt občas je vzrůšo, ale není to zase tak monotónní jako třeba na Floridě (i když jsme tam také jednou na Vánoce zažili sníh a rampouchy, ale za 3 dny jsme se už zase koupali v moři).
Nejhorší na naší kanadské zimě je cestování, zvláště je-li všude led. Samozřejmě, do práce se musí každý den, takže o to nutné zlo člověk nepřijde, ale jinak nemá jet, když nemusí. Kolikrát jsme jeli po dálnici a bylo 10-20 cm, nebylo vidět na krok protože sněžilo a byl blizard. Zavěsil jsem se za náklaďák a pár set km jsem jel 100-110 jako on. On pak odbočil a já se loudal druhou polovinu cesty kolik hodin 50-60, někde i dvacítkou. Je fakt, že řidič musí být připraven i na přespání v autě. Má mít deky, baterku, svíčku na teplo, něco k jídlu a pití, lopatu, drapáky pod kola, kabely, atd. Člověk si ale i na to zvykne a život se kvůli tomu nezastaví.
Lidé berou dlouhou zimu jako část života a hledí si ji zpříjemnit jakýmkoliv způsobem. Již od malička se každé dítě věnuje sáňkování, bruslení a lyžování. Protože hokej je národním sportem již od nepaměti, tak skoro každý kluk hraje hokej. Montreal má štěstí, že se v celkem blízko dostupném okolí zde a v Americe nachází dostatek hor, které uspokojí všechny lyžaře 24 hodin denně. Na běžky či sněžnice se dá jít dokonce do všech blízkých parků, či na golfová hřiště v okolí. Bruslit se může také v některých parcích, či ve sportovních halách. Největšího venkovního kluziště na světě (asi 8 km) na známém Rideau canal v Ottawě si užívají denně tisíce bruslařů. 200 kilometrový kanál spojuje Ottawu a Kingston na Lake Ontario. Byl vybudován v roce 1832 (stavba trvala šest let) pro případ války s Amerikou, je památkou UNESCO. Po celé délce jsou vyhřívané šatny a stánky s občerstvením. Dalším zimním sportem je skidoo - motorové sáně. V přírodě jsou i stovky kilometrů udržovaných stezek. Další zálibou je "ice fishing" - rybaření na ledě. Autem se zajede na řeku či na jezero, kde jsou na ledu zbudovány vyhřívané kabinky. Lidé chytají ryby ve vyvrtaných dírách v ledu a mírně popíjejí. V mírnějším počasí mohou chytat i bez pohodlí kabinek. Přestože zjara přijde varování, že led již neunese auto, tak se každým rokem hodně aut utopí. Někde v Kanadě se holduje i jízdě či závodům na saních tažených psím spřežením. Někdo si ale rád i zaplave, což není nemožné. Mimo mnoha krytých bazénů je i na střeše montrealského hotelu Bonaventure velký otevřený bazén, kde se dá koupat i při -35.
Koncem zimy, kdy v javorech začíná proudit míza, začíná výroba javorového sirupu. Ve všech stromech jsou zapíchnuté kohoutky a zavěšené konve, nebo přímo napojené plastické hadičky, které z celého lesa sbírají šťávu do centrálního tanku v hlavní boudě. Šťáva se vaří až se odpaří většina vody. V tomto období se pořádají oblíbené "sugaring parties", s mnoha jídly za použití sirupu a spojené samozřejmě s pitím, někde i jízdou na saních tažených koňmi. Také se lije sirup přímo na sníh a vznikají "lízátka", hlavně pro děti. Z javorového cukru se též vyrábí různé bonbóny. Jinak se používá na polévání omelet, lívanců, a do různých pečiv, ale na pití to není ani náhodou. Jsme hrdí, že jsme exkluzivním dodavatelem sirupu pro královnu.
Další oblíbenou atrakcí jsou zimní festivaly a karnevaly. V Ottawě je to třeba Winterlude festival, ve městě Quebeku pak Quebecký zimní karneval, kam se sjíždí tisíce turistů nejen z Kanady a Ameriky, ale i z celého světa. V rámci karnevalu se též sjedou různí umělci a vytvářejí překrásná umělecká díla z ledu či ze sněhu. Tento festival se slavil již od nepaměti, ale oficiálně byl organizován až roku 1894, kdy byl také vybudován první Ice castle, obrovský lední hrad, který se staví každý rok.
Další novou atrakcí od roku 2001 je známý Quebec Ice Hotel, který si můžete prohlédnout na YouTube: http://www.youtube.com/watch?v=NKVu80XDC7E&feature=player_embedded# !
V hotelu se nemusí spát, pořádají se také prohlídky. Mimo ubytování je tu restaurace a bar, dokonce i kaple na svatby. Všechen nábytek, nádobí - talíře a sklenice jsou z ledu. Na postelích, židlích a lavicích jsou rozhozeny kožešiny, a na spaní jsou spacáky

Chcete si splnit sen a chcete malovat skutečné obrazy?

**Můžete spojit malování obrazů s poznáváním
překrásné UNESCem chráněné památkové rezervace v Olomouci!
Tuto zajímavou kombinaci relaxace, vlastní tvorby a poznání vám umožní
Creativity Academy, ať už jste malíř začátečník či pokročilý.
Termíny, informace k malování akrylem a voskem i dárkové poukazy získáte
na www.creativityacademy.eu**

do -30 stupňů. Obával jsem se, jestli i záchody včetně prkýnek budou z ledu, ale nejsou. Bohužel se do koupelen a na záchody musí chodit do normální budovy. V každé místnosti je zima, ale jsou vybaveny i plynovými krby. Stěny jsou překrásně vyřezáváné a navíc prosvícené barevnými světly. Prostě podívaná za všechny prachy (a ne malé).
V Montrealu již máme také Ice Hotel ve Snow village http://www.snowvillagecanada.com/ . Ubytování stojí za osobu již od $195 v eskymáckém igloo, od $259 v pokoji, a od $299 v prestižním apartmá. Vybavení je stejné jako v Quebeku. Vypadá to exoticky, ale v takové zimě mohu spát doma zadarmo, když nám přestane jít proud. Lidé holt už neví, co by si vymysleli.
Kanadská zima je pěkná, ale dlouhá. Někdy je počasí, že by ven nevyhnal ani vlastní manželku. Jak se doma říkalo, že na Hromnice si musí skřivánek vrznout i kdyby měl zmrznout, tak zde by si rozhodně nevrznul. Tady se Hromnicím říká "Groundhog Day" - to vypustí v Pennsylvanii a v Ontariu z klece groundhoga (sviště), a když uvidí svůj stín, tak zima bude ještě trvat 6 neděl, když ho neuvidí, tak do 6 týdnů je po zimě. Připadá mi to ale jako s chřipkou, když si člověk vezme aspirin, tak bude trvat jen 7 dní, a pokud si ho nevezme, tak bude marodit týden. Ona ta zima stejně u nás nikdy neskončí ani za šest týdnů, protože sníh začne mizet teprve až v dubnu. V březnu si již ale říkáme, že to chce jen trochu trpělivosti, za pár týdnů si už pomalu zase budeme stěžovat na vedra a vlhkost, a těšit se na zimu (aspoň já).

Fota - Ladislav Křivánek

Českou republiku zasáhly tuhé mrazy letos 5. až 6. února, kdy bylo na šumavské Kvildě naměřeno –39,4 stupně.
Na zeměkouli však jsou místa mnohem mrazivější. Pověstná je kotlina Ojmjakon poblíž Jakutsku s rekordem absolutního mrazu na severní polokouli (minus 71,2 stupně Celsia).

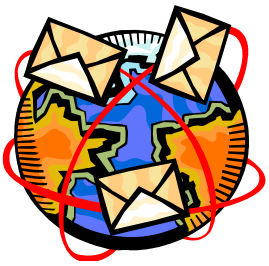

ODTUD A ODJINUD

♠ V šumavských lesích se můžeme dočkat všelijakých překvapení. Před časem jste se mohli v Čecho-australanu dočíst, že tamější jeleni stále respektují hranici s Bavorskem, zděděná paměť jim velí nepřekročit čáru, která po roce 1948 dělila totalitní a svobodný svět, kde čtyřicet let lety stály ostnaté, elektrickým proudem nabité ploty, kde byly rozsety nášlapné miny a kde pohraničníci střídali bez vyzvání. Radioaktivní mrak po jaderném výbuchu v Černobylu se také na tuto oblast podepsal. Tehdy na Šumavě hodně pršelo a spolu s deštěm dopadlo na půdu velké množství radioaktivních látek. Radiocéziem tam nasákly i houby, jeden druh, pět centimetrů pod povrchem rostoucí jelenka obecná nejvíce. Lidé ji nevidí, nesbírají, divoká prasata ji také nevidí, ale vedeni čichem vyryjí a s chutí sežerou. A tak se dostáváme do potravinového řetězce, který díky bolševické nadílce začíná pod zemí, dostává se do tkání divočáků a po jejich ulovení do zaživadel těch, kteří takové pečínce holdují. Radioaktivita ve svalovině divočáků se pro lidi hodnotí jako rizikový faktor při vzniku rakoviny. Divočáci se v republice přemnožili, myslivci během loňské lovecké sezóny zastřelili přes 143 tisíc divokých prasat, o 22 tisíc více než v předchozí sezóně, ta vždy trvá od 1. dubna do 31. března následujícího roku. Radioaktivní kontaminace lidí po požití tohoto masa tedy není zanedbatelná. V sezóně 1970/1971 bylo uloveno jen necelých pět tisíc divočáků, jejich nárůst je udivující. A letos se stavy ještě zvýší, prorokují myslivci s odůvodněním, že v českých lesích bude více žaludů a bukvic a prasnice místo čtyř selat bude mít vrh i dvojnásobný. Kromě zmíněného problému s radioaktivními houbami divočáci působí škody na zemědělských plodinách. Ministerstvo zemědělství začalo myslivcům a zemědělcům přispívat na nákup pasti, jeden lapák stojí 10 až 15 tisíc Kč. Počet zastřelených divočáků ale není jediným ukazatelem, podle kterého se dají usuzovat početní stavy těchto zvířat. Sčítání se provádí jak pomocí foto pastí umístěných u krmelců, tak sledováním nalezeného trusu. Ten se spočítá na určité ploše a na základě tohoto zjištění se vyčíslí, kolik prasat žije na daném území.

♠ Děda Mráz pro nás již zmrzl, Ho ho ho Santa Claus do naší tradice nepatří a tak správně Ježíšek mi nadělil mezi knihami dvě, o kterých se chci zmínit. Ta s Karlovým mostem na přebalu (Philip Kerr: Prague Fatale, nakl. Quercus, $24.99) čtenáře seznamuje s anti-hrdinou, německým policistou v Berlíně, kterého Reinhard Heydrich, říšský protektor v Protektorátě Čechy a Morava, převelí do Prahy, kde se pak odehrává mysteriózní detektivní zápletka hodná pera Agathy Christie. Druhá kniha (Umberto Eco:The Prague Cemetery, nakl. Harvill Secker, $32.95) je úplně jiné kafe. Autora známe zejména ze zfilmovaného středověkého románu “The Name of the Rose”, starý mnich s učedníkem dorazí do kláštera zmítaného přátelstvím i nenávistí. Román “Pražský hřbitov” se odehrává v posledním desetiletí 19. století,

opět bez ženských postav, Simone Simonini, padělatel státních dokumentů, je opět anti-hrdinou, který po dědovi zdědil nechuť k Angličanům, Španělům, Italům, Chorvatům, Maltézanům, Němcům. Kalmykům, Rusům, Italům, jezuitům, svobodným zednářům a samozřejmě i židům. Jde o jakýsi kultovní román (ve stopách Da Vinci Code) přeplněný konspiračními teoriemi, tajnými agenty, atentáty, marným úsilím změnit politický vývoj Evropy, návody jak sestrojit pekelný stroj a vybranými pochoutkami francouzské kuchyně.
Eco napsal tento galimatyáš italsky, přeložen i do češtiny, titul knihy je odvozen od tajné noční schůzky třinácti rabínů na pražském židovském hřbitově. Často jsme se v Melbourne vídávali s krajankou, její rodiče vlastnili čtyřpatrový dům sousedící s tímto hřbitovem a z okna se dívali na hrobku legendárního rabína Löwa. Zamlada tam s kamarádkou nejednou přelezly plot a šly si natrhat mezi hroby dozrávající jahody. Nikdy ale od rodičů nebo prarodičů neslyšela, že by se pod jejich okny domlouvalo rabínské spiknutí.
Nemohu se ubránit další poznámce, že český exilový spisovatel, psychiatr, polyhistor Jan Křesadlo (V. J. K. Pinkava) vydal v roce 1984 u Škvoreckých v Torontu bizarní román “Mrchopěvci” odehrávající se také na jednom pražském hřbitově, snad ve Vršovicích, s tematickou linkou “Sovětský hrobař - náš vzor“. A ještě si nemohu odpustit předběžnou zmínku vztahující se ke knize P. Kerre, Stanislav Berton, žijící v Queenslandu, připravil, přeložil a poznámkami opatřil Pannwitzovu zprávu o atentátu na Heydricha. Publikace vyšla před několika měsíci v Praze.
♠ Čechoaustralan již referoval o znečišťování ovzduší metanem, plynem, který vzniká v zaživadlech přežvýkavců a je jimi pak vylučován. Na spektru skleníkových plynů se podílí více než ty, které unikají výfukem motorových vozidel. Pražské internetové zpravodajství nás poučilo, že milion divoce žijících velbloudů v západní a severní Austrálii metanem ohrožuje blaho protinožců. O pětadvaceti milionech kusů skotu a osmdesáti milionech ovcí pasoucích se v Austrálii a také vylučujících metan nepadlo ani slovo. Zlikvidovat ferální velbloudy by snad šlo, ale i skot a ovce? Dotázal jsem se pražského autora na zdroj jeho informací, odpověděl a tak jsem zjistil, že jakýsi australský ekonom teoretizoval bez znalosti chovu domácích zvířat v pochybně politicky korektním trendu a české sdělovací prostředky na to skočily.
♠ Odborník na agroekologii nedávno vypočítal, kolik oxidu uhličitého (pro australské politiky a novináře “carbon“) způsobí jablko, minuta telefonování, šálek čaje, kuře s rýží a litr ovocné šťávy, údaje v gramech mohu zájemcům sdělit, normálního čtenáře nechci zatěžovat. V republice nemají uhlíkovou daň, jsou na tom tedy špatně? V předchozím odstavci jsme se dozvěděli, jak planetě ubližují krávy, ovce a eventuálně velbloudi, nemluvě o jiných divoce žijících přežvýkavcích. Samozřejmě že to tak není, tato zvířata spásají trávu, která po fotosyntéze spotřebovává ze vzduchu skleníkový plyn oxid uhličitý, takže dochází ke kompenzaci, o čem pak ochránci planety nemluví, případně o tom ani neví. Je tedy kráva hlavním viníkem? Permafrost na Sibiři uvolňuje tuny metanu. Výzkumníci Jihočeské univerzity odhalili, že nejvíce zatěžuje naše životní prostředí rajská omáčka. Samozřejmě kvůli hovězímu, ať již jde o péro, špičku, loupanou plec nebo holé žebro, každá hospodyně má své přesvědčení. S politováním zjišťuji, že tito vědci ignorují koprovou omáčku, ta by měla podle nich spolu s rajskou také na svědomí produkci metanu. A to ještě neuvádí, kolik kráva spotřebuje za svůj život vody a kolik vody je zapotřebí při jateční přípravě jednoho kilogramu hovězího masa. Rýže, i když na vodu náročná ovšem zatěžuje ovzduší méně, pokud jde o nákyp s jablky a se skořicí, nikoliv se španělskými ptáčky.
♠ Těsně před vánocemi jsem navštívil v Hobartu uměleckou galerii MONA. Je přístupná oklikou po silnici a přímo ze středu města mořskou zátokou. Další ojedinělost považuji v tom, že výstavní prostory byly vybudovány pod zemí, nemají denní osvětlení, sjíždí se výtahem. Pojetí je futuristicky moderní, to se týká i výstavních exponátů. Tato galerie má ale vážného konkurenta. V Praze. Leoš Válka si říkal výškový specialista, se svými spolupracovníky odjeli v roce 1981 na studijní cestu do Itálie a odtud za novým životem do Melbourne. Zařídili si firmu, opět výškových specialistů, rekonstruovali a opravovali kostelní věže a poslední patra mrakodrapů bez pomoci nákladných lešení, na pracoviště se dostávali horolezeckou technikou, stačila lana a zajišťovací pomůcky. Byli úspěšní. V roce 1996 Válkovi vyjevil jakýsi melbournský jasnovidec, že má v budoucnu jiné poslání a to nenaplní v Austrálii. Válka se okamžitě vrátil do České republiky, v Praze Holešovicích koupil zchátralou továrnu, přestavěl ji, vzal v potaz jasnovidnost a otevřel Centrum současného umění DOX. Právě tam končí výstava věnovaná pěti finalistům Ceny Jindřicha Chalupeckého, teoretika a kritika výtvarného umění, založené v roce 1990 na popud Václava Havla. Tuto soutěž obeslalo v roce 2011 64 umělců z celého světa, laureátem se nakonec stal Marek Ther svými výstředními a konfrontačními referencemi k popkultuře. Pokouší se znejistit naše obvyklé způsoby vnímání. Řekl bych, že toto hledisko jde ruka v ruce s filosofií galerie v Hobartu také se pokoušející bourat společenská tabu a předsudky.
♠ Kdysi dávno v Československu mne volali z hospody, abych ihned přišel a zakročil, „z kuchyňské výlevky leze krokodýl“. Marně jsem odkazoval na zoologickou zahradu nebo psychiatra.
Byl to roztomilý mlok. Nyní se dovídám na zpravodajském portálu, že kolem Humpolce na Vysočině byl spatřen klokan, naposledy na silnici u Větrného Jeníkova a jenom několik kilometrů od dálnice Praha – Brno. V zájmu bezpečnosti silničního provozu tam bylo vysláno dvacet hasičů, hajný se psem, odchytová služba a skauti, celkem 70 osob, ale vačnatce se nepodařilo zajmout. Zjistilo se, že jde o klokana rudokrkého jménem Vendelín a že patří lékárnici z Chýnova na Táborsku, uprchl dírou v plotě. Takže se srovnáním s mojí krokodýlí zkušeností šlo o poplach odpovídající zvířecímu druhu. Rozdíl je

v tom, že v Austrálii je chovat klokany na domácí zahrádce pod pokutou i vězením zakázáno. V České republice zřejmě nejsou námitky. Pokud se neopraví ploty, silnice by tam měly být opatřeny dopravní značkou “Pozor na klokany“.

IP

♠♠♠

Klokany a další australskou faunu a floru obdivovala v únoru během svého turné po Austrálii také **Lenka Filipová** s dcerou Lenkou. Na obrázku s producenty koncertů Petrem Vítkem a Barbarou Semenov v buši Wildlife park na Tasmánii. Zpěvačka a kytaristka Lenka Filipová, která je známá na české hudební scéně již více než třicet let, představila svůj žánrově bohatý recitál krajanům v Launcestonu, Melbourne, Adelaide, Sydney a v Brisbane. V Austrálii oslavila také své narozeniny - a jak se na zpěvačku, jejíž trademark song je písnička “Zamilovaná” sluší a patří, nemohlo být ani divu, že se narodila právě na Valentine’s day. Jako všichni hostující umělci se i ona zamilovala do krás australského kontinentu.

VZPOMÍNKA NA AUSTRÁLII

Alena Naimanová

Letos v lednu tomu bylo právě 17 let, co jsem se podivuhodným způsobem dostala do Melbourne a mohla tam a v okolí prožít krásné tři týdny. Nebyla jsem tam na dovolené, dostala jsem se na světové setkání křesťanské ženské organizace Světový den modliteb. V době konference jsme bydlely v univerzitním kampusu. Bylo to před Vánoci 1994, když mi volala naše předsedkyně, zda bych nechtěla letět na toto světové setkání. Bylo to v době, kdy jsme již sice měli svobodu a mohli jsme cestovat, ale to cestování se obvykle soustřeďovalo na Evropu, USA nebo dovolenkové destinace (Egypt, Thajsko). Nabídka byla pro mne velkým překvapením a ráda jsem souhlasila. K cestě jsem potřebovala vízum, pro které bylo nutné zajet do Rakouska, u nás konzulát nebyl. Spolu s kolegyní JUDr Helenou Brabencovou, která byla naší hlavní delegátkou, jsme odletěly do Melbourne. Tam si nás na letišti vyzvedli manželé Ulrich a Glenis Egger, kteří se nám mimo konferenční čas plně věnovali. Život v Austrálii byl pro nás plný překvapení – krásná příroda, milí lidé, vzduch provoněný blahovičníky (hned jsem ztratila rýmu), jiný styl měst. Podívaly jsme se do ZOO, potkaly se v přírodě s klokany, krátce si zaplavaly v moři, zažily pořádnou bouři (jakou jsme z domova neznaly), nafotografovaly spoustu filmů, obdivovaly rostliny, které jsou u nás doma malými pokojovými a tady byly velkými keři či stromy v přírodě. V době konference se mi doma narodil první vnuk Benjamin. Paní v Austrálii, která se zabývala tvorbou panenek jako živých v životní velikosti a šila také na ně oblečení, mi pro Bena darovala rozkošné pletené botičky. Naše „paní domácí“ nás obdarovala výbornými recepty - např. na salát z jemně krájeného zelí, mrkve, celerových řapíků, citronu a jogurtu. Dodnes tento „australský“salát rádi jíme a vzpomínáme. Jinou překvapivou specialitou byly pro nás palačinky s nadrobno krájeným citronem. Glenis nám nabízela, abychom si citron pocukrovaly, ale pro nás byl tak sladký, víc nežli tehdy u nás prodávané pomeranče. Glenis mi chtěla dát na cestu domů kbelík těchto sladkých citronů, což jsem ale nemohla využít. Místo toho jsem si utrhla několik kousků „blázna“- tradeskancie, která rychle koření. Nežli jsme doletěly do Prahy, už měla ve vlhkém kapesníku kořínky. Dcery, vnučky a další generace této původní rostlinky mám stále, a to nejen já, již jsem jimi obdarovala možná několik stovek lidí. Je to také kus vzpomínky na Austrálii.

Náš třítýdenní pobyt rychle uplynul a my se vrátily zpět domů. Benovi je 17 let. Naši tehdejší hostitelé před rokem zemřeli. Stále však na Austrálii vzpomínám. Kdyby to bylo někdy možné, ráda bych se tam opět podívala. Dnes jsem čerstvá důchodkyně, maminka 3 dcer a 6 vnoučat. Ještě však pracuji jako farářka Církve československé husitské v Rychnově nad Kněžnou. Někde v Austrálii se pohybuje i můj spolužák z teologické fakulty, možná také farář - Milan Andla. Moje čtrnáctiletá vnučka Vanesa se výborně učí, i jazyky (angličtinu, němčinu). Doufám, že se jednou - trochu po mých stopách - do Melbourne vypraví. Kdyby se našel někdo, kdo by si s ní psal a měl chuť někdy v budoucnu se podívat do „staré vlasti“, rádi ho (ji) u nás přivítáme.

Peter Lurie
- Pátranie po mame a blízkych príbuzných

Peter Lurie sa narodil 14. 12. 1956 v Sokolove, Česká republika. Jeho biologická matka v tom čase študovala v Prahe. Peter Lurie ako dieťa nepoznal svoju matku a vyrastal u babky a deda Lurieových. Ako malý chlapec si ale pamätá, že ich chodila navštevovať „jedna teta“. Až po emigrácii Marie Lurieovej do Austrálie sa Peter Lurie dozvedel, že to bola jeho biologická matka. P. Lurie t. č. žije a býva v Bratislave a po rokoch začal pátrať po svojej mame.
Jeho mama Marie Lurieová sa narodila v septembri 1937 v Týne nad Vltavou. V auguste 1968 odišla do Austrálie s troma dcérami (sestrami Petra Lurie) a to Janou, rodenou Diepoltovou, narodenou v auguste 1961 a dvojičkami Karin a Lucie, rodené Babincové, narodené v roku 1967. V Austrálii si úradne zmenili priezvisko na RODEN.
Frank (František) Lurie, strýko Petra Lurie a zároveň brat Marie Lurieovej sa narodil 4. 10. 1946 v Sokolove. Frank Lurie má syna Franka a dcéru, ktorej meno Peter Lurie nepozná. Frankova manželka sa vola Zdena Lurie.
Peter Lurie má o svojej mame a strýkovi k dispozícii len údaje o ich pobyte v Austrálii staré asi 20 rokov. Posledná známa adresa jeho mamy, pani Helen Roden, rodenej Marie Lurieová je FL 7/4 Simons Court, Sth Yarra, Vic 3141 Melbourne. Ako je vyššie uvedené má tri dcéry Janu, Karin a Luciu. Posledná známa adresa strýka Franka Lurie je 1 Coomora Road, Springvale South, Vic 3172 Melbourne.
Peter Lurie by sa po rokoch rád stretol so svojou mamou, sestrami, strýkom a pátra po ich súčasnej adrese, prípadne bližších údajoch (email, telefón), ktoré by mu pomohli nadviazať kontakt s rodinou.
Peter Lurie vopred ďakuje za pomoc pri pátraní po svojej mame a svojich príbuzných v Austrálii.
Pavlina Lurie [pavla@lurie.eu]

HOWDY FROM TEXAS II

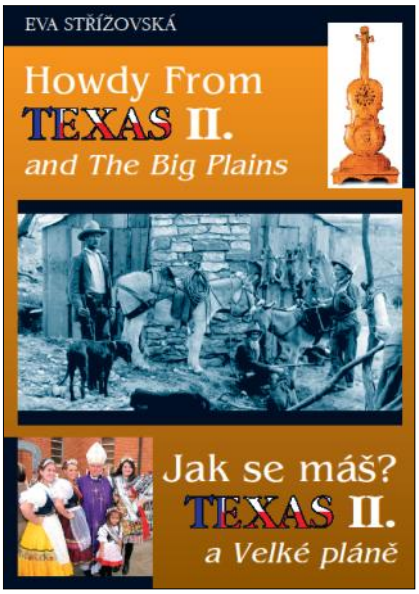

Právě vyšla nová knížka Evy Střížovské, šéfredaktorky Českého dialogu - Howdy from Texas II.
K jejímu napsání dal před léty podnět Josef Škvorecký.
Po předloňském úspěchu prvního dílu Howdy from Texas se Eva Střížovská vrací za Čechy v Texasu, mezi velmi specifickou komunitu potomků nejstarších českých přistěhovalců do USA. Češi tvoří i v dnešním Texasu velké procento tamní populace a přesto, že mnozí již česky nemluví, hrdě se k svému původu hlásí. Jeden z největších amerických států se stal domovem pro již několik generací Čechů, Moravanů (i Slováků), kteří právě zde, na rozlehlých pláních, udržují tradice země svých předků intenzivněji, než mnohde jinde. V mnoha texaských městech i vesnicích dodnes vidíte české vývěsní štíty, pořádá se tu množství festivalů či kulturních akcí udržujících a propagujících české tradice. Na svůj český původ jsou zde, na rozdíl od mnoha „domácích“ našinců hrdí.
Eva Střížovská, šéfredaktorka Českého dialogu, která Texas několikrát navštívila a měla možnost dobře poznat, toto vše zaznamenává lehkým perem.
S úsměvem, citem a obdivem k těm, jejichž pradědečkové začínali hospodařit v cizí divoké zemi, žili v dřevěných chalupách a pro své děti postavili českou školu. Děti těchto dětí dnes zastávají nejvýznamnější pozice na amerických univerzitách, v politice či jsou významnými podnikateli. Ale nezapomínají na zemi svých předků. Eva Střížovská živým jazykem přibližuje příběhy řady českých rodin, cestou po Texasu nahlíží do prostředí krajanského dění a mezi texaskými Čechy nalézá to nejcennější – upřímnost a pravá přátelství.
Knížka má 184 stran, je rozsáhlejší a pestřejší než díl první. Obsahuje řadu černobílých i barevných fotografií. Cena v ČR 200 Kč + event. poštovné 18 Kč, objednávejte na: strizovska@seznam.cz Platbu lze provést vaším jménem na účet č.: 110 103 4001/5500 nebo zašleme složenku. Cena pro zámoří: 20 USD včetně poštovného (pro USA můžete platit u naší obchodní zástupkyně: Želmíra Živná, Mrs. Zelmira Zivny/Czech Dialogue, 10815 Breed Ave., Oakland, CA. 94603, e-mail: zelkaz@aol.com
K vyzvednutí je také v Praze, v redakci Českého dialogu v Klementinu. V omezeném množství je ještě také k dispozici první díl Howdy from Texas I v ceně 100 Kč.

SLONÍ DILEMA

Miloš Ondrášek

Při čtení zajímavého článku v Praze vydávaného časopisu o národním parku v Thajsku a zmínce o slonech, jsem si vzpomněl na svého prvního sloního pacienta. Před mým odchodem z republiky jsem působil na veterinárním středisku jednoho severočeského okresu, hostující cirkus požádal o intervenci k nemocnému slonu. Šlo o zánět na šlapadle, dopadlo to dobře pro slona i pro mne a principál mně dal volňásek na gala představení pro celou rodinu. Při defilé se v manéži „můj“ slon zastavil, obrátil se čelem k nám, zvedl chobot a zatroubil. Může si veterinář přát více? Moje snaha pracovat v české zoologické zahradě byla marná, stranickým hroznýšům a hyenám jsem tehdy nevyhovoval ani pro práci s tlustokožci.

Pracoval jsem potom v téměř tři roky v Tanzanii a dva roky v Botswaně, chování afrických slonů ve volné přírodě je poněkud rozdílné než těch v českém cirkusu. V Botswaně jsme si koupili slona vyřezaného ze steatitu (česky tuček), manželka do seznamu v bedně přepravovaných věcí napsala: elefant. Při karanténní kontrole v Melbourne zvídavá celnice přes mé rameno nahlédla do seznamu a vystřelila na mne: „Where is the elephant? (Kde je elefant?)“ „Tranquilised in the crate. (Uspán v bedně.)“, úřední osoba neměla smysl pro žert, nazlobená zavřela slohu s dokumenty a řekla mi, abych přišel znovu za týden.

Na ostrově Papua Nová Guinea sloni nejsou, působil jsem tam dva roky. Takže na setkání se slony zblízka jsem musel několik roků počkat, došlo k němu až v oblasti Pattaya poblíž města Chiang Mei v severním Thajsku. Asijský slon (*Elephas maximus)* sdílí svůj život s Thajci po staletí, byl a stále ještě je používán k těžké práci, např. přibližování kmenů poražených stromů v džungli. Pestře ceremoniálně vyzdoben kráčí na tradičních slavnostech. Slon je v jihovýchodní Asii mytologické zvíře se silným náboženským akcentem. Dnes hraje nemalou úlohu v turistickém ruchu.

Tak jako na českém a moravském venkově se v mé době ještě udržovaly lidové zvyky léčení domácích zvířat, i když veterinární medicína tam byla po desetiletí přístupná, územím severního Thajska zvěrolékaři prozatím nekřižují a tak k domorodým zákrokům při onemocnění slonů stále dochází. Mahut, vodič a ošetřovatel, který se svým slonem vlastně stále žije, zná lokální vegetaci a dovede si vybrat listy či kořeny k pomoci při onemocnění svého svěřence. Pro zajímavost se zmíním o těch léčebných zákrocích, s kterými jsem se tam v džungli setkal. Šlo zejména o časté onemocnění očí, o rány nejrůznějšího původu včetně častých nášlapů, abscesy, napadení plísní a vnějšími a vnitřními cizopasníky. Slon může také trpět kolikou a meteorismem, samozřejmě průjmem a celkovou slabostí. Jak jsem zjistil, mnoho těchto prostředků bylo shodné s těmi, které vesničtí léčitelé používali či ještě používají u nemocných lidí. Ty specificky sloní byly v minulosti odpozorovány, když si neduživý slon vyhledával v přírodě jisté rostliny anebo jistý jíl. Dosud nevím, zda to byla šťastná náhoda nebo naopak, v době, kdy jsem se zabýval v Thajsku interakcemi mezi vesnickým a “západním“ zvěrolékařstvím, došlo po tříletém vyjednávání k realizaci thajské a australské dohody a vývozu osmi slonů, čtyř samic a jednoho samce do zoologické zahrady v Sydney, kde se budovalo pro ně nové ustájení na jednohektarovém pozemku simulujícím dešťový prales s jezerem i vodopádem za 37 milionů dolarů a podobně tří samic do Melbourne. V Thajsku tato exportní akce vyvolala neslýchané pobouření, obchoduje se s posvátnými zvířaty! V Austrálii byl rozruch sice o něco menší, organizace milovníků zvířat nesouhlasily s převodem domestikovaných zvířat do zajetí, i když přepychovým. Celkem oprávněně se zdůrazňovalo riziko transportu osmi dospělých slonů na jiný světadíl s rozdílnými klimatickými a kulturními podmínkami. Rozruch na všech stranách. Viděl jsem nakládání slonů v nahoře otevřených bednách na nákladní auta, jedno zvíře přes veškerou péči z vozidla téměř vyskočilo. Silnice byla lemována rozčilenými Thajci, na slony nám nesahejte, provoz na silnici nebyl zastaven a tak se vozovka jen hemžila kličkujícími troubícími auty a motocykly pokoušejícími se kavalkádu zastavit. Jízda osmi nákladních aut s osmi slony trvala téměř 24 hodin, na krátkých zastávkách byla zvířata na autech stříkána vodou a poněkud krmena travou a kokosovými ořechy (dospělý asijský slon vyžaduje denně nejméně 100 kg potravy a více než 100 l vody, zanechá za sebou 75 kg výkalů). Snad všichni thajští policisté patrolovali podél trasy, ne vždy úspěšně. Bez úrazu všech osm slonů dorazilo na letiště U-Tapao, kde byli všichni v bednách přeloženi do ruského nákladního Antonova. Aktivisté vyžadovali DNA testy k prokázání, že nejde o ilegálně odchycená divoce žijící zvířata. Šlo již o druhý pokus převozu na letiště, při prvním byly nepokoje tak silné, že sloni byli vrácení do domácího místa, Kanchanaburi v západní provincii. Nepomohlo ani to, že zoologická zahrada v Chiang Mei dostala darem z Austrálie sto vačnatých zvířat.

Formálním důvodem australských zoologických zahrad bylo “udržení druhu“ a samozřejmě obohacení genetické základny mezi již v Austrálii žijícími asijskými slony. Tedy chov slonů. To zní hezky. Zoologickými zahradami na celém světě zdůrazňování, že tyto akce napomáhají udržení ohroženého druhu, beru v případě asijských slonů s jistou rezervou, i když vzhledem k modernizaci zemědělství a deforestraci se jejich stavy silně zmenšují, naposledy jich tam bylo kromě domestikovaných napočítáno v divočině přes třicet tisíc. Domnívám se, že sloni v zoologických zahradách zvyšují návštěvnost, tedy se prodává více vstupenek, podívaná na sloní mláďata silně přitahuje zejména dětské návštěvníky většinou v doprovodu dospělých. V souhlasu s tímto názorem Austrálie slibuje, že bude finančně podporovat thajskou organizaci pro ochranu přírody.

Opomenu-li jakékoliv argumenty dovozu slonů do Austrálie pro či proti, pro veterináře měl a má tento import nemalou profesionální přitažlivost, přinejmenším pro toho, který se zajímá o tropickou veterinární medicínu. Biologie, anatomie, fyziologie, patologie, terapie slonů! Zůstanu u jednoho aspektu, který přitahuje nemalou pozornost. Narození slůněte v zajetí. Úspěch v Sydney i Melbourne je fenomenální, narodilo se tam již pět slůňat, další je na cestě, neuhynulo žádné, zvláště když uvážíme, že do cizího prostředí přesunuté slonice byly prvničky. Jakmile se slůně narodí, zpravidla ve váze kolem 150 kg, ošetřovatel a jeho pomocníci mládě postaví na nohy a situují k mléčné žláze, která má pouze dva struky (rodí se vždy jen jedno mládě). Mléčná žláza se nachází u slonice mezi předními končetinami, pektorální lokalizace je mezi savci vyhrazena jen slonům a primátům. Slonice kojí po 3-4 roky a v této době slůně zůstává stále u matky. Sydneyský program reprodukce slonů může být vodítkem i pro jiné zoologické zahrady a zejména snad v příštích desetiletích, kdy se stavy asijského divoce žijícího slona mohou nebezpečně zmenšit.

Pečovatelka s dlouhodobou odbornou praxí
pro mentálně či fyzicky poškozené děti nebo dospělé
hledá uplatnění v Melbourne. Telefon – 0421516338

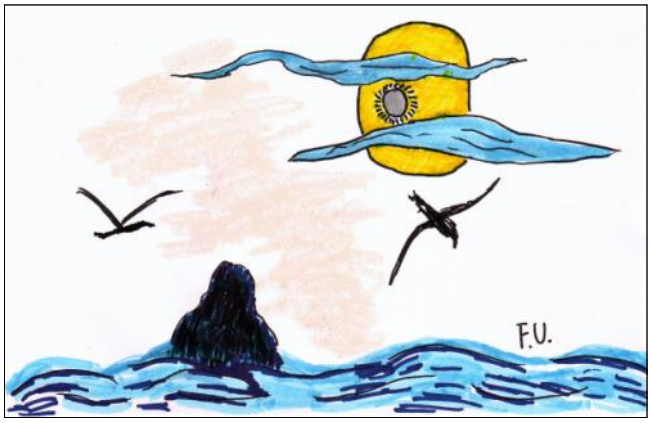

KOUZELNÝ CHLAPEC

Marta Urbanová

Jednoho dne přišel mezi nás. Na tuto Zem. Dítě nevinnosti, posel lásky. Přišel z jiné planety. Malý chlapec jako každý jiný, ale zdaleka ne jako každý jiný. Byl výjimečný, měl dar vnímavosti. V každém kroku, v každém pohybu slyšel hudbu. Byl svobodný volný jako pták. Zdálo se, že v jeho těle sestoupil na Zem Bůh. Přišel a jeho maminka se ho ujala. Přijala ho. Neznámého cizince. Přijala ho do klubka svých dětí, aby si s nimi hrál. Podívala se mu do očí a on v jejích očích viděl jen lásku. Ona doufala, že bude mít šťastné dětství, ale okolnosti mu nedovolovaly vychutnat slunné dny, smích bezstarostných her.

Sotva vstoupil na naši Zem, dospělí mu brali jeho dětství. Bojoval s nimi. Začal vydávat spoustu energie na svou obranu. Jeho život se změnil v boj. Chtěl být volný, mít křídla, létat jako pták. Chtěl tančit a zpívat. Rozsévat kolem sebe hudbu. Bránili mu. Nutili ho vydělávat peníze. Rozhlížel se kolem, a když povyrostl, poznal, že náš svět je zraněný, nemocný. Chtěl hrát svou roli, ale lidé ho nutili hrát roli jejich. Až zadlouho si všimli, že chlapec je naplněn hlubokými emocemi, že je ztělesněním nevinnosti, kterou oni ztratili a kterou by si rádi sami udrželi. Z jeho nevinnosti měli mnozí strach. Chtěli zničit jeho veselí, kterému nerozuměli. Proto ho pozorovali a nevěděli, co si o něm myslet. Tázali se, kdo a proč ho na tento svět poslal. Někteří mu naslouchali, jiní ho odsuzovali. Nevěřili, že sem přišel proto, aby svou hudbou uzdravil náš zraněný svět. A už vůbec nerozuměli tomu, že přišel, aby pomohl lidem objevit v sobě znovu dítě.

On na námitky lidí nedbal a zpíval. Zpíval, aby dětem vrátil jejich ukradené dětství. Při tanci cítil dotek něčeho posvátného. Když říkal, že každý okamžik má svou píseň, lidé ho neposlouchali. Ale on to věděl, cítil to. Musel jim to opakovat. Znovu a znovu. Ale lidé mysleli při jeho zpěvu na hřích. On však nevěděl, co je hřích. Vnímal jen hudbu, která byla vně i uvnitř jeho bytosti. Lidé se ho ptali, jak tu hudbu dělá. On nechápavě pokynul hlavou a řekl: Já ji nedělám, já do ní vstupuji. Každý okamžik má svou píseň. I deštivé mraky, bouře a blesky přesně kopírují mé divoké stezky a já prožívám hluboké emoce, slyším jejich tóny a podle nich tančím. Začal vydělávat peníze. Hodně peněz a lidé mu je začali závidět. Každý si chtěl ukousnout z jeho krajíce. Stal se oslnivou hvězdou a v záři laserů na pódiích světa tančil. Nechal si postavit velký dům. Ne pro sebe, ale pro všechny děti, které přijdou. Dospělí to nechápali. Zneužívali dětí ve svůj prospěch. Ubližovali mu. Ale on tančil, stále tančil.

K čemu je svoboda bez lásky? Tak jsem zazpíval nemocnému dítěti a dítě s úsměvem usnulo. Tím okamžikem jsem cítil, že mi narostla křídla. Vzlétám. Stávám se hvězdami i měsícem, stávám se milovníkem i milovaným, stávám se pánem i otrokem, pěvcem i písní, vítězem i poraženým. Hvězdy mne od narození přitahují.

Jejich chladná energie mne vtahuje do svých siločar. Mluví se mnou, šeptají mi. Abych tančil, mne nabádají a já nemohu jinak, než je poslechnout.
Běžím po pláži, slyším příboj moře, bílé hřebínky tíhnou jeden za druhým ke břehu. Slyším jejich rytmus, jejich píseň. Tóny přicházející z hlubin země. Neřvou, netlučou do skalisek, ale vyvěrají tiché, jemné. Mé srdce je slyší a uhání za chimérou hlubin. Vidím hejno pelikánů zobany klofat do hladiny. Jejich doteky jsou pro mne dar, poselství, přítomnost něčeho nebeského, která mi dává sílu si ten dar převzít a předat jej dál.
Chlapec neběží po pláži, chlapec tančí v rytmu vln, v rytmu planktonu a všeho živého pod hladinou. Tančí svižně, rychle se otáčí, zběsile pokračuje v tanci, tančí, tančí, až existuje jenom tanec. Tanečníci přicházejí a mizí v okamžiku, ale tanec ten žije dál.
Díval jsem se na noční oblohu a spatřil jsem hvězdy tak blízko. Zavřu oči a dívám se do hluboké tůně oblohy, do božského mlčení. Hvězda nemůže nikdy zemřít, přetaví se do kosmické hudby. Sám se také roztavím do hudby. Planeta Země… Oblak prachu padající nahoru. Zamilovaný k tobě letím. Ani černých mraků se nebojím. Ve společnosti plné hysterie, kde jeden z druhého bezostyšně tyje, zatímco odvěká zbožnost tuhle bídu kryje.
Jak naději v srdcích znovu vykřesat?
Toto odcizení má často kořeny v ochuzeném dětství. Děti byly o své dětství okradeny. Dětská mysl potřebuje kouzla, záhady, pohlazení. Pokud je láska v mém srdci, je všude, to jsou chlapcova slova, to je jeho víra.
Byla to pro chlapce cesta k zešílení, nemohl utišit úzkost a žal. Tápal a hnal se všemi směry. Chtěl i nadále kralovat svým tancem. Hledal tiché místo pro své srdce, hledal oázu v pustině. V mlze, kde pranic vidět není. A náhle uprostřed hlučícího davu srdce kouzelného chlapce zabolelo. Záblesk čepele mu prořezával tělo. Pak shodil všechna lidská pouta. Bože nevinnosti vezmi mne k sobě nahoru do svého laskavého prostoru. Až tam za oblohu, kde se prostor ztrácí. Přišli cizinci a plni pohrdání chtěli zničit to mámivé zdání. Chtěli ho z kořenů vytrhnout, zadusit, zaškrtit ten nevinný zázrak.
A podařilo se jim to.

Česko-anglický letní tábor na Sázavě - od 2. 7. do 11. 7. 2012

Ve spolupráci s Českou školou bez hranic jsme připravili pro naše krajany česko-anglický letní tábor s výukou českého jazyka a gramatiky. Tábor bude pro děti od 9 do 17 let, a také pro celé rodiny s dětmi. Více informací můžete získat na webových stránkách www.vikendovekurzyanglictiny.cz
Areál se nachází na břehu řeky Sázavy a je vybaven učebnou, jídelnou, volejbalovým hřištěm a bazénem.
Program letního tábora:-
děti budou rozděleny podle úrovně jazykových znalostí
- s dětmi budou kromě českých zkušených vedoucích s pedagogickým vzděláním a s dokonalou znalostí angličtiny pracovat i rodilí mluvčí
- tábor má vždy tematické zaměření a táborové hry, do kterých budou zapojeny všechny děti podle svých schopností
- na táboře je vždy kvalifikovaný zdravotník vybavený léky a zdravotnickými potřebami
- sraz všech účastníků přímo na místě – Chocerady u Prahy - 29km, dne 2. 7. 2012 (místo a čas bude upřesněn na našich stránkách). V případě problémů s transportem může být dítě vyzvednuto za předem dohodnutých podmínek. Cena 5 980,- Kontakt: Jana Lightburn, mobil: +420 775 614 778, e-mail: j.lightburn@seznam.cz, www.vikendovekurzyanglictiny.cz

Ilustrace - vnuk spisovatelky Marty Urbanové František (7 let)

Sbírka státních poznávacích značek Jiřího Altmana

Sbírání SPZ se věnuji již cca 18 let. V době, kdy jsem začínal, jsem si o nějakých značkách z exotických zemí mohl nechat jen zdát. Až teprve s postupem času, když jsem se stal členem německého a následně i amerického klubu sběratelů značek, se začala má sbírka postupně rozrůstat. V současné době čítá něco kolem 2000 značek z celého světa, včetně skoro kompletní sbírky CS značek od roku 1935 do současnosti. Vzhledem k množství exponátů, jsem se se svým kamarádem rozhodl začít pomalu uvažovat o otevření muzea značek.
Bohužel je ještě stále dost a dost značek, které do sbírky sháním a nedaří se mi je sehnat ani na klubových setkáních v EU a USA. A to je vlastně důvod, proč jsem se rozhodl obrátit se s prosbou o pomoc na váš časopis. Austrálie a Nový Zéland jsou v naší sbírce sice již zastoupeny, ale jen v malém počtu a co se týká speciálních značek - např. značek pro diplomatické sbory a podobně, tak něco takového ve sbírce z Austrálie nemáme.
Proto jsem vás chtěl požádat, pokud někdo najde někde v garáži starou značku, zda by bylo možné, nám ji do sbírek zaslat. Já i můj kolega budeme všem moc a moc vděčni.
Jiří Altman, Ke Kobelnici 209, Černá za Bory, 533 01 – CZ, isoptin@eznam.cz

BEČOVSKÝ POKLAD

Zdeněk Reich

Minulé číslo časopisu Čechoaustralan přineslo mezi jinými zajímavými příspěvky i článek téměř detektivního ražení, článek o dramatickém hledání a úspěšném nálezu vzácné historické památky, relikviáře sv. Maura. Snad by stálo za to, vrátit se ještě hlouběji k historii tohoto vzácného objektu a k tomu, co následovalo po jeho nálezu. Není patrně mnoho těch, kdo by o relikviáři sv., Maura věděli více než akademický sochař a restaurátor Andrej Šumbera, který o něm říká: „Je to moje životní dílo“ a který strávil se skupinou spolupracovníků více jak deset let prací na tomto relikviáři.
Z jeho slov se dozvídáme, že relikviář sv. Maura patří mezi skutečně významné velké tumbové relikviáře. Těch se zachovalo přibližně patnáct - velké relikviáře můžeme vidět například v Kolíně, Cáchách a Maastrichtu -, neboť v době sílícího kultu relikvií byly honosně zdobené schrány na ostatky pro kláštery a významné kostely nezbytností. Platí to především pro kulturní oblast mezi řekami Rýnem a Maasou, kde bylo zlatnictví na vysoké úrovni a umělecké zpracování relikviářů překypovalo bohatou výzdobou. Vyznačuje se jí i skvělé zlatnické dílo, které bylo dokončeno pro benediktinské opatství v dnes belgickém Florennes kolem roku 1210. A jeho význam vzrostl, když klášter získal cenné relikvie - sv. Maura a sv. Jana Křtitele.
„Sv. Maur, mučedník, působil kolem roku 300 v Remeši,“ říká doktor Gejza Šidlovský, který se podílel na ikonografickém průzkumu relikviáře. „Za jeho kázání jej spolu s dalšími věřícími popravily římské legie.“ Maurův příběh - například kázání v Remeši, soud a popravu - ilustruje podle Gejzy Šidlovského řada šesti cizelovaných medailonů na boční stříšce relikviáře.
Osud Jana Křtitele - relikvií byla částečka jeho kosti - líčí druhá řada medailonů se skvěle vyvedenými detaily na protější straně schrány, která je dlouhá 138,5 centimetru, široká 42 a vysoká 64,5 centimetru.
Relikviář během osmi století své historie prožíval spolu s opatstvím mnohé dobrodružné a pohnuté chvíle. Klášter byl v letech 1500 až 1750 pětkrát vypleněn, relikviář jako zázrakem vždy zůstal uchován a benediktini vždy obnovili chod kláštera. Až za francouzské revoluce klášter definitivně zanikl, kostel a většina budov byly srovnány se zemí, ale relikviář byl opět zachráněn a na dlouhá léta uložen v sakristii jiného kostela ve Florennes.

Na obrázku Andrej Šumbera a Zdeněk Reich

V roce 1838 se značně poškozená schrána stala majetkem hraběte Beuforta – majitele tamního panství, který ji dal opravit.
„Jde o jediný případ, kdy se takto významný relikviář dostal do majetku světské moci. Však se také po následujících padesát let belgická církev s novým majitelem soudila," říká Robert Didier, významný belgický znalec románských a gotických relikviářů.
Alfred de Beaufort se však roku 1891 přestěhoval do Čech, kde zakoupil bečovský zámek, a vzácnou památku odvezl s sebou.
Relikviář je skvělou ukázkou různých zlatnických technik. Nejcennější jsou mistrovsky zvládnuté sošky a reliéfy. Jsou tepány a cizelovány z velmi tenkého stříbrného plechu, po dohotovení byly pozlaceny. Mimořádně pozoruhodný a na románskou dobu překvapivě nebývalý je cit pro ztvárnění apoštolů, jakoby nesoucích portrétní rysy.
Emailová výzdoba je zastoupena rozmanitými geometrickými ornamenty, ale na několika z nich ve výsečích mezi soškami najdeme i figurální kompozice se starozákonními výjevy. Součástí filigránových prvků jsou šperkové kameny - a najdeme zde i kameny zdobené glyptikou. Ty jsou starší - jde o 68 vzácných antických gem, převážně onyxů, jaspisů, achátů a karneolů. Tyto precizní a miniaturní řezby do kamene, dva tisíce let staré, se ocitly na relikviáři druhotně - zatímco díla ze zlata a stříbra byla často ztavena, vzácné kameny byly použity znovu.
Čtyřicet let pobytu v zemi pod hradní kaplí relikviáři neprospělo - koroze například výrazně poškodila velmi tenký stříbrný plech, z něhož jsou vyrobeny vzácné sošky na čelech a bocích relikviáře. Ještě hůř dopadlo dubové jádro, na které byla několika tisíci hřebíčky připevněna zlatnická výzdoba.
Na jeho zkáze se podepsala i skutečnost, že z úkrytu, kam ji poslední Beaufort obávající se postupující Sovětské armády ve spěchu uložil a kde byla vystavena vlhku, korozi a plísním, se tato památka dostala v rozporu s restaurátorskými zásadami do suchého bankovního trezoru. Jádro bylo natolik poškozeno, že mohlo být pouze konzervováno a restaurátoři museli výzdobu po restaurování uchytit na jádro nové.
Správné vyměření repliky jádra bylo podmíněno nalezením správných rozměrů a modelace tak, aby tři tisíce dílů a dílků, které se vzájemně překrývají, na sebe optimálně navazovaly. Všechny díly byly demontovány a restaurovány samostatně.
Rozsahem a technologiemi je toto restaurování celosvětově unikátní. Často bylo nutné oživit středověké zlatnické technologie, z nichž některé byly dávno zapomenuty, na druhé straně musely být využity moderní analýzy a vyvinuty nové postupy restaurování.
Sama demontáž, restaurátorský průzkum a ověření restaurátorských technologií trvaly tři roky. Ale bylo zapotřebí dalších osmi let náročných restaurátorských prací, než se románský relikviář ocitl zpět na obnoveném zámku Bečov.
Je uložen v trezorové místnosti ve zcela prachotěsné vitríně s přesně regulovaným klimatem a nejmodernějšími bezpečnostními parametry. Veškeré světlo je zaměřeno na cennou památku, celá místnost jinak tone ve tmě…
Za zmínku snad stojí, že kromě prací na restaurování relikviáře sv. Maura se akademický sochař Andrej Šumbera podílel na restaurování a průzkumu fondu Klenotnice Pražského hradu. V 90. letech restauroval bronzové sochy v Lapidáriu a po roce 2000 můžeme zmínit nejen restaurování sousoší sv. Václava na Václavském náměstí v Praze, restaurování části stříbrného náhrobku sv. Jana z Nepomuku v katedrále sv. Víta, ale také návrat k průzkumu Korunovačních klenotů, kdy dokumentoval zlatnické techniky.

NÁDHERNÁ DUŠE SIDONIE N.

Veronika Boušová

Sidonie Nádherná z Borutína – když jsem to jméno slyšela poprvé, myslela jsem si, že jde o umělecký pseudonym. Tak neskutečné mi připadalo. Mnohem později jsem zjistila, že to jméno je esencí osobnosti jeho nositelky, vzdělané ženy s empatickou, uměnímilovnou duší, která k nám dodnes skrytě promlouvá prostřednictvím Rainera Maria Rilkeho a Karla Krause.
„Sidi“ přišla na svět 1. 12. 1885 ve Vrchotových Janovicích spolu se svým dvojčetem, bratrem Carlem (Charliem). Trojici sourozenců doplňoval o dva roky starší Jan (Johannes). Otec rodiny Karel Nádherný a jeho žena Amélie patřili k tzv. „nové“ šlechtě. Zámek a velkostatek ve Vrchotových Janovicích, včetně okolních pozemků, Karel Nádherný koupil. K nově nabytému majetku přistupoval s pokorou, ctil historii i dílo svých předchůdců, rozvíjel ho, a stal se jeho řádným hospodářem a správcem. Dalo by se říct, že Nádherní příslušnost ke „šlechtě“ ztvrzovali „šlechetností“ i touhou „zušlechťovat“. Poslední z rodu, Sidonie, pak statečně dostála těmto zásadám až do hořkého konce.
„Svěžest, zbožnost, svoboda, radost“ (Motto S. N.)
Dětství sourozenců Nádherných probíhalo v přátelském a láskyplném prostředí. Děti byly sice nenásilně vychovávány v duchu jejich společenského stavu, současně ale měly značnou volnost, vyrůstaly v souladu s přírodou, sportovaly. Romantický zámek jitřil fantazii. V rodině se hovořilo německy, od služebnictva pochytily „kuchyňskou češtinu“ a mezi sebou mluvily díky irské vychovatelce anglicky. Sidonie později přiznává, že žádný z jazyků bohužel neovládá dokonale.
Bratrům byla ve všem rovnocennou partnerkou a pravděpodobně proto z ní vyrostla samostatná, kosmopolitní a všestranná osobnost, moderní žena, která mezi prvními řídila auto či vášnivě ráda lyžovala.
Idylická doba skončila před Janovými 11. narozeninami náhlou smrtí milovaného otce. Poručníkem dětí byl ustanoven jejich strýc Vilém Klein. Měl v tomto směru značné kompetence a nesouhlas se způsobem života osiřelé rodiny vedl k mnoha nepříjemným třenicím.
Jan a Charlie odešli na gymnázium do Prahy. Zatímco Charlie byl klidný uvědomělý chlapec a později vystudoval práva, citlivý a jemný Jan se nemohl smířit s pobytem v internátě. Toužil po volnosti, tíhnul k bohémskému životu a přes strýcovy námitky nastoupil po maturitě studium filozofie a dějin umění.
Sidonie si jako budoucí zámecká paní musela vystačit s domácí učitelkou. V doprovodu matky směla cestovat, což činila neskonale ráda a záliba v cestování se jí stala celoživotním koníčkem. Zážitky si zapisovala do deníků, fotila. Sjezdila Evropu a později se podívala i do Egypta. „Jízdní řád je má nejoblíbenější kniha,“ napsala jednou.
Během prvního pobytu ve Francii se u sochaře A. Rodina poprvé setkala s básníkem R. M. Rilkem.
Nástup moderní filozofie, která obracela člověka od Boha zpět k jeho vlastnímu nitru, přál emancipaci. Sidoniina neoficiálního vzdělávání se ujal Jan. Pohyboval se v Praze ve stejných intelektuálních kruzích jako Franz Kafka či Max Brod. Vnitřní sounáležitost obou sourozenců se ještě více prohloubila, jejich znalosti a především sečtělost byly výjimečné, stejně jako jejich láska k umění.
„Mám v krvi plně se ponořit do toho, čemu se právě věnuji. V osmnácti byla pro mne tím nejsvětějším věda a nejvyšší hodnotou vědění, umění pak tou nejsladší, nejsublimovanější esencí všeho kolem mne. Po tom jsem toužila a v tom vyciťovala pravou kulturu pro své nitro. Univerzita mi dopřána nebyla. A společenský život byl pro mě prázdný a tristní…“ charakterizovala své mládí sama baronesa.
Ve stejném období kulminovala její až přepjatá touha po svobodě a nezávislosti, která přes „boje“ s matkou vyústila v nechuť k manželskému životu, ačkoliv o uzavření sňatku několikrát vážně uvažovala. Sidonie potřebovala mít pocit absolutní volnosti a současně prožívat hlubokou lásku. Muže okouzlovala, užívala si jich, bezmezně ale propadla jen ženatému malíři Maxi Švabinskému, který ji portrétoval. Zatímco ona zatoužila mít s ním dítě, on ji bral jako jednu ze svých múz, femme fatale. Pro Sidonii to bylo bolestné zklamání a už se nikdy nikomu zcela neoddala.
„Čisté a bratrské“ přátelství navázala s R. M. Rilkem, to nejintimnější pak s obávaným novinářem, básníkem a spisovatelem Karlem Krausem. Oba se narodili v Čechách a oběma učarovaly Janovice v mírné krajině a hlavně park s jeho prostou a vlídnou krásou. A oba pochopili, že Janovice a Sidonie jedno jsou.
Rilke, věčný poutník na cestě za ideálním „domovem“, zde pobyl třikrát. Při druhé návštěvě naplnil podstatu Sidoniina žití po okraj. Předčítání, hudba, hovory o umění, procházky. Baronesa milovala „krásu“ (jak sama říkala), intenzivně ji vnímala a nechala se jí naplňovat, což básníka fascinovalo a inspirovalo. Rilkovy dopisy Sidonii se staly literárním pokladem. Z její písemné pozůstalosti je zřejmé, že se také dokázala vyjadřovat velice poeticky, přesto se o nějaké větší literární dílo nepokusila. Později sepsala pouze stručnou Kroniku Vrchotových Janovic.
„Dnes pukla hvězda a je teď kusem země“ (K. Kraus)
Osudný konec rodu se začal naplňovat smrtí baronky Amélie, brzy ji dobrovolně následoval Jan. Díky nevázanému způsobu života trpěl od mládí pohlavními chorobami a ta poslední se zdála být nevyléčitelná. Sidonii se rozpadl svět. Byla zoufalá, cítila, že v bratrovi ztratila kus sebe samé, aby vzápětí tuto část své ztracené duše opět našla – v Karlu Krausovi. Psal se rok 1913.
Mezi Sidonií a Krausem se rozhořela láska na první pohled. Obávaný, nesmiřitelný kritik se projevil jako něžný, citlivý člověk. Plně jí porozuměl. „K. K. mi vězí v krvi, působí mi trápení. Dopátral se mé bytosti, pochopil ji jako ještě nikdo. Nemohu nic dělat, když na něj nezapomenu.“
Nastal mnohaletý boj mezi vášnivou láskou a vlastní identitou, během něhož byla Sidonie dokonce krátce vdaná za Maxe Thun-Hohensteina. Před osudovým vztahem s Karlem Krausem ale nebylo úniku, nedokázala žít ani s ním, ani bez něj.

Ilustrace - Veronika Boušová

„Venku je atmosféra jako v Sodomě, ozývá se odporné vyvolávání ´zvláštní vydání!´, a přitom se rodí děti a umírají muži – ale to mi už nemůže uškodit. Vím, že jedna bytost si dnes vyšla na své louky.“ Kraus našel ve své „Einodis“ intelektuální partnerku a milenku zároveň – tehdy vzácný úkaz. A jak mu uměla s empatií naslouchat! Oproti rozbouřené Vídni představovaly Janovice oázu klidu, „pevný bod jeho existence“.
Po vypuknutí 1. světové války obojí zúročil a podprahovým způsobem vtiskl do velkolepého protiválečného dramatu „Poslední dnové lidstva“, jehož podstatná část vznikla v Janovicích, v Sidoniině společnosti. Janovicím věnoval i sbírku básní. Ptáme-li se po odkazu Sidonie Nádherné v dějinách středoevropské literatury, najdeme ho více či méně zakódovaný právě v těchto dílech. Krause též inspirovala její nedokonalá němčina. Sidonie vymýšlela mimoděk různé „logické“ novotvary.
„Dítě a s přírodou spjatá žena sdílejí s géniem tu přednost, že se nechají ovlivnit talentem ve schopnosti vyjadřovat se a porozumět. Jedna žena, která mluvila mimořádně špatně německy, prokázala nejčistší nazření obsahu slov…“ (K. K.)

„Neste to, milá přítelkyně, ono Vás to zušlechtí a srovná: leží před Vámi celé marnotratné bohatství bolesti“ (R. M. Rilke)

Svět se po válce změnil. V nově vzniklé republice došlo ke zrušení šlechtického stavu. Charlie a Sidonie spravují zbylý majetek, zvelebují zámek a park, inventarizují rodinné sbírky, vše s citem a pokorou k umění a přírodě. Sidonie vzdává naději na založení rodiny, hodně cestuje. Vztah se stále proslulejším Karlem Krausem i nadále probíhá v rozchodech a návratech. Umírají blízcí přátelé, umírá Rilke. Bolest z této ztráty ji po dlouhém odloučení, a tentokrát již definitivně, vrhne do náruče Karla Krause. Po operaci slepého střeva nečekaně umírá Charlie. Sidonie věnuje veškerou energii a velkou péči úpravám parku, práce ji naplňuje, zve si odborníky, a neúnavně, prodchnutá láskou ke „kráse“, tu buduje své životní dílo. Roku 1936 opouští tento svět Karel Kraus. Padesátiletá Sidonie osaměla.
Vznik Protektorátu Čechy a Morava odstartuje nekonečný boj o Janovice, které spadají do výcvikového prostoru zbraní SS. Sidonie je brání všemi prostředky, současně dává neohroženě najevo příslušnost k českému národu. Janovice nakonec opustit musí a před devastací německou a posléze rudou armádou je neuchrání. Snaha uchovat toto oduševnělé místo, které jako protipól válečných hrůz pomohlo na svět Krausovu protiválečnému dílu, se po 2. světové válce obrací proti ní. „Baronka“ je obžalována z kolaborace s Němci. Přesto tvrdošíjně pokračuje v obnově parku a opravách zámku.
Ačkoliv je řízení pro nedostatek důkazů zastaveno, majetek je protiprávně zkonfiskován, rozprodán či zničen. Prudká nenávist místních obyvatel vůči rodu Nádherných je nepochopitelná. Jsou duševně znetvořeni zrůdností války? Bezpochyby.
Na schopnost vnímat „krásu“ dávno zapomněli. Pod sílícím tlakem politických poměrů se Sidonie vzdává, a když jí hrozí možné zatčení, tajně opouští republiku. Dostaví se obrovská úleva. V zahraničí má přátele. Zamíří do Anglie, vstříc novému životu.
Pozvání do Argentiny bohužel už nevyužije. Ve věku 64 let umírá na rakovinu plic. Celý život byla silná kuřačka.
Zámek a park ve Vrchotových Janovicích zachránilo před zkázou Národní muzeum v Praze, když je získalo do svého majetku. Po roce 1989 se podnikly další záchranné kroky, v současné době je zámek i park přístupný veřejnosti. V květnu 1999, téměř 50 let po své smrti, se na rodinný hřbitůvek do parku vrátila k věčnému odpočinku i Sidonie. Povstane janovický genius loci, nádherná duše Sidonie N., uprostřed sjednocené Evropy znovu?
„…to co jsme až doposud bez povšimnutí nechávali němé a strnulé ležet stranou, probouzí se k novému smyslu a životu. Dotkneme-li se teď strun, rozezní se odevšad.“ (S. N.)

(Literatura: Alena Wagnerová „Sidonie Nádherná a konec střední Evropy“, Argo, 2010)

Útočiště

Karel Kraus, 1916

Když sluch mi přeješ, jak bych slovo zkazil!
Mé myšlenky pak nic už nenaruší.
Vždyť ze dvou spolu souznějících duší
ta má jen těká, duše tvá je azyl.

Přicházím z žití, z končiny, kde mrazí,
kde jedni druhé náruživě kruší,
přitom si lidi v lidstvo zjednoduší,
technikou vládnou v tyranii zkázy.

Vklíněna mezi kal a ideál
Svět za sebou, zahrada vpředu zve –
Tak duše trvá bez úhony dál.

Zde život skryl své drápy krvavé,
To já ho hnal a do úmoru štval.
Přej sluch mým slovům, schyl k nim ucho své!.

NEVŠEDNÍ PŘÍBĚHY PORTRÉTŮ

Josef Krám

Právě vyšlá 140 stránková edičně vzorně vypravená publikace *Nevšední příběhy portrétů* s podtitulem *Puchmajer, Sedláček, Hanka, Rajská, Němcová*, vydaná nakladatelstvím Vyšehrad ve spolupráci s Národním muzeem, představuje výsledky bádání Lubomíra Sršně (*1949), po 38 let respektovaného vědeckého pracovníka Národního muzea (1986-1997 vedl jeho oddělení starších českých dějin). Že se tento rodák z Habrové, městské části Rychnova nad Kněžnou, věnuje výtvarnému umění v Čechách od 16. do 19. století, že má ve své péči rozsáhlou a cennou kolekci malovaných portrétů, čítající přes tisíc kusů, to je základní informace. Tato práce, vskutku v anglickém slova smyslu pionýrská, představuje veřejnosti výsledky vědecké práce netradičně, naprosto nesuchopárně, čtivě a chce se říct s gustem. Přitom, to je třeba říct naplno a s úctou, předává nenásilně výsledky vědeckého bádání, k nimž dospěl Lubomír Sršeň skoro až detektivním pátráním – nabízí se tu paralely nejen se známými publikacemi Miroslava Ivanova, ale taky např. s loni vydanou knihou Jaroslava Šůly *Marie Magdaléna Novotná-Čudová* s podtitulem *Doba, krajina, rodina* (tam s objevnými informacemi o babičce Boženy Němcové).
Tato nová Sršňova práce navazuje mj. na jeho *Příspěvky k poznání osobnosti Václava Hanky*, které vyšly předloni ve Sborníku Národního muzea (tehdy šlo o přísně vědeckou práci) a třeba na *Portrét Boženy Němcové jako sedmnáctileté dívky* (ve sborníku Památníku národního písemnictví 2002); právě tady je paralela se Šůlou, poslední z pěti kapitol Sršňovy práce nese název *Božena Němcová jako Barunka Panklová*. Nechci brát čtenáři možnost doslova vychutnávat výsledky badatelského úsilí a současně autorovy člověčí radosti (novinářsky živého přenosu) o tom, jak to tedy bylo s tolik často uváděným portrétem mladinké budoucí slavné spisovatelky. Stačí si tam sledovat porovnání s jiným, také slavným portrétem Boženy Němcové, dílem Josefa Vojtěcha Hellicha (za celý život namaloval 320 obrazů, z toho 290 kostelních - k nim patří i ty Nejsvětější Trojice pro oltář v rychnovském kostele). Tady jde Sršeň ještě dál – až ke známé *Sedmnáctileté Boženě Němcové s manželem,* dílu Adolfa Kašpara (tam je zobrazena jako čerstvě provdaná tančící s manželem na jiřinkovém plese); překvapivě se dozvídáme, že modelem pro štíhlou postavu mladičké novo-manželky byla Kašparova 15letá dcerka. Že onen portrét 17leté Barunky Panklové ze sbírek Národního muzea patří nadále mezi publikované, svědčí i drobný detail - je i na pohlednici jaroměřského malíře Jiřího Škopka z roku 1994. Zvídavému čtenáři jen napovím v souvislosti s autorstvím onoho slavného obrazu jméno Antonín Lhota, jinak odkazuji na tuto knihu. Čtenáři se také vybaví, jak Sršeň připomíná, i Halasova slova v Naší paní Boženě Němcové *Byla krásná, až to k víře není / prameny nocí z vlasů tryskaly / a ty oči uhrančivé / ach ty oči uhrančivé / zeleň moří a dva křišťály…*
Mohli bychom studovat jednotlivé kapitolky *Uskrovněné vyobrazení Antonína Jaroslava Puchmajera* (o knězi neobyčejně vzdělaném - ovládal prý osm jazyků), *Paradoxní osud portrétu Josefa Vojtěcha Sedláčka* (kdopak z mladší generace zná jeho jméno?), *Václav Hanka v celé své slávě, Experiment Bohuslavy Rajské* či zmíněná *Božena Němcová jako Barunka Panklová*.
Být to ve folku, zvolal bych: Umí!

CO MĚ NAUČIL PORTRÉT ŠLECHTICE

Milena Štráfeldová

Nahoru jsem vyšla úplně bez dechu. Dílem proto, že tři patra pro mne už znamenají problém. Nejsou to totiž patra ledajaká! Jsou to patra palácová, snadno by se mezi ně vešel rodinný dům.
I schodiště, která je spojují, jsou mohutná a širokánská, spíš pro knížecího koně než pro člověčka z ulice. I když - ne všechna. Takový renesanční palác je přímo učebnicí sociální nerovnosti.
Z nádvoří do prvního patra se skutečně dá dojet koňmo, nízké kamenné stupně jsou taky notně ošlapané. V hodovním sále by se mohla pořádat vysoká jízda. Do druhého patra už ale muselo i panstvo po svých. Kamenné kvádry sice nahradily dubové fošny, schody jsou užší, pořád jich je ale tolik, že cesta do ložnice připomíná spíš výstup na Říp. Pokud Její Milost zapomněla pod polštářem vyšívaný kapesník, komorná se pro něj po takovém schodišti něco naběhala! - Sama přitom bydlela o půl patra výš, kam se šlo po úzkých točitých schůdkách jak do věže. A do posledního štoku, málem až na půdu, odtud vedl už jenom vratký žebřík…
/Pozn.: takový palác popírá nejen občanskou rovnost, což je vcelku pochopitelné, ale i základní matematické poučky. Jak si jinak vysvětlit, že v budově, která má při pohledu z ulice prokazatelně jen tři patra, jsou uvnitř patra čtyři? Jak se tento zázrak slavnému architektu, povolanému až z Benátek, podařil?/
Druhým důvodem toho bezdechu byl - výhled. Otevřel se náhle, v zatáčce schodiště, kde jsem ho nečekala. Všechny ty střechy a stříšky, vikýře i podkrovní okna plná muškátů, věžičky, balustrády a terásky, komíny nerůznějších tvarů, baňaté, hranaté i sotva popsatelné, schůdky a lávky, dvorky, průchody a zkratky, peřiny na šňůře, všechna ta tajemství, která jsou vidět jen shůry…
Přede mnou se tu najednou vyhřívala celá Malá Strana, v poledním slunci se protahovala jak mourovatá kočka. Nejspíš si i cosi spokojeně broukala, jen jí přes zavřené okno nebylo rozumět. -

Nad jejími střechami se káravě mračil Hrad. Svatovítské věže varovaly jak zdvižený prst: s námi si raději nic nezačínej, My jsme Majestát! Jen ta nejvyšší, s rozvernou rudolfínskou helmicí, jako by říkala: neberte se, děvčata, zas tak vážně! Je hezky, co si trochu zalenošit? - Praha si to už vzala k srdci, povalovala se dole u řeky a ráchala si nohy ve Vltavě. Na vodě se zatím houpaly labutě a parníček, co zrovna projel pod mostem, zahoukal. Alespoň myslím. - Co bylo za řekou, se trochu ztrácelo v mlze, jen Dobrá žižkovská věž ten opar trochu potrhala. Dlouho jsme si na ni zvykali, ale budiž. A Vyšehrad se zase zapomněl v dávnověku, jako vždycky… - I kdybych to viděla desetkrát za den, dech mi to vezme pokaždé.
A propos, šlapala jsem po těch palácových schodech na výstavu. Národní galerie do paláce nad Prahou před časem přesunula své barokní sbírky a výhled byl vlastně jen přidaná hodnota. Stála jsem pak před obrazy Petra Brandla, Jana Kupeckého a Karla Škréty a snažila se ten ztracený dech zase popadnout. Vycházím s Mistry vcelku dobře, před Portrétem šlechtice jsem se ale zarazila. Tak pichlavý, nadutý a zlý pohled, jakým mne celou dobu sledoval, se hned tak nevidí! Taky jsem to Mistrovi hned řekla! Zůstala jsem před obrazem stát, rozhodnutá, že hned tak necouvnu. Přece se od nějakého mocipána, co už dávno kdesi práchniví, nenechám takhle zastrašovat! Hleděli jsme si chvíli do očí - a vzápětí se stalo něco, co mne o dech připravilo znovu. Ačkoliv jsem byla v celém sále sama a ani jsem se nepohnula, rozezněly se poplašné sirény. Do sálu vletěla ochranka s vysílačkou a hned na to dorazila i nejvyšší dohlížitelka. Podezřívavě zkoumala nejprve obraz, zda jsem ho snad nepropíchla, pak zase mne, znovu obraz, a jen nevěřícně kroutila hlavou.
Když viděla, že já sama jsem tím úlekem poškozenější než Mistrovo dílo, propustila konečně ochranku.
“To se tu teď stává každou chvíli,” řekla mi pak zaraženě.
“Vůbec si s tím nevíme rady!”
Bylo mi pravda trochu hloupé vyprávět té racionálně vyhlížející dámě, co to vlastně způsobilo. O síle zlého pohledu. A o tom, že jsem mu jen chtěla vzdorovat. Sama bych nevěřila, že si na mne ten náfuka přivolá sirénou ochranku!
Jenže co ti další?
Na zlé pohledy bych si asi měla dávat lepší pozor…

Cyrano!! Cyrano!! Cyrano!! Postmuzikál

Veronika Boušová

V hledišti vinohradského divadla usedám poslední dobou díky Cyranovi pravidelně. Nejinak tomu bylo i 12. ledna letošního roku, kdy v něm zavládla slavnostně smuteční atmosféra. Poprvé od smrti bývalého prezidenta Václava Havla měla opět vystoupit na jeviště (v roli Roxany) jeho ovdovělá manželka, herečka Dagmar Havlová-Veškrnová.
Úvodního slova se při této příležitosti ujal režisér Vladimír Morávek. Připomněl nám, jak byl Václav Havel s Divadlem na Vinohradech spjatý, nenechal si ujít žádnou novou inscenaci a často usedal v lóži v přízemí, odkud sledoval umělecké výkony své ženy Dagmar. Dokonce zde působil i jako dramaturg za symbolickou jednu korunu ročně.
Pan režisér se osobní vzpomínkou vrátil k oslavám po premiéře *Cyrana!!*, které se výjimečně odehrávaly přímo na jevišti. V již poněkud ovíněném stavu se tehdy chopil čísi videokamery s úmyslem zvěčnit popremiérovou euforii. V duchu oslavovaného „dítěte“ se postupně ptal jednotlivých aktérů, zda je láska silnější než smrt. Dotázaní odpovídali kladně, včetně paní Dáši, jen pan Havel se zamyslel a pravil, že „je třeba vážit slova“ a konkrétní odpověď mu nedal. V průběhu večera se paní Dagmar kamsi na chvíli vzdálila a Václav Havel, zřejmě stále nenapravitelný kuřák, využil situace a zapálil si. Jeho žena se ovšem nečekaně rychle vrátila a se slzami v očích se ho ptala: „Co to děláš? Vždyť si ubližuješ…“. Pan Václav cigaretu típnul a posléze požádal režiséra Morávka, aby ještě jednou zapnul kameru. Do objektivu pak řekl pravdu, ke které dospěl: láska je silnější než smrt.
A tak věřím, že s námi z nějaké té „nebeské lóže“ sledoval i toto představení „postmuzikálu“, jehož obraz vám předkládám:

Cyrano pro 21. století - i tak by se dalo jednou větou charakterizovat nové, částečně zhudebněné zpracování slavné hry E. Rostanda, kterou upravil a převeršoval dramatik Pavel Kohout. Porovnávání „klasiky“ se současným pojetím ovšem není cílem této recenze. *„Jako ve snu si připadaly jeptišky, když vešly…“* Jako ve snu si musí připadat i diváci, když jim stoupající opona odkryje úvodní, doslova „živý“ obraz inscenace.

PŘEDPLATNÉ ČASOPISU ČECHOAUSTRALAN - $40

Šeky nebo peněžní příkazy - Money orders na účet CECHOAUSTRALAN zasílejte na adresu redakce ČECHOAUSTRALAN P. O. Box 1008, Hawksburn, VIC 3142, AUSTRALIA

Můžete platit i elektronicky bankovním převodem:-
Bankovní spojení: EisBlue Holdings Pty Ltd, CECHOAUSTRALAN ACCOUNT - Account #: 813753720
National Australia Bank - BSB: 083-004, 330 Collins Street, Melbourne 3000, Australia

Scéna je zaplněna aktéry příběhu v nápaditě řešených kostýmech. Barevnému ladění dominují odstíny černé a červené, bílé a zlaté. Zdánlivě nesouvisející rekvizity v sobě nesou skrytý podtext i kontext. Celý prostor je maximálně využitý a vizuálně pohloubený a pojízdný světelný panel na ploše jeviště slouží k simulaci nástupů a odchodů.
Hned na úvod se krátce představí hlavní aktéři a jejich role v milostném trojúhelníku. První píseň o krásách Gaskoně otvírá mysl romantickému příběhu.
Poměrně přímočarý vývoj děje je přerušován krátkými vstupy, v nichž se opakuje téma smrti, fatální nešťastné lásky a posledního dopisu Roxaně. Přímočaře a zároveň romanticky působí také verše. Dočkáme se poetických archaismů (*„plesejme Gaskoňci“*), moderních obratů (*„mademoiselle, Vám jistě nezůstaly skryty mé elitní a exkluzivní city…“*) a zazní i pár vulgarizmů, které sem zdánlivě nepatří, ale nic naplat, jsme mezi kadety. V několika pasážích je čeština zpestřena francouzským přízvukem.
Jednotlivé obrazy jsou uváděny krátkým zpívaným vstupem, čímž se dostáváme k hudební složce. Živá rocková kapela (The End of Colours) je pro inscenaci zásadní a čtyři přítomní hudebníci fungují více či méně jako kompars (vtipné je nasazení bubeníka do role mnicha s verzí známého herecko-ho štěku „Paní, nesu Vám psaní.“). Kapelu doplňuje scénická hudba Dalibora Cidlinského a Ondřeje Ládka alias Xindla X, jehož hlavním úkolem bylo ovšem zhudebnění částí textu do formy písní. Dle mého soudu se mu povedlo vytvořit převážně chytlavé, „krylovské“, baladické melodie, na některé se naopak téměř rapuje. Jiným zase dodává rockový sound kapely protestní nádech (*Gaskoňští kadeti, Já chci být Cyrano*). Pěvecky zdánlivě jednoduché party (absence výšek) zase tak jednoduché nejsou. Všichni zpívající aktéři je ale bravurně zvládají.
Cyrano Martina Stropnického je zralý, charismatický muž donkichotského zjevu, svérázný i rozervaný, nicméně o nevzhlednosti a obludném nose nemůže být řeč. Náplast, jíž má nos během první půle přelepený, jakoby poukazovala na jeho „Achillovu patu“, do krve obnažené místo po stránce fyzické i emocionální. Cyrano je ale hlavně nenapravitelným rebelem s duší rytíře a zároveň citově křehkým, inteligentním básníkem. Kombinace obojího často koliduje s vnějším světem, kde řeší psychickou sebeobranu přehnaným fanfarónstvím.
Jeho sestřenice a tajná láska, precioska Roxana (Dagmar Havlová-Veškrnová), je též zralou ženou v nejlepším slova smyslu. Ze všech nápadníků si nakonec volí poněkud nelogicky pohledného mladíčka z venkova, snad kvůli jeho na pohled patrné náruživosti. Bohužel, je to právě Cyranova básnická duše, „propůjčená“ mladému Kristiánovi, která ji nakonec definitivně vžene do věkově nerovného manželství. Cyrano tak přichází o naději v podstatě vlastní vinou a nesmělostí.
Kristián (Martin Kraus) je mladý, hezký, roztomilý, zamilovaný a v konverzaci zoufale neobratný. Ze slov má respekt a zároveň jimi pohrdá. Díky zdravému sedláckému rozumu si ale v klíčovém okamžiku pravdy uvědomí tragickou zrůdnost milostného trojúhelníku a jde bez váhání na smrt.
Hybatelem děje je v podstatě z titulu své moci maršálek, hrabě De Guiche (Pavel Batěk), který by z Roxany rád udělal svou milenku. Dokáže ocenit Cyranův talent, ale moc a ješitnost se v něm pere s vrozenou úctou k lidským hodnotám a schopností střízlivého úsudku. Ostatně ješitnost je vůbec skrytým problémem hlavních postav příběhu a jejich jednání.
Za zmínku stojí maršálkova „stráž“ a současně chráněnec, herec Montfleury (Daniel Bambas), v jedné z nepřehlédnutelných menších rolí jako typický záporný charakter s dokonalým výrazem v každém gestu. Moment, kdy se zakousne do květu růže od Roxany, je vrcholem cynismu.
Z dalších postav jmenujme gentlemanského kapitána gaskoňských kadetů Carbona Castel-Jalouxe (Ladislav Frej), snílka a paštičkáře Raguenau (Václav Vydra) či Cyranova nejbližšího přítele Le Breta (Jan Šťastný). V roli Dueni, elegantní smrti a nechápavé matky představené, na sebe zaslouženě strhává pozornost Veronika Žilková. Skvělý je sehraný sbor gaskoňských kadetů.
K přednostem inscenace lze určitě počítat výtvarné řešení, dobré načasování některých efektů, narážek či výrazů a detailní propracovanost, kdy všechno je v pohybu a všechno tvoří barvitý celek. Každá postava je individualita a hraje svůj osobní příběh v příběhu.
K silným momentům patří sborové scény s písněmi kadetů či scéna z vojenského ležení, ve které Cyrano s kytarou přezpívává poslední dopis pro Roxanu a Le Bret do toho vstupuje svým partem s výstižným mottem: *„Taková bída, bída, když hezká tvář je víc než myšlenky i činy, když mistr slov jen ze tmy napovídá a pro potlesk si chodí jiný…“.*
Nejvíce emotivní i v tomto cyranovském příběhu je závěr, kdy umírající Cyrano „čte“ nahlas svůj dopis a Kristiánův duch se z balkonu loučí s Roxanou, protože ví, že místo v jejím srdci a mysli přebírá někdo jiný. Roxana ve chvíli prozření ještě stihne vyznat Cyranovi lásku adresným „miluji TĚ“.
Vytknout by se dalo místy nadmíru depresivní ladění či jisté zpomalení a drobné nelogičnosti v závěru první poloviny představení. Celkově bych cyranovský post-muzikál nazvala poctivým, romantickým divadelním kusem s „vůní šminek“ – ve vší úctě. Je v něm čest, láska, přátelství, rytířskost, síla daného slova, příjemné melodie. Nese jasný rukopis režiséra Vladimíra Morávka. Neváhala bych vzít do divadla starší děti, pro které je tato forma jistě přijatelnější než klasický Rostandův *Cyrano*. Možná jim ten muzikálový otevře vrátka ke klasice a jednou si na ni zajdou taky.
Poslání? Je třeba ctít jisté morální hodnoty, ale také znát a ctít hodnotu vlastní. Nebát se vyjádřit své city bez ohledu na možný neúspěch. A především: LÁSKA JE SILNĚJŠÍ NEŽ SMRT.

„Roxano, má paní, má lásko nade vše dražší mnohem,
buď sbohem, jediná, buď sbohem, sbohem, sbohem!
Já budu věčně Tvůj i tam v tom světě jiném,
navždy s Tebou zůstanu a stanu se Tvým stínem…“

ČECHOAUSTRALAN JE SOUČÁSTÍ WEB ARCHIVU NK
WebArchiv archiv českého webu
PODZIM/JARO 2012
39

OBTISK VÁCLAVA HAVLA

Barbara Semenov

Není třeba glorifikovat Václava Havla. Nebyl, jak je ostatně známo, žádný „svatoušek". Koneckonců, kdo z velikánů tohoto světa je. Tato nálepka se k velkým mužům vlastně nehodí. Velcí mužové jsou velcí tím, že dokážou přes své lidské slabosti a nedostatky být výjimečnými a posunout svět o krok či dva dopředu. O tom, že právě to se podařilo Václavu Havlovi, nemůže být pochybnosti.

Je proto na místě si uvědomit, co znamenal a vyzvednout jej v pietních aktech jako jednoho z nejvýznamnějších v naší historii. Tak jako nikdo z nás nemůže být jako někdo jiný, ani Václav Havel nemůže být přirovnáván k Masarykovi a neměl by být srovnáván s Benešem, případně s Klausem.

Svět pochopil jedinečnost Václava Havla záhy, Češi se k ní musí dopracovat s odstupem doby. Proto nám dnešní smuteční tryzny zavánějí téměř falešností a působí nevhodně. Václav Havel si však národní smutek zasluhuje se vší důstojností, která ke skonu člověka jeho velikosti patří. V rámci vzdané úcty je třeba se oprostit od „malého" lidského vidění a spatřovat především dílo a odkaz tohoto muže.

Jeho mesiášské „Pravda a láska musí zvítězit nad lží a nenávistí" bylo v době svého prvního vyřčení manou pro českého a slovenského emigranta. Pravdu a lásku jsme bytostně postrádali ve své rodné zemi ujařmené totalitou komunismu, jehož hlavní mantrou byla lež a nenávist. Nedostatek pravdy a lásky nás donutil opustit vlast a protloukat se cizím světem.

Aby však něco zvítězilo, je třeba boje. Může být i sametový – Mahatma Gandhi, Dalajláma a mnozí další úspěšně použili zbraň nenásilí, byl to mocný prostředek v jejich důsledném boji se zlem, které dokázali otevřeně pojmenovat. Nejen emigranti, ale většina lidí světa má jasno v tom, že totalitní režimy, které mají na svědomí lidské životy, nemohou a nesmí být lidstvem trpěny. A tak jediná výhrada k osobnosti Václava Havla, kterou dnes můžeme mít, - jeho tolerování komunistů, zůstává stále opodstatněná. Řečeno laicky – muž, který měl v sobě tolik dobré vize a moudrosti, měl mít i odvahu postavit se veřejně hned v počátcích svého působení ve funkci nejvyšší proti jakékoliv podobě pokračování komunismu. Nikdo nemusel „být jako oni", stačilo jen ukončit nepřijatelnou existencí strany, tak jako bylo dříve skoncováno se stranou nacistickou.

Václava Havla jsem měla a budu mít vždy ráda, byl pro mne ikonou, často jsem o něm psala s obdivem a porozuměním. Měla jsem dokonce to štěstí, že jsem se s ním několikrát setkala. Jako idealista a umělec viděl Václav Havel věci kolem sebe v barvách všech odstínů, nikdy černobíle. A z kolem nás neustále probíhající takzvané „Hry vědomí (Play of consciousness)", dokázal vybírat to podstatné, důležité, dokázal se povznést nad malichernosti tohoto světa a často jim nastavoval spisovatelovo či dramatikovo zrcadlo, naposledy v excelentní absurdní hře „Odcházení".

Vzpomínám si, jak v cenném filmovém dokumentu „Občan Havel" si neodpustil humorné až uštěpačné poznámky na adresu svého rivala Václava Klause, například v souvislosti s tím, že si rozmyslí, zda ho pozve na „koncert svého přítele – Billa Clintona" do pražské Reduty. Nakonec ho přece jen pozval. A měl z toho radost. Stejně tak se nad odlišné názory povznesl ve svojí vzpomínce na Václava Havla Václav Klaus, když ocenil dojemnými slovy jeho úsilí o svobodu v době totality, vůdčí roli při sametové revoluci i jeho působení v úřadu prezidenta. Kdesi jsem četla úvahu „Co by, kdyby" – utopii o tom, co by mohlo bývalo být, kdyby si tito dva Václavové rozuměli a v politice si pomáhali a vzájemně se doplňovali – jeden jako idealistický humanista, druhý jako pragmatický ekonom…

V posledních dnech toho bylo o Václavu Havlovi řečeno a napsáno hodně. Tak ještě jedna poznámka za nás Čechy žijící v zahraničí – od 18. prosince mi psalo a volalo hodně přátel – Australanů a Američanů, kteří mi projevovali soustrast, jako bych snad byla Havlova rodina – a to je to nádherné na Havlovi, že přidal obtisk svého úsilí a představy lepšího světa na českou zem a tím pádem i na každého z nás Čechů. Zůstane jen na nás, jak s tímto obtiskem naložíme.

Václav Havel – *„Prosím stručně":-*
„… Proč mi ale tak záleží na konečném hodnocení? Vždyť by mi to už mohlo být jedno. Není mi to jedno, protože jsem přesvědčen, že má existence - tak jako všechno, co se kdy stalo - rozčeřila hladinu bytí, které po té mé vlnce, byť by byla jakkoli okrajová, bezvýznamná a pomíjivá, je a navždy z principu bude jiné než před ní… A tedy i moje maličkost - buržoazní dítě, laborant, voják, kulisák, divadelní autor, disident, vězeň, prezident, penzista, veřejný fenomén a poustevník, údajný hrdina a tajný strašpytel - tu bude navždy. Respektive ne tu, ale kdesi. Nikoli však jinde. Kdesi tu."

(Článek vyšel v den pohřbu Václava Havla na stránkách internet časopisu CzechFolks PLUS)

EUREKA - Melbourne

Eureka Tower je nejvyšší obytný mrakodrap (297m) na jižní hemisféře

foto - bsemenov

Redakce ČECHOAUSTRALAN - Barbara Semenov
P.O. Box 1008, Hawksburn, VIC 3142, Australia
email adresa - bsemenov@cechoaustralan.com

ČECHOAUSTRALAN © —NEZÁVISLÝ CELOAUSTRALSKÝ KRAJANSKÝ LIST

If undelivered return to:
P. O. Box 1008
Hawksburn 3142
AUSTRALIA

Print Post Approved
PP 381712/02414

POSTAGE PAID AUSTRALIA